

Ghid pentru
integrarea educației
axate pe valori
în curriculumul
național

ISBN 978-9916-4-2904-4
ISBN 978-9916-4-2905-1 (pdf)

Autor: Katri Raik
Colaboratori: Irene Käosaar, Einar Värä
Redactori: Ana Țibuleac, Einar Värä
Design: Ants Tuur

Publicat: Tallinn, Chisinau, February 2025

International Practitioners' Partnership Network
www.practnet.eu
Tallinn, Estonia

Acest document a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul acestui document este responsabilitatea exclusivă a PractNet și nu poate fi considerat în niciun caz ca reflectând poziția Uniunii Europene.

© Practnet

Drag cititor,

Educația modernă se schimbă rapid. Scopul educației, în prezent și în viitor, este de a asigura dezvoltarea plină a personalității și de a pregăti elevul pentru a trăi împreună cu ceilalți în societatea noastră. Se vorbește din ce în ce mai mult despre fericire în educație, iar noi trebuie să definim împreună acest concept. Pe lângă casă, școala joacă un rol major în toate cele de mai sus. Ideea că rolul principal și aproape unic al școlii este de a transfera cunoștințe și de a exersa abilități s-a schimbat. Astăzi, vorbim despre un elev ca despre o persoană care este implicată activ în procesul de învățare, care poate face față provocărilor societății contemporane în schimbare, precum și de peste zece și cincizeci de ani, și care este capabilă să modeleze și să schimbe acest mediu.

În întreaga lume, dar mai ales în societățile care trăiesc în tumultul schimbărilor furtunoase, școala acordă mai multă atenție valorilor și educației orientate spre valori. Pe lângă sprijinirea dezvoltării personalității, educația bazată pe valori creează cetățeni mai buni pentru țară, asociații internaționale și întreaga lume. Un copil învață valorile prin impregnare și acțiune și prin imitarea unor modele. Pe măsură ce o persoană crește, conștientizarea valorilor și discutarea valorilor proprii și ale celorlalți devin din ce în ce mai importante. Aici, școala joacă un rol special. Valorile nu sunt doar cuvinte frumoase; valorile trebuie urmate în viața reală. Este adevărat că faptele bune duc întotdeauna la feedback pozitiv, iar faptele rele sunt întotdeauna pedepsite la școală?

Rolul educației nu poate fi supraestimat în dezvoltarea și integrarea Moldovei în Europa. Experiența din alte țări arată că o educație eficientă bazată pe valori necesită încredere și cooperare între profesori, directori de școli, părinți și elevi. Este esențial ca importanța educației pentru valori să fie înțeleasă în același mod, să se discute legătura acesteia cu curricula școlară și să se înțeleagă rolul compe-

tențelor-cheie și al subiectelor principale. Este important ca valorile să fie integrate în toate programele de studiu și materialele didactice.

Succesul educației valorice și dezvoltarea generală a educației necesită o discuție publică și un acord între societate, familie și școală. În același timp, cheia acestui proces se află în mâinile profesorilor și liderilor școlari de astăzi și de mâine. Este în puterea lor să creeze o școală moldovenească nouă, excelentă și de succes. Bineînțeles, acest lucru se poate face împreună cu ministerul și oficialii din domeniul educației și cu sprijinul politicianilor.

Drag cititor, învățământul din Moldova nu are nevoie de o revoluție. Cu toate acestea, este necesar să se continue cu schimbări semnificative și specifice pentru a reuni valorile oamenilor într-o singură identitate națională moldovenească. Atunci când oamenii își prețuiesc țara și educația, țara are un viitor.

Materialul pregătit de experții estonieni este un ghid simplu pentru lumea conceptelor și activităților de dezvoltare menționate mai sus. Materialul se concentrează pe educația din învățământul general. În măsura în care a fost posibil, educația din Moldova a fost comparată cu cea din alte țări, în special Estonia. Cele două țări împărtășesc o istorie comună a secolului al XX-lea și o poziție geografică complicată, precum și statutul de țară mică. Călătoria noastră de până acum a fost destul de asemănătoare. Autorii au îndrăznit să facă recomandări, au dat o mulțime de exemple și au oferit oportunități pentru autoanaliză.

Sperăm că printre cititorii acestei broșuri se vor număra elaboratori de programe, lideri din domeniul educației și al școlilor, cadre didactice și formatori de la formarea inițială și continuă a profesorilor, precum și părinți și elevi.

Împreună, vom face Moldova și educația și mai bune și vom consolida statul moldovenesc.

1. Valori, educație și dezvoltare a valorilor

Există diverse definiții ale valorilor. Conform Busolii de Învățare 2030 (**OECD Learning Compass 2030**), **atitudinile și valorile sunt principiile și convingerile care influențează alegerile, judecățile, comportamentele și acțiunile unei persoane pe calea către bunăstarea individuală, societală și de mediu.**

Valorile sunt **principiile directe** care stau la baza a ceea ce oamenii consideră a fi important atunci când iau decizii în toate domeniile vieții private și publice. Ele determină ceea ce oamenii vor încerca să obțină în căutarea îmbunătățirii.

Atitudinile sunt susținute de valori și convingeri și **au o influență asupra comportamentului**. Aceasta reflectă o dispoziție de a reacționa pozitiv sau negativ la ceva sau la cineva, iar atitudinile **pot varia** în funcție de context și situație.

Busola de Învățare clasifică **valorile în patru categorii**, luând în considerare diferențele locale:

- **Valorile personale** sunt asociate cu **cine este o persoană ca individ** și cu modul în care o persoană dorește să definească și să ducă o viață plină de sens și să-și atingă obiectivele.
- **Valorile sociale** se referă la acele principii și convingeri care influențează calitatea **relațiilor interpersonale**. Acestea includ modul în care o persoană se comportă față de ceilalți și modul în care gestionează interacțiunile, inclusiv conflictele. Valorile sociale reflectă, de asemenea, ipotezele culturale cu privire la bunăstarea socială, adică ceea ce face ca o comunitate și o societate să funcționeze eficient.
- **Valorile societale** definesc **prioritățile culturilor și societăților** -principiile și orientările comune care încadrează ordinea socială și viața instituțională. Aceste valori dăinuie atunci când sunt

consacrate în structurile sociale și instituționale, în documente și practici democratice și când sunt susținute de opinia publică.

- **Valorile umane** au multe în comun cu valorile societale. Cu toate acestea, ele sunt definite ca fiind cele care transcend națiunile și culturile; ele se aplică **bunăstării umanității**. Aceste valori pot fi identificate în textele spirituale și în tradițiile indigene de-a lungul generațiilor. Acestea sunt adesea articulate în convenții internaționale, cum ar fi Declarația Universală a Drepturilor Omului și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

Pentru a evidenția **diferențele în clasificarea** valorilor, vom prezenta, de asemenea, clasificarea propusă de experții de la Centrul pentru Etică al Universității din Tartu:

- **Valori biologice și fizice:** viață, sănătate, mediu etc.
- **Valori sociale și politice:** libertate, justiție, toleranță, diversitate culturală, stat de drept, egalitate, etnie, patriotism, limbă, democrație etc.
- **Valori morale:** onestitate, compasiune, bunătate, hărnicie, demnitate, respect etc.
- **Valori estetice:** frumusețe, artă, etc.

Există două școli în **cercetarea** valorii. Școala lui **Alfred Kroeber** (1875-1960) și **Clyde Kluckhohn** (1905-1960) susține că valorile sunt o idee abstractă a ceea ce se dorește și nu trebuie neapărat să fie exprimate în comportamentul cotidian.

Ronald Inglehart (1934-2021) și **Christian Welzel** (născut în 1964), pe de altă parte, consideră că valorile reflectă reacțiile oamenilor la schimbările din mediul socioeconomic. În societățile din trecut, valorile lipsei sau deficitului, cum ar fi bogăția, jucau un rol important. Pe măsură ce situația economică a societății se îmbună-

tățește, aceste valori își pierd din importanță, în timp ce așa-numitele valori ușoare, cum ar fi prietenii, o viață interesantă și mediul de viață, ies în evidență. A se vedea mai multe detalii în *secțiunea 4. Societatea moldovenească într-un studiu valoric global*.

Judecățile de valoare sunt dezvoltate **în cursul socializării**. În copilărie, **familia** copilului modelează atitudinile sale legate de valori, deoarece copilul intră pentru prima dată în contact cu adulții, care au așteptări de la comportamentul său. După începerea educației, **rolul școlii** devine important, deoarece **aceasta predă normele vieții sociale în paralel cu transferul de cunoștințe. Educația extracurriculară** este din ce în ce mai vizată în zilele noastre. În activitățile comune cu colegii, valorile dobândite până în prezent sunt fie încorporate, fie puse sub semnul întrebării.

Valorile se dezvoltă și se schimbă pe parcursul întregii perioade școlare. **Înțelegerea** diferitelor **valori și alegerea unora** dintre ele necesită un **nivel destul de matur de abilități cognitive, gândire abstractă și abilități lingvistice**. Adolescenții încep să exploreze întrebări precum "Cine sunt eu?" și "Ce este important pentru mine?" Potrivit mai multor cercetători, **valorile se dezvoltă în mediile sociale și economice** dominante atunci când **tinerii trec la vârsta adultă**. Mediile mai bogate și mai sigure conduc la anumite tipuri de atitudini, în timp ce mediile mai sărace și mai incerte conduc la alte tipuri de atitudini.

Diverse studii confirmă faptul că **valorile personale se vor schimba relativ puțin în perioadele ulterioare ale vieții**. În același timp, tinerii adulți dobândesc noi experiențe în contexte sociale în schimbare, în care valorile lor se pot schimba. **Mass-media, în special rețelele de socializare (social media)**, joacă un rol major în dezvoltarea valorilor.

Atunci când preferințele valorice ale tinerilor care au crescut în circumstanțe sociale schimbate diferă de cele ale părinților lor, ne referim la acestea ca **preferințe generaționale**. Cercetătorii au observat diferențe între valo-

riile copiilor și cele ale bunicilor lor, ceea ce înseamnă că valorile din societate se schimbă relativ lent.

În mod **ideal**, valorile din sistemul de valori al unei **persoane ar trebui să fie coerente și apropiate de cele care prevalează în colectivul/clasa și societatea lor**.

Valorile din **societate** necesită **discuții, acord și consens**. Conflictul între valori este natural. De exemplu, există adesea un conflict între interesele naționalității și toleranță, exprimată ca atitudine față de alte culturi.

Știați că...

Diverse studii au arătat următoarele:

- O persoană obișnuită nu este conștientă în proporție de 95% de ceea ce gândește, simte, spune sau face, adică aceste lucruri sunt mai degrabă obișnuite decât conștiente.
- Pedagogia face distincție între valori, fapte și norme.
- Valorile sunt relative în sensul că sunt atribuite unei anumite persoane.
- Valorile sunt relative în sensul că ordinea lor de prioritate depinde de situație.
- Valorile sunt standarde interne pe care le folosim pentru a decide dacă un rezultat este de succes sau nedorit.
- Un copil dezvoltă atitudini în primul rând prin simularea modelelor, nu în mod conștient.
- Atitudinile direcționează puternic comportamentul oamenilor sau chiar îl determină.

Educația pentru valori servește celor patru scopuri:

- Vă învață să **recunoașteți** și să observați **valorile** proprii și ale celorlalți (Unde sunt exprimate valorile?)
- Vă îndrumă să **reflecți asupra valorilor** (Sunt acestea valori bune? Care sunt consecințele acțiunilor bazate pe aceste valori?)

- Ea face posibilă **practicarea virtuților** (caracterul se formează prin practică)
- **Reflectă exprimarea valorilor** (feedback-ul sprijină dezvoltarea morală)

Educația pentru valori joacă un **rol formativ**. Acesta poate fi intenționat sau neintenționat. Educația pentru valori îmbunătățește **conștiința de sine**. Acesta vă învață să vă recunoașteți atitudinile, să luați decizii responsabile și să înțelegeți relația dintre alegeri și decizii. Este important să ne dezvoltăm **interesul și toleranța față de credințele altor persoane**.

În educația valorică a **sugarilor**, **imitarea și feedback-ul pozitiv** joacă un rol important.

Educația pentru valori nu este eficientă dacă ia forma unei prelegeri despre ce este bine și ce este rău. Dezaprobarea sau condamnarea convingerilor cuiva nu își are locul în educația valorică. Ca abordare metodologică, mulți cercetători consideră că o **discuție despre valori** este cea mai eficientă abordare. Dezaprobarea sau condamnarea convingerilor cuiva nu își are locul în educația valorică. Multe valori nu pot fi considerate fără echivoc bune sau rele, de exemplu, dacă realizările sunt considerate atât de importante încât prietenia și disponibilitatea de a ajuta sunt neglijate. În același timp, valorile umane generale, de exemplu normele morale, trebuie tratate fără ambiguitate. Minciuna, furtul, violența fizică sau denigrarea altor persoane nu pot fi tolerate.

În școală, în clasă, educația pentru valori este în primul rând un **proces de comunicare**. Dezaprobarea sau condamnarea convingerilor cuiva nu își are locul în educația valorică. Multe valori nu pot fi considerate fără echivoc bune sau rele, de exemplu, dacă realizările sunt considerate atât de importante încât prietenia și disponibilitatea de a ajuta sunt neglijate. În același timp, valorile umane generale, de exemplu normele morale, trebuie tratate fără ambiguitate. Minciuna, furtul, violența fizică sau denigrarea altor persoane nu pot fi tolerate.

În școală, în clasă, educația pentru valori este în primul rând un **proces de comunicare**. În educația prin valori, este important, pe lângă furnizarea de cunoștințe, să se **dezvolte trăsături de caracter, adică dispoziții comportamentale**, astfel încât elevii să devină nu doar conștienți de **valori**, ci și să le trăiască în mod obișnuit. De exemplu, conștientizarea valorii sănătății nu înseamnă întotdeauna adoptarea unui stil de viață sănătos, deși educația se străduiește să realizeze ambele.

Fiecare **lecție disciplinară** oferă o oportunitate de educare a valorilor, iar **profesorul** joacă un rol cheie în acest sens.

Exemple de educare a valorilor în cadrul unei lecții tematice

- Lecția de *limbă și literatură* oferă oportunități extinse de a discuta despre valorile personajelor și despre influența valorilor asupra comportamentului lor. Elevii pot fi rugați să scrie un eseu despre cineva pe care ei admiră și de ce.
- Un profesor de *limbi străine* are ocazia de a discuta despre preferințele valorice ale persoanelor din medii culturale diferite.
- *Dezvoltarea personală* oferă posibilitatea de a discuta despre preferințele valorice ale fiecăruia și despre diversitatea valorilor.

Faceți o scurtă pauză și adăugați mai multe exemple de lecții la această listă. De exemplu, gândiți-vă la matematică și educație fizică.

Dezvoltarea valorilor înseamnă crearea unui **mediu școlar** (cultură școlară, mediu de învățare, cultură a comunicării, relații) care poartă **anumite valori**, permite **reflecția asupra valorilor** și favorizează **educația pentru valori**. A se vedea mai multe detalii în *secțiunea 12. Mediul de învățare școlară în serviciul valorilor*.

Un exemplu de dezvoltare a valorii într-o țară - Estonia

Dezvoltarea valorilor în societatea estonă este un program național pe care Ministerul Educației și Cercetării l-a lansat în 2009. Programul este în curs de desfășurare.

Obiectivul programului este de a sprijini **formarea unui spațiu valoric comun în Estonia** și de a contribui la formarea unor atitudini care să devină baza unei vieți personale fericite și a funcționării cu succes a societății. Programul se **axează pe valorile fundamentale formulate în programele naționale pentru școlile primare și secundare superioare**. Acestea sunt împărțite în valori umane generale și valori societale. A se vedea *secțiunea 6. Curriculum național și implementarea acestuia în serviciul valorilor*.

Programul sprijină punerea în aplicare a programelor școlare ale școlilor secundare de bază și superioare, realizarea Strategiei estoniene de învățare pe tot parcursul vieții 2030 și a altor câteva strategii naționale și planuri de dezvoltare. Principalul obiectiv al programului este **educația copiilor și tinerilor în ceea ce privește valorile**, pentru a-i ajuta să devină personalități versatile și creative, capabile să se realizeze în diferite roluri în familie, la locul de muncă și în viața publică. Educația sistematică bazată pe valori presupune un acord mai larg cu privire la obiectivele educației și la tipul de societate pe care am dori să o formăm. Prin urmare, programul pune un accent deosebit pe discuțiile publice privind valorile societății și obiectivele educației.

Obiectivele principale ale programului sunt următoarele:

- Sprijinirea **educației valorice** a copiilor și tinerilor și a dezvoltării sistematice a valorilor în instituțiile de învățământ și în instituțiile care lucrează cu tinerii, astfel încât fiecare copil și tânăr să poată crește într-un mediu care să faciliteze dezvoltarea plenară a personalității sale și integrarea în societate.

Este esențial să oferim tuturor capacitatea de a reflecta asupra valorilor în legătură cu viața lor de zi cu zi și de a-și interpreta faptele, motivele pentru acțiune și consecințele potențiale.

- **Reducerea decalajului dintre retorica privind valorile și alegerile reale.** Educația pentru valori dezvoltă capacitatea tinerilor de a evalua situațiile din viața de zi cu zi în raport cu propriile valori, precum și cu cele convenite în societate. De asemenea, dezvoltă capacitatea de a evalua concordanța dintre valorile considerate esențiale și comportamentul real.
- **Îmbunătățirea calității discuțiilor privind etica și valorile în societate** prin sprijinirea diferitelor grupuri sociale să ajungă la o înțelegere comună a valorilor umane și sociale generale care permit unei persoane să trăiască o viață bună și să asigure punerea în aplicare a obiectivelor constituționale ale Republicii Estonia.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Valorile sunt mai importante decât faptele în educație.
- Valorile nu afectează caracterul unei persoane.
- Familia joacă un rol esențial în dezvoltarea valorilor la adolescenți.
- Înțelegerea și acceptarea convingerilor altor persoane reprezintă coloana vertebrală a educației valorice.
- Rolul profesorilor în modelarea valorilor nu poate fi supraestimat.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

Reacții de răspuns

1. Vă rugăm să selectați trei valori din acest nor de valori care sunt importante pentru dumneavoastră. Țineți cont de faptul că valorile sunt subiective. Dacă nu găsiți aici valori care vi se potrivesc, adăugați-le. Vă rugăm să explicați de ce ați ales aceste trei valori.
2. Valorile sunt influențate nu numai de știri, ci și de divertisment. Numiți trei lungmetraje cunoscute și îndrăgite astăzi de moldoveni care influențează judecățile de valoare referitoare la sănătate, educație sau cultură civică.
3. Valorile sunt modelate prin intermediul modelelor. Numiți trei persoane din societatea moldovenească contemporană care sunt luate drept modele de urmat. Ce valori sunt apreciate la acești oameni?

2. Documente de bază care consacră valorile umane generale și valorile societale.

Valorile din domeniul educației din țările democratice europene decurg din principiile etice consacrate în **constituțiile lor naționale, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția privind drepturile copilului și documentele de bază ale Uniunii Europene.**

Organizația Națiunilor Unite (ONU) a fost creată de țările victorioase în cel de-al Doilea Război Mondial cu scopul de a proteja drepturile oamenilor prin lege împotriva abuzurilor puterii de stat. **Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU** a fost adoptată încă din 1948 și a devenit **documentul de bază pentru cadrul drepturilor omului.** (Declarația universală Nr. 12 din 10-12-1948 a drepturilor omului adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948)

În conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU, **drepturile omului sunt drepturile inerente ale fiecărei persoane de a avea o viață decentă și demnitate.** Aceste drepturi nu depind de originea, sexul, vârsta, rasa, limba, religia, convingerile sau orice alte circumstanțe ale persoanei. Acestea se bazează pe înțelegerea faptului că o persoană este o ființă morală, iar demnitatea umană face parte din umanitate. Prin urmare, drepturile omului nu decurg din legislație, ci din faptul de a fi om. **Drepturile omului sunt supra-naționale, iar statul nu are dreptul** de a restricționa drepturile omului prin raportare la suveranitate sau la afacerile interne.

Știați că...

- Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost tradusă în peste 500 de limbi. Este cel mai tradus text privind drepturile omului din lume.

- Declarația Universală nu este obligatorie pentru țări, iar multe dintre țări, inclusiv Moldova, nu existau ca state independente în momentul în care a fost adoptată declarația.

ONU a adoptat un document separat privind drepturile omului ale copiilor - **Convenția privind drepturile copilului.** Versiunea actuală a convenției a fost adoptată în 1989 ([Convenție internațională Nr. 52 din 20-11-1989 cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. Intrat în vigoare la 20 septembrie 1990.](#))

Drepturile consacrate în Convenția ONU privind drepturile copilului sunt **rezervate fiecărui copil și tânăr cu vârsta de până la 18 ani din întreaga lume, indiferent de aspect, culoare, sex, limbă maternă, convingeri și opinii sau naționalitate.**

Convenția ONU privind drepturile copilului prevede, printre altele, următoarele:

- Este necesar și important pentru fiecare copil să **crească într-o familie.** Părinții au datoria principală de a avea grijă de copil, de a-l proteja și de a-i asigura o dezvoltare adecvată și plină.
- Toți **copiii din lume sunt egali.**
- **Adulții** care iau decizii cu privire la un copil trebuie să acționeze în **interesul superior al copilului.**
- Fiecare copil are **dreptul la o opinie** și dreptul de a și-o exprima liber. Copilul are **dreptul de a fi ascultat** în problemele care îl privesc acasă, la școală și în fața autorităților publice.
- Fiecare copil are **dreptul de a merge la școală,** de a învăța și de a dobândi cunoștințe. Este important ca fiecare să fie încurajat și sprijinit la școală pentru a-și dezvolta abilitățile și competențele.
- În cazul în care copilul se îmbolnăvește, acesta are dreptul să primească îngri-

jiurile **medicale** necesare și la cele mai bune pentru tratarea bolii și restabilirea sănătății.

- Fiecare copil are dreptul de a trăi o **viață plină**. Un copil cu un handicap mintal sau fizic are dreptul la îngrijire și asistență specială.
- Fiecare copil are **dreptul de a se exprima în limba sa maternă și de a participa la cultura și valorile sale naționale**.
- Fiecare copil are **dreptul să se odihnească și să petreacă timpul liber** și să îl folosească pentru joacă și activități recreative.
- Fiecare copil are **dreptul de a fi cu mama și tatăl** său, chiar dacă părinții nu locuiesc împreună.
- Fiecare copil are **dreptul de a fi protejat împotriva tratamentelor** neglijente și abuzive și niciun copil nu trebuie să fie tratat într-un mod nedemn sau degradant.
- Nimeni nu are dreptul să exploateze **copiii**, inclusiv sexual.
- Fiecare copil are **dreptul la intimitate**. Scrisorile adresate copilului și notițele personale ale acestuia nu pot fi citite fără permisiunea copilului.
- **Guvernul național** trebuie să se asigure că **drepturile tuturor copiilor** care trăiesc în țara noastră **sunt garantate**.

Documentele de bază ale **Uniunii Europene** abordează valorile în articolul 2 din **Tratatul de la Lisabona** (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:-TOC>) și în **Carta drepturilor fundamentale a UE** (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-RO/TXT/?from=ET&uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>).

În special, următoarele principii sunt importante pentru Europa:

- **Demnitatea umană**

Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată ca un adevărat pilon al drepturilor fundamentale.

- **Libertatea**

Libertatea de circulație oferă cetățenilor dreptul de a circula liber și de a-și alege locul de reședință în Uniunea Europeană. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene protejează libertățile personale precum viața privată și libertatea de gândire, religie, întrunire, exprimare și informare.

- **Democrația**

Uniunea Europeană acționează pe baza principiului democrației reprezentative. Cetățenia europeană conferă drepturi politice. Fiecare cetățean adult al Uniunii Europene are dreptul de a candida și de a vota la alegerile pentru Parlamentul European. Parlamentul European este singura instituție a Uniunii Europene care este aleasă direct de popor.

Cetățenii Uniunii Europene au dreptul de a candida și de a vota în țara lor de reședință sau de origine.

- **Egalitatea**

Egalitatea înseamnă că toată lumea este egală în fața legii. Egalitatea între femei și bărbați este un principiu fundamental al tuturor politicilor Uniunii Europene. Principiul "remunerație egală pentru muncă egală" a fost consacrat în Tratatul de la Roma în 1957 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-RO/TXT/?from=ET-jauri=LEGISSUM%3Axy0023>). Același tratat a stabilit libera circulație a persoanelor, serviciilor, bunurilor și capitalurilor.

- **Statul de drept**

Uniunea Europeană se bazează pe principiul statului de drept. În toate activitățile sale, Uniunea Europeană se ghidează după tratate, asupra cărora statele membre au convenit pe o bază voluntară și democratică. Dreptul și administrarea justiției sunt supravegheate de un sistem judiciar independent. Statele membre ale UE au acordat Curții de Justiție a Uniunii Europene competențe judiciare finale, în fața cărora toată lumea trebuie să se supună.

- **Drepturile omului**

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene protejează drepturile omului. Acestea includ dreptul la nediscriminare pe motive de sex, rasă, origine etnică, religie, handicap, vârstă și orientare sexuală, dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la protecție juridică.

Constituția este un document istoric, cultural și etic. Valorile sunt o parte integrantă a constituției fiecărei țări.

Un exemplu din Constituția Republicii Estonia

Constituția Republicii Estonia (1992) prevede valorile fundamentale pentru poporul estonian: păstrarea națiunii, limbii și culturii estoniene de-a lungul timpului. Persoana, drepturile și libertățile acesteia sunt cele mai înalte valori ale Constituției. Drepturile și libertățile omului pot fi restrânse numai în interes public și în modul cel mai puțin dăunător pentru persoană. (În limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530122020003/consolide>; în limba rusă (https://www.riigiteataja.ee/akt_seosed.html?id=115052015002javsty=TVK))

Capitolul 2 din Constituție se concentrează pe drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor. Printre altele, capitolul prevede următoarele:

- Secțiunea 8. Fiecare copil al cărui părinte este cetățean estonian are dreptul la cetățenia estoniană prin naștere.
- Secțiunea 9. Drepturile, libertățile și îndatoririle tuturor și ale fiecărei persoane, astfel cum sunt stabilite în Constituție, sunt egale pentru cetățenii estonieni și pentru cetățenii statelor străine și apatrizii din Estonia.
- Secțiunea 11. Drepturile și libertățile pot fi restrânse numai în conformitate cu Constituția. Astfel de restricții trebuie să fie necesare într-o societate democratică și nu trebuie să denatureze esența drepturilor și libertăților restricționate.
- Secțiunea 12. Toată lumea este egală

în fața legii. Nimeni nu poate fi discriminat pe motive de naționalitate, rasă, culoare, sex, limbă, origine, religie, convingeri politice sau de altă natură, avere sau statut social sau pe alte motive.

- Secțiunea 13. Fiecare are dreptul la protecția statului și a legii. De asemenea, statul estonian își protejează cetățenii aflați în străinătate. Legea trebuie să protejeze orice persoană de exercitarea arbitrară a puterii de stat.
- Secțiunea 16. Oricine are dreptul la viață. Acest drept este protejat prin lege. Nimeni nu poate fi privat în mod arbitrar de viața sa.
- Secțiunea 17. Onoarea sau bunul nume al nimănui nu poate fi defăimat.
- Secțiunea 18. Nimeni nu poate fi supus torturii sau pedepselor sau tratamentele crude sau degradante.

Luați o scurtă pauză și citiți Constituția Republicii Moldova, documentul de bază al țării

Când ați citit ultima dată Constituția Republicii Moldova? Vă rugăm să deschideți din nou Constituția și să vă reamintiți de valorile consacrate în aceasta.

Rolul valorilor în școala modernă nu poate fi subestimat. Curriculum-ul național este cel care dictează ce se predă. Prin urmare, este important să se stabilească **valorile în documentele de bază ale educației**.

Un exemplu din programa școlară națională de bază a Republicii Estonia

Valorile **umane generale (onestitatea, compasiunea, respectul pentru viață, dreptatea, demnitatea umană, respectul pentru sine și pentru ceilalți)** sunt înscrise ca valori fundamentale în capitolul 2 din programa școlară națională de bază din Estonia și **valori societale (libertate, democrație, respect pentru limba și cultura maternă, patriotism, diversitate culturală, toleranță, durabilitatea mediului,**

statul de drept, solidaritate, responsabilitate și egalitate de gen).

Școlile de bază formează valorile și atitudinile care stau la baza unei **vieți personale fericite și a unei interacțiuni reușite cu societatea**. (În limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024002/consolide>)

Luați o scurtă pauză și uitați-vă din nou la documentele educaționale ale Moldovei

Există valori importante menționate în documentele educaționale din Moldova, fie la nivel național, local sau școlar? Ar trebui ca acestea să fie evidențiate mai clar decât înainte și unde?

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Tratatul Uniunii Europene sunt obligatorii pentru toate țările candidate.
- Toți cetățenii Uniunii Europene pot face apel la Curtea Europeană de Justiție.
- Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU este obligatorie pentru Moldova.

- Limba maternă a unui copil este protejată de Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU.
- Etnia copilului joacă un rol important atunci când vine vorba de drepturile unui copil.

Vă rugăm să citiți Declarația universală a drepturilor omului și Declarația drepturilor copilului pentru a răspunde.

Reacții de răspuns

- Urmăriți videoclipul privind valorile europene și evidențiați valorile europene care sunt relevante pentru dumneavoastră: <https://www.youtube.com/watch?v=SgL3icw3jNI>
- Care dintre aceste valori caracterizează Moldova? Ați observat vreo valoare care ar putea să nu fie potrivită pentru Moldova ca stat? De ce credeți asta?
- Vă invităm să citiți raportul Parlamentului European privind diferențele de remunerare între bărbați și femei (<https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20200227STO73519/diferenta-de-remunerare-intre-femei-si-barbati-in-cifre-infografic>). Care dintre măsurile menționate aici ar putea fi utilizate în Moldova?

3. Valori societale și identitate națională

Valorile sunt inseparabil legate de dezvoltarea identității și de apartenența la un grup.

Identitatea este direct legată de grupurile din care un individ simte că face parte. Aceasta poate implica o poziție socioeconomică (locul de muncă sau satul, orașul sau comunitatea raională) sau etnia (moldovean, găgăuz, bulgar, ucrainean, rus). **Normele și regulile** se dezvoltă pe baza valorilor. Dezvoltarea identității individuale este influențată și completată de **globalizare** și de utilizarea în masă a **tehnologiei informației**.

Identitatea este înțeleasă ca **apartenență la un colectiv**. O națiune și un stat sunt legate în mod fundamental de o **limbă și o cultură** comune. Cultura este unul dintre cei mai importanți factori în crearea și menținerea identității. Cultura este transmisă prin tradiție, manifestându-se în arta populară, muzică, obiceiuri, stil de viață, mod de gândire și valori morale. **Istoria ca memorie comună a unei națiuni** este deosebit de importantă.

Știați că...

Conceptele de bază ale istoriei sunt preluate din copilărie, din povestiri despre evenimentele din familie și societate. O persoană își amintește despre ce s-a vorbit cel mai mult. Cunoașterea faptelor se realizează la școală. Nu este important doar ceea ce se predă, ci și ceea ce nu se menționează. Manualele școlare de istorie modelează modul de gândire al elevilor.

Cercetătorii în istorie susțin adesea că istoria este scrisă din perspectiva învingătorilor.

Știați că...

În 2023, Consiliul Europei a publicat un raport (în engleză: <https://rm.coe.int/2023-coe-ohte-general-report-en-volume-1/1680b17530>) privind situația predării istoriei în 16 țări din sudul Europei. Moldova a avut statut de observator în timpul elaborării raportului.

- De regulă, istoria este predată în învățământul general elevilor de la vârsta de 11 sau 12 ani.
- În majoritatea țărilor, programa de istorie nu este stabilită exclusiv de instituțiile statului. Programele școlare sunt elaborate cu implicarea organizațiilor cetățenilor active în domeniul educației, a asociațiilor de profesori, a reprezentanților grupurilor minoritare, a profesorilor individuali și a consultanților independenți în educație, precum și a populației în general.
- Relațiile între materiile de studiu nu sunt adesea formulate în mod clar. Predarea istoriei este asociată mai ales cu materii precum geografia, educația civică, arta, literatura, limbile străine și educația religioasă.
- Profesorii folosesc cel mai adesea manuale, instrumente de învățare dezvoltate de ei înșiși și site-uri web și baze de date.
- Profesorii consideră auxiliare didactice problematice din cauza numărului prea mare. Este nevoie de formare cu privire la modul în care ar trebui alese și utilizate materialele. Profesorii consideră că lipsesc materiale didactice în următoarele domenii: gândirea critică; abordarea minorităților culturale, etnice, lingvistice, naționale și religioase; istoria genurilor și istoria copilăriei.
- Profesorii folosesc foarte puțin sau deloc surse istorice primare, care sunt din ce în ce mai disponibile **online**.
- Profesorii abordează în principal istoria socială și economică, istoria politicii și a războaielor, istoria migrației și istoria artei. Minoritățile și istoria lor, istoria mediului și istoria legată de gen sunt considerate importante, dar sunt abordate mai puțin, în special aceasta din urmă.
- Profesorii tind să utilizeze metode tradiționale de predare, în timp ce metodele active de învățare, cum ar fi învățarea bazată pe locație sau pe proiecte, sunt

utilizate într-o mai mică măsură. Profesorii se plâng că se alocă puțin timp predării istoriei și că programa școlară este supraîncărcată. De asemenea, aceștia sunt îngrijorați de presiunea exercitată de examene și de volumul mare de manuale.

- Guvernele solicită utilizarea metodelor bazate pe multiple perspective și includ adesea problemele minorităților în programa școlară. Este posibil ca dimensiunea europeană să nu fie încă suficient reprezentată în materialele educaționale.
- Rezultatele învățării pe care profesorii le consideră cele mai importante se referă la gândirea istorică și la coexistența într-o societate democratică diversă, în timp ce memorarea faptelor, datelor sau proceselor este considerată mai puțin importantă.
- Ca metode de evaluare, profesorii folosesc în principal evaluarea orală și întrebări factuale despre evenimente sau persoane istorice, urmate de interpretarea surselor istorice și de întrebări de tip eseu care necesită argumentare. Cele mai puțin utilizate metode de evaluare sunt activitățile legate de empatia istorică (de exemplu, jocurile de rol și simulările) și activitățile de evaluare a competențelor elevilor într-o cultură democratică. Profesorii se concentrează pe pregătirea elevilor pentru examene.
- În majoritatea țărilor, profesorii de istorie au formare pedagogică de specialitate și diplomă de master. Este posibil ca profesorii de istorie din școlile de bază să nu aibă pregătirea corespunzătoare.
- Rata de participare a profesorilor la formarea continuă variază. Aceasta scade de îndată ce formarea este contra cost și/sau are loc în afara orelor de lucru. Profesorii preferă cursurile de formare în domeniul TIC, instrumentele de învățare inovatoare și metodele de învățare.
- Există diferențe semnificative între profesorii cu mai multă experiență și cei

relativ noi, primii aplicând noile abordări mai consecvent.

- În mai multe aspecte ale predării istoriei, există o discrepanță între ceea ce profesorii consideră adecvat și ceea ce ei descriu ca fiind conținutul propriu-zis al lecției. Acesta este probabil un semn al tranziției către o educație istorică de calitate, în care profesorii acordă prioritate învățării active și dezvoltării competențelor.

Faceți o scurtă pauză și evaluați predarea istoriei și profesorii de istorie din Moldova din punctul de vedere al aspectelor descrise mai sus.

Identitatea etnică înseamnă apartenența la un grup etnic și **stăpânirea limbii și culturii acestuia**. Faptul de a locui pe același teritoriu sau în aceeași țară este irelevant. Limba este codul unei comunități etnice pentru comunicare și pentru înțelegerea și valorizarea culturii create în limba respectivă. Pentru națiunile mici, identitatea etnică este din ce în ce mai importantă într-o lume globalizată.

Identitatea națională înseamnă **recunoașterea propriei persoane ca cetățean al societății și respectarea normelor/legilor societății respective**. Identitatea națională este un **sentiment mai general de apartenență și de securitate în sfera publică** decât identitatea etnică. **Localizarea geografică a țării și o înțelegere comună a istoriei, a tradițiilor și a evenimentelor istorice marcante** joacă un rol major în identitatea națională. **Limba și spațiul media-tic** au un impact semnificativ asupra identității naționale.

Identitatea națională comună a poporului moldovenesc ca un **“sentiment al nostru”** este legată de **sentimentul de securitate care decurge din faptul de a fi parte a vieții sociale și politice a țării și de sentimentul emoțional pozitiv de apartenență la națiune și de apartenență la teritoriu**.

În contextul Republicii Moldova, aceasta ar trebui să însemne **implicarea cetățenilor întregii țări în societate pe baza egalității de șanse și a toleranței reciproce**. Identitatea națională arată dacă și în ce măsură oamenii din diferite medii etnice au dezvoltat o **identitate colectivă cu statul moldovenesc și cu valorile și simbolurile acestuia** în contextul diverselor identități etnice și supranaționale.

Coeziunea socială a societății este asigurată prin judecăți de valoare și percepții acceptate în comun, care ghidează comportamentul oamenilor. Cercetătorii au elaborat indicatori care caracterizează coeziunea socială:

- Valori și obiective general acceptate și adoptate: libertate, democrație, egalitate de șanse
- Un sentiment de apartenență și identitate comună, inclusiv identitate etnică și națională
- Toleranță și respect pentru alte persoane și culturi
- Încrederea, inclusiv încrederea în diverse instituții
- Cooperarea între asociațiile civile
- Participarea activă a cetățenilor
- Comportament conform, rată scăzută a infracționalității

Luați o scurtă pauză

Conform Global Risk Profile (<https://globalriskprofile.com/>), Moldova a avut un indice de corupție de 47,98 pe o scară de 100 în anii 2022/2023. Aceasta înseamnă că Moldova ocupă locul 104 în lume. Riscul de corupție al Moldovei este estimat ca fiind mediu în profilul de țară. Ce poate face Moldova pentru a reduce corupția? Ce puteți face pentru a reduce riscul de corupție al țării?

Programele naționale de învățământ sprijină dezvoltarea atât a identității **etnice, cât și a celei naționale**.

Luați o scurtă pauză

Dați exemple de curriculum național din Moldova - ce materii și subiecte sprijină promovarea identității etnice și care sprijină identitatea națională?

Recomandări din partea experților estonieni 2024

- Valorile democratice ale Moldovei încep cu Constituția. Articolul 10 din Constituție formulează unitatea popoului Republicii Moldova ca fundament al statului. Pentru a crește gradul de conștientizare a valorilor constituționale și a intereselor naționale, acestea trebuie să fie abordate în mod consecvent în programele de învățământ din Moldova. În acest scop, Moldova are nevoie de o narațiune a valorilor și istoriei sale naționale. Aceasta din urmă este baza educației valorice într-o societate democratică.
- Trebuie căutat un numitor comun pentru oamenii din Moldova. Limba reunește doar vorbitorii de limbă română - moldovenii, în timp ce alte grupuri etnice, rușii, ucrainenii, găgăuzii și bulgarii împărtășesc cetățenia moldovenească, care nu este la fel de importantă pentru vorbitorii de limbă română, care adesea au și cetățenie română. Potrivit experților, Moldova are o imagine pozitivă ca patrie în ochii minorităților naționale, dar o tentă negativă atunci când vine vorba de identitatea națională.
- Statul moldovenesc trebuie să fie privit ca un întreg, fără a pune accentul pe diferitele sale regiuni.
- Predarea limbii române și a limbii române ca limbă de predare trebuie să fie valorificate. Acest lucru necesită pregătirea și recalificarea profesorilor cu competențe adecvate, care ar trebui să fie o prioritate națională.
- Din punctul de vedere al formării identității naționale, este important să se convină asupra sărbătorilor naționale care o susțin. În plus față de sărbăto-

riile naționale actuale, experții recomandă sărbătorirea zilelor de 2 martie (începutul războiului din Transnistria), 8 mai (sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial) și 9 mai (Ziua Europei).

- Experții consideră că sportivii și muzicienii celebri contemporani sunt o resursă neexploatăată pentru crearea identității.

Un exemplu din povestea estoniană

Valorile **unui stat cresc și se schimbă în timp**. Un brand național trebuie să se bazeze pe **fapte** și date dovedite prin comparații cu alte țări. Ar trebui să fie adoptată cu mândrie atât pe plan intern, cât și în străinătate.

Brandul estonian (în engleză: <https://brand.estonia.ee>) **se concentrează pe valorile democratice, societatea digitală, oamenii care gândesc independent și un mediu curat**. Mai jos sunt discutate două dintre aceste subteme.

Valori democratice

Pentru Estonia, libertatea este o valoare importantă atât pe plan intern, cât și internațional. Suntem integrați în Occident din punct de vedere economic, cultural și politic, așa cum o demonstrează apartenența la NATO, Uniunea Europeană și Spațiul Schengen. Ca stat, am construit o societate coerentă care este transparentă, sigură și rezistentă.

- În calitate de membru activ al NATO, contribuim cu mai mult de 3% din PIB la cheltuielile de apărare.
- Clasare înaltă în Indexul mondial al libertății presei. Locul al patrulea în sondajul Reporteri fără frontiere din 2022, realizat în 180 de țări.
- Corupție redusă. Locul cinci într-o comparație globală realizată de Global Risk Profile, o companie internațională de analiză a riscurilor, în 2022.

Oameni cu gândire independentă

Oamenii noștri sunt cea mai mare valoare pentru Estonia. Mulți dintre oamenii noștri au un palmares de realizări remarcabile. Unii sunt renumiți la nivel mondial, alții sunt cunoscuți în cercuri restrânse. Ceea ce contează este că au gândit cu îndrăzneală și și-au pus ideile în aplicare. Acordăm prioritate educației și unei economii deschise, astfel încât fiecare locuitor al Estoniei să își poată valorifica potențialul.

- Cea mai bună educație școlară din Europa. Conform rezultatelor testului PISA 2022, Estonia ocupă locurile întâi și al doilea în Europa la matematică, lectură/citire și științe naturale. Estonia ocupă locurile 6-7 la nivel mondial.
- Societatea noastră nu este ierarhică. Acest lucru este confirmat de întrebări suplimentare din testele PISA.
- Fiecare își poate realiza potențialul. Acest lucru este confirmat de întrebări suplimentare din testele PISA.
- Comunicarea cu statul este ușoară și directă, susținută de digitalizarea serviciilor de stat.

Luați o scurtă pauză

Estonia este caracterizată de trei cuvinte-cheie: muncă, libertate și educație. Care sunt cele trei cuvinte care caracterizează Moldova? De ce aceste cuvinte?

Un exemplu de discuție despre identitatea națională cu copiii mici

De la o vârstă fragedă, copiilor li se poate vorbi despre țara lor natală, limba lor maternă și diversitatea societății. Și nu numai copiii, ci și părinții lor.

În 2022, Centrul de Etică al Universității din Tartu a publicat o carte intitulată „Mis on sulle kallis?” („Ce îți este drag ție?”). Este o mică carte de valori și filosofie.

Luați o scurtă pauză

Vă puteți gândi la o carte similară despre Moldova? Dacă nu, încercați să vă imaginați o astfel de carte. Ce ar trebui să fie inclus în mod cert în această carte?

Каждому ребёнку дороги и важны его дом и родина

Пчёлка живёт в улье.
Улей – это её дом.

Муравей живёт в муравейнике.
Муравейник – это его дом.

Комментарий философа

Родина

Абсолютно естественно, что мы бережём и ценим нашу родину. С одной стороны, родина составляет большую часть нашей самодентификации, выбора родного языка и исторической памяти, а также во время взросления внутри культуры некоторые вещи становятся более естественными и привычными. Это всё объединяет нас с соотечественниками и отличает от тех, кто вырос не здесь, и эти отличия могут быть довольно значительными.

Рассмотрим, например, общий исторический опыт людей, живущих в Эстонии, в связи с Пююей революцией или депортацией. Или вовсе задумаемся о народной кухне – о торте из печенья и о кровяной колбасе. А может, о знакомых литературных героях, начиная с Саллиса и заканчивая Пеару А.Х. Таммсааре и героями книг Г.Х. Андерсеена. Начиная с телесериала «Tujurõkkija» до Певческих праздников или о красивых местах Эстонии, начиная от Таваской и заканчивая Сааремаа.

Так же верно и то, что никто из нас не выбирал, в какой стране ему родиться. Родиться эстонцем или русским, немцем, итальянцем не было нашим выбором, а стало следствием того, кем являются наши родители и где они живут. Любовь к родине похожа на любовь к семье – мы не выбрали свою семью, но она наша и любимая.

...страховка могла бы сопровождаться пониманием того, что и ...родился на своей родине, и живя там, тоже

На протяжении истории в современном мире появилось множество людей, у которых несколько родных языков. Безусловно, есть те, кто кинув свою Родину и шёл в новый дом. А ещё национализм прожизвания не всегда совпадают: есть множество народов, которые нет своей страны, например, цыгане или курды. Кроме того, в которых проживают несколько национальностей одновременно, в Бельгии.

Начиная с 20-го века, в философии ведётся множество дебатов о том, что такое патриотизм и национализм. Сейчас же эти понятия пытаются пример, патриотизм связывают с любовью к родине, а национализм – к людям и культуре. Существует и оценочный термин, любовь к родине считается патриотической, а национализм – мер, презирают другие народы, то здесь мы имеем дело с любовью к своей родине, но с осознанием своего превосходства над другими. Более того, национализм скорее связывают с любовью к своей родине, но с осознанием своего превосходства над другими. Более того, национализм скорее связывают с любовью к своей родине, но с осознанием своего превосходства над другими.

Радоваться своей родине, поддерживать её, передавать любовь другим народам к своей родине – это звание храня свою родину, мы понимаем любовь других к своей родине.

Про родину можно ещё сказать – родная земля. Разве не здорово – у нас есть родина и родной язык?

Где твоя родина? Какой язык твой родной?

В Эстонии люди разговаривают на эстонском языке, поскольку это родной язык эстонцев и государственный язык Эстонии. Однако в Эстонии живёт множество людей, говорящих и на других языках: русском, английском, украинском, финском, шведском, немецком, французском, китайском и на многих других.

Языков невероятное множество, но у каждого ребёнка родной язык один. Это может быть эстонский, финский, украинский, итальянский, английский, латышский, русский, удмуртский, вырусский или любой другой язык. Это язык, на котором говорят дома со своей семьёй.

Хмм... но ведь в некоторых семьях могут говорить и на нескольких языках. Как ты думаешь, в каких случаях так происходит?

Знать языки здорово!

Un exemplu de schimbare a identității naționale în contexte internaționale complicate

Dorința oamenilor de a-și apăra patria este crucială în situații internaționale complexe. Mai ales în țările cu o localizare geografică precum Estonia sau Moldova. Ministerul estonian al Apărării efectuează de 20 de ani sondaje privind dorința de apărare. 71% și 91% dintre estonieni au sprijinit rezistența armată în 2010 și, respectiv, 2022. În rândul populației rusofone, acest sprijin a rămas practic neschimbat: puțin peste 70% dintre respondenți sunt în favoarea rezistenței armate. Aproape 30% din populația Estoniei vorbește rusa ca limbă maternă.

Dorința de apărare este în creștere în rândul elevilor care nu au îndatoriri și mulți dintre ei au urmat un curs voluntar de apărare națională la școală. Satisfacția față de atitudinea forțelor de apărare față de recruți, precum și față de serviciile de catering și cazare, a crescut semnificativ. Atitudinea tinerilor față de serviciul militar este influențată în primul rând de prieteni. Nu este neobișnuit ca o clasă întreagă să aleagă să facă serviciul militar, inclusiv unele dintre fete. Cu toate acestea, doar jumătate din grupul de vârstă face serviciul militar, principalul motiv de refuz fiind sănătatea. O treime dintre tineri se alătură serviciului militar pe bază de voluntariat; motivația unei alte treimi fluctuează între voluntariat și obligativitate. O treime dintre tineri consideră serviciul militar drept o datorie.

Apărarea națională a devenit o materie parțial obligatorie în programa națională estonă; școlile trebuie să o ofere elevilor, iar pentru elevi este un curs opțional. Scopul său este de a motiva tinerii să se înroleze pentru serviciul militar. Este important să se mențină voința de apărare chiar și atunci când în țară nu este

percepută nici o amenințare externă. În Estonia, dorința de apărare s-a îmbunătățit semnificativ în 2014 și din nou în 2022, după invazia militară din Ucraina.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Identitatea națională este mai importantă decât identitatea etnică.
- O înțelegere comună a istoriei este esențială pentru identitatea națională.
- Limba maternă a unei persoane este cel mai important aspect al identității naționale.
- Muzica joacă un rol important în dezvoltarea identității naționale.
- Conform indicelui internațional, corupția nu este o problemă majoră în Moldova.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

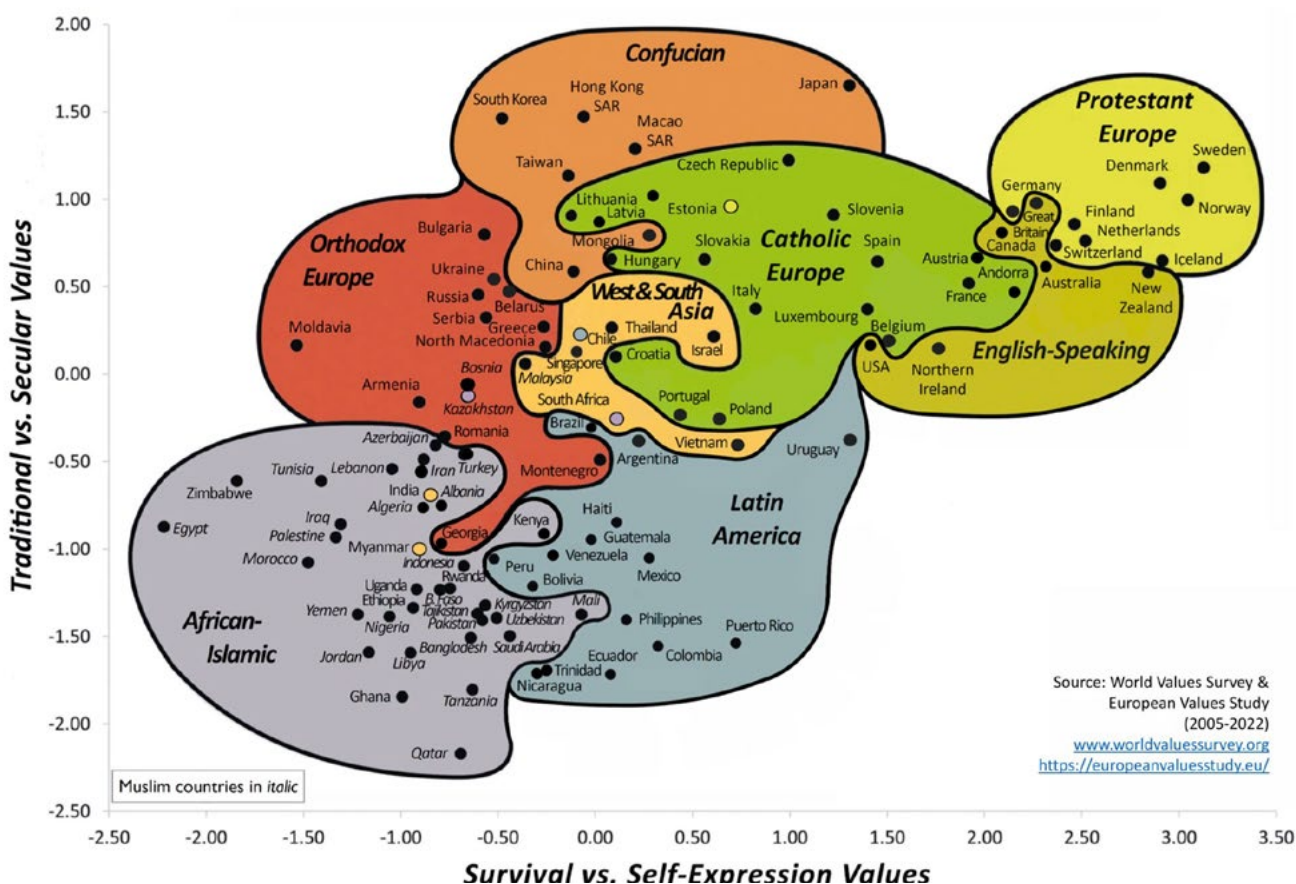
Reacții de răspuns

- Selectați trei dintre valorile care caracterizează cel mai bine Moldova. Veți găsi norul de valori în feedback-ul la capitolul 1 (Valori, educația și dezvoltarea valorilor). Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.
- Este dificil pentru țările mici și tinere să devină bine cunoscute. Fiecare țară are nevoie de propria sa poveste. Dacă ar fi să faceți un film despre Moldova, ce șase cuvinte sau concepte ați folosi în mod cert?
- Toată lumea are un vis; fiecare țară are ideea ei de viitor. Care este ideea moldovenească?

4. Societatea moldovenească în World Values Survey

Cea mai cunoscută platformă pentru compararea valorilor naționale este **Studiul mondial al valorilor** (<https://www.worldvaluessurvey.org/>). Metodologia sondajului global a fost elaborată de profesorul de științe politice Ronald Inglehart din SUA și de profesorul de științe politice Christian Welzel din Germania (a se vedea și *1. Valori, educația și dezvoltarea valorilor*). Harta judecâții de valoare este denumită **hartă culturală Inglehart-Welzel a lumii**. Sondajul acoperă domenii de interes pentru oameni, de la religie și politică la economie și viață socială.

Sondajul este realizat la fiecare câțiva ani pe un eșantion destul de mare. Pe baza acestui fapt, a fost elaborată o hartă care distribuie țările pe două dimensiuni. Poziția unei țări pe harta valorilor depinde de factori legați de **patrimoniul istoric și cultural** și de **factorii politici și economici actuali**. **Poziția geografică** a țării este, de asemenea, importantă. Inglehart și Welzel confirmă că instituțiile democratice apar doar atunci când sunt prezente anumite condiții sociale și culturale: **dezvoltarea economică și modernizarea sprijină dezvoltarea democrației**.

<https://www.worldvaluessurvey.org>

Țările sunt împărțite pe două axe:

- **Valorile de supraviețuire**, cum ar fi orientarea către securitatea generală și națională, puterea economiei și ordinea de stat, familia și adaptarea generală, vs. **valorile de autoexprimare**, cum ar fi orientarea către împlinirea personală, libertățile personale, bunăstarea etc.
- **Valori tradiționale**, cum ar fi religiozitatea, mândria națională, colectivismul, vs. **valori secular-raționale**, cum ar fi independența, individualitatea, respectul scăzut față de autoritate și religiozitatea scăzută.

Pe **măsură ce societățile evoluează**, ele se deplasează **de la stânga la dreapta pe axa orizontală**, adică de la valorile de supraviețuire la cele de autoexprimare. Pe **axa verticală**, acestea se deplasează **de jos în sus**, adică de la valorile tradiționale la cele secular-raționale. Mișcarea se îndreaptă spre dezvoltare economică și autoexprimare fizică, bunăstare subiectivă și valorizarea calității vieții.

Metodologia Inglehart și Welzel confirmă faptul că **valorile sunt strâns legate între ele**. Dimensiunea **valorilor tradiționale vs. secular-raționale** reflectă contrastul dintre societățile în care religia este foarte importantă și cele în care nu este. Societățile tradiționale pun accentul pe legătura dintre părinți și copii, pe respectul pentru autoritate și pe valorile tradiționale ale familiei și resping divorțul, avortul, eutanasia și sinuciderea. Aceste societăți au un nivel ridicat de mândrie națională. Societățile cu valori secular-raționale au preferințe opuse.

O altă dimensiune importantă a variației interculturale se referă la **tranziția de la societatea industrială la cea postindustrială**, ducând la **polarizarea între valorile de supraviețuire și cele de autoexprimare**. O proporție din ce în ce mai mare a populației a crescut considerând supraviețuirea un lucru de la sine înțeles. Prin urmare, prioritățile s-au deplasat de la securitatea economică și fizică la bunăstarea subiectivă, exprimarea de sine și calitatea vieții.

Valorile de autoexprimare acordă prioritate protecției mediului, toleranței față de diversi-

tate și unei cereri tot mai mari de participare la luarea deciziilor economice și politice. Aceste valori reflectă, de asemenea, atitudinea față de străini, toleranța față de comunitatea LGBT și egalitatea de gen.

Tranziția de la valorile supraviețuirii la cele ale exprimării de sine include, de asemenea, o schimbare a valorilor educației copiilor, de la accentul pus pe munca grea la accentul pus pe imaginație și toleranță ca valori de bază ale educației copiilor. Acest lucru este combinat cu un sentiment subiectiv de bunăstare în creștere, care favorizează un climat de toleranță, încredere și moderație politică.

Societățile care cultivă valorile exprimării de sine tind să aibă un nivel ridicat de încredere între oameni. Aceasta creează **o cultură a încrederii și toleranței** în care oamenii prețuiesc libertatea individuală și exprimarea de sine și au o orientare politică activă. Acestea sunt atributele definite ca fiind esențiale pentru **democrație** în literatura de cultură politică.

Știați că...

Potrivit lui Inglehart, **mediile socioeconomice mai sărace și mai bogate favorizează valori și atitudini diferite**. Potrivit diplomatului și sociologului mexican Miguel Basanez (născut în 1947), Moldova face parte în mod clar dintre țările în care respectul, onoarea și tradițiile sunt apreciate. Aceasta contrastează cu culturile orientate spre realizări (acuratețe, eficiență, eficacitate) și cu cultura hedonistă care a apărut după al Doilea Război Mondial.

Luați o scurtă pauză și găsiți pe hartă țările care împărtășesc valori similare cu poporul moldovean.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Potrivit lui Inglehart și Welzel, factorii politici și economici sunt esențiali pentru valorile naționale.
- Poziția geografică a unei țări joacă un

- rol egal cu istoria în valorile oamenilor.
- Dezvoltarea societății nu are niciun impact asupra creșterii copiilor.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

Adevărat sau fals?

- Potrivit lui Inglehart și Welzel, factorii politici și economici sunt esențiali pentru valorile naționale.
- Toleranța față de diferențe este o măsură a democrației, potrivit lui Inglehart și Welzel.

Reacții de răspuns

- Pe baza unui studiu realizat în 2023, ce au în comun Moldova, Ucraina, Rusia și România? Ce concluzii putem trage de aici cu privire la prioritățile de dezvoltare ale Moldovei?
- Care sunt diferențele și asemănările dintre Moldova și România, Georgia, Azerbaidjan și Armenia?
- Sunt surprinzătoare rezultatele acestui sondaj privind Moldova? De ce?

5. Un nou concept de învățare pentru 2030

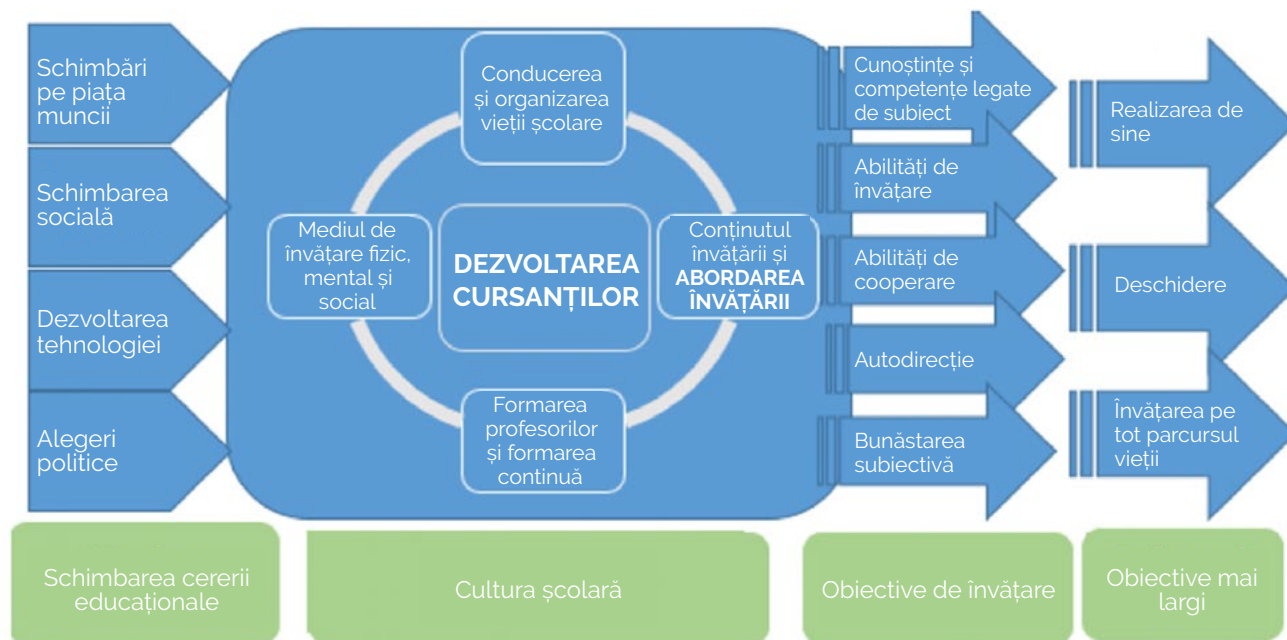
Diverse **organizații internaționale**, în cooperare cu multe țări și lideri de opinie, experți în educație, directori de școli, profesori, elevi și parteneri sociali au elaborat documente educaționale care sunt urmate de către țările democratice. Acestea sunt **recomandări; ele nu sunt obligatorii pentru țări**. Documentele se axează pe **cunoștințe și competențe, precum și pe valori și atitudini**. Abordarea învățării s-a schimbat, iar faptele și cunoașterea subiectelor nu mai sunt în prim-planul educației.

OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, care reunește 37 de țări) a elaborat cadrul Busola de Învățare /**Learning Compass 2030** (OECD Learning Compass 2030. O serie de note conceptuale. 2019). Aceasta este prima etapă a proiectului „Viitorul educației și al competențelor”, care se concentrează pe **ceea ce trebuie predat**. Busola este un reper care îl ajută pe educabil să își

găsească drumul. Proiectul a început în 2018, iar copiii înscriși atunci vor fi tineri adulți în 2030.

Learning Compass se bazează pe principiul că școlile se confruntă cu cerințe din ce în ce mai mari de a **pregăti elevii pentru schimbări economice, de mediu și sociale rapide, locuri de muncă care nu au fost încă create, tehnologii care nu au fost inventate până în prezent și probleme sociale** care nu sunt încă prevăzute. Educația le poate oferi educabililor capacități operaționale, competențe și hotărârea **de a-și modela viața și de a le aduce beneficii celorlalți**. Examinați Learning Compass (în limba engleză): https://www.youtube.com/watch?v=M3u1AL_aZjI&t=14s

Ca exemplu de abordare a schimbărilor educaționale în societate, a se vedea videoclipul OCDE „The new “normal” in education” (în limba engleză): https://www.youtube.com/watch?v=gYNDnkph_Ko

© EV Haridus- ja Teadusministeerium

Dezvoltarea societății conduce inevitabil la o "nouă normalitate" în educație. În mod tradițional, deciziile privind educația sunt luate de un grup restrâns și select de persoane, fiecare jucând un rol specific. Profesorul predă, elevii învață ascultându-l pe profesor, iar liderul școlii conduce școala. Curricula școlare este standard, iar procesul de învățare este unilateral. Promovarea este prioritară, iar elevii sunt evaluați cu ajutorul unor teste standardizate. În prezent, educația devine parte a unui sistem mult mai larg, în care luarea deciziilor și responsabilitatea sunt împărțite între un grup mult mai mare de persoane. Vocea elevilor sună din ce în ce mai tare. Nu numai succesul, ci și procesul de învățare în sine și satisfacția elevilor sunt, de asemenea, importante. Este recunoscut faptul că elevii au medii diferite și că învață în moduri diferite. Sunt utilizate diverse abordări și instrumente de evaluare pentru învățare. Într-o astfel de școală nouă, este esențial să se obțină feedback de la toate grupurile țintă.

Luați o scurtă pauză

Care sunt schimbările educaționale cu care se va confrunta Moldova în conformitate cu tendințele OCDE? Care dintre acestea sunt cele mai complexe? De ce?

Organizația **Națiunilor Unite** (193 de țări) a convenit asupra **Obiectivelor de dezvoltare durabilă** în 2015 **până în anul 2030**.

Țările membre ale ONU se angajează să eradică sărăcia și foametea pretutindeni, să combată inegalitățile interne și transnaționale, să construiască societăți pașnice, echitabile și favorabile incluziunii, să protejeze drepturile omului, să sprijine egalitatea de gen, să acorde autonomie femeilor și fetelor, să asigure protecția durabilă a planetei și a resurselor naturale și să creeze condiții pentru o creștere durabilă până în 2030. Pentru a pune în aplicare planul de acțiune, este important ca toți membrii ONU să depună eforturi pentru atingerea Obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Cel de-al patrulea ODD este dedicat educației: Asigurarea unei **educații incluzive și echitabile de calitate** și promovarea **oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții** pentru toți.

Un exemplu de abordare a schimbărilor în educație în societate

Documentul afirmă că, până în 2030, toți elevii ar trebui să dobândească cunoștințele și competențele necesare pentru a promova dezvoltarea durabilă, inclusiv, printre altele, prin educație pentru **dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și a non-violenței, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă**.

Știați că...

Egalitatea de gen este principiul conform căruia femeile și bărbații ar trebui să aibă drepturi, îndatoriri, responsabilități și oportunități egale în toate domeniile vieții sociale. Diferențele de gen nu trebuie să conducă la inegalități în poziția socială sau în tratamentul femeilor și bărbaților. Opusul conceptului de egalitate de gen este inegalitatea de gen, mai degrabă decât diferențele de gen.

Egalitatea de gen este evaluată pe baza următoarelor informații:

- Durata timpului de lucru pentru femei și bărbați
- Angajarea femeilor și a bărbaților în diferite sectoare (de exemplu, femeile sunt adesea angajate în educație, sănătate și asistență socială; bărbații în știință, tehnologie, inginerie și matematică)
- Salarii pentru femei și bărbați
- Nivelul de educație al femeilor și bărbaților
- Segregarea de gen a femeilor și bărbaților în educație (de exemplu, bărbații sunt subreprezențați în rândul personalului de nivel inferior, în timp ce femeile sunt subreprezentate în rândul factorilor de decizie în educație și cercetare)

- Sarcina de îngrijire a femeilor și bărbaților
- Participarea femeilor și a bărbaților la exercitarea puterii
- Durata de viață a femeilor și bărbaților

Știați că...

Educația globală abordează **probleme globale**. Mediul înconjurător, inegalitățile, migrația, politicile și alte provocări se confruntă peste tot în lume. Discutarea acestor probleme majore ne ajută să înțelegem dependențele globale, să dezvoltăm empatia și sentimentul de solidaritate și să susținem respectarea drepturilor omului în societate.

Promotorii educației globale subliniază faptul că **comportamentul, atitudinile, deciziile și acțiunile** noastre determină în ce fel de lume vom trăi noi și generațiile următoare. Un bun cetățean este, mai presus de toate, un cetățean al lumii, care este conștient de ceea ce se întâmplă în lume și are o preocupare personală față de evenimentele interne, precum și față de cele mondiale.

În Uniunea Europeană, chestiunile legate de educație sunt **de competența statelor membre și a ministerelor educației ale acestora**. Articolul 165 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene prevede că Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate prin încurajarea cooperării între statele membre și, dacă este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre în ceea ce privește conținutul învățării și organizarea sistemului de învățământ, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>).

Printre altele, acțiunea Uniunii vizează:

- dezvoltarea dimensiunii europene în educație, în special prin predarea și difuzarea limbilor statelor membre;
- încurajarea mobilității studenților și profesorilor prin încurajarea, printre altele,

a recunoașterii academice a diplomelor și a perioadelor de studiu;

- promovarea cooperării între instituțiile de învățământ;
- dezvoltarea schimburilor de informații și de experiență cu privire la problemele comune ale sistemelor de învățământ din statele membre.

Același articol se încheie cu asigurarea că Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă recomandări.

La solicitarea Comisiei Europene, **Consiliul Europei** și-a actualizat **în 2018 recomandarea privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții** ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01))). Competențele-cheie sunt înțelese ca o **combinație de cunoștințe, aptitudini și atitudini**. Acestea sunt necesare în toate domeniile și sprijină împlinirea personală, coeziunea socială, cetățenia activă și competitivitatea profesională a indivizilor. Documentul enumeră opt competențe-cheie. A se vedea mai multe detalii la [secțiunea 7. Competențe-cheie în serviciul valorilor](#).

Comentați următoarele afirmații

- Fericirea elevilor și adaptarea lor în societate sunt cele mai importante lucruri în educația viitorului.
- Uniunea Europeană are dreptul de a interveni în aranjamentele educaționale ale țărilor care nu sunt state membre.
- Organizațiile internaționale își bazează documentele privind educația în principal pe evoluțiile economice și societale, evaluându-le ca fiind mai degrabă modeste.
- Învățarea pe tot parcursul vieții este una dintre cele mai importante tendințe educaționale globale.
- Competența este același lucru cu cunoștințele.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

Reacții de răspuns

- Dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții este evidențiată în Obiectivele de dezvoltare durabilă 2030. Descrieți situația actuală a învățării pe tot parcursul vieții în Moldova și oferiți trei sfaturi pentru îmbunătățirea acesteia. Învățarea pe tot parcursul vieții este înțeleasă ca autoeducație continuă și adaptare la societate pentru a rămâne competitiv.
- În secolul XXI, egalitatea de gen este din ce în ce mai importantă. Unul dintre primii indicatori este participarea femeilor la exercitarea puterii, atât la

nivel local, cât și în calitate de miniștri și parlamentari. Vă rugăm să comparați datele din Moldova cu cele din diferite țări europene și cu media UE (a se vedea <https://eige.europa.eu>). Ce ar trebui făcut pentru a promova egalitatea de gen în Moldova?

- Modelul de competențe al cetățeanului lumii evidențiază valori precum angajamentul și responsabilitatea, solidaritatea, speranța pentru viitor, deschiderea și respectul. Care dintre aceste patru valori înseamnă cel mai mult pentru tine? De ce?

6. Curriculum național de învățământ general și dezvoltarea acestuia în serviciul valorilor

Curricula națională stabilește **standardele pentru învățământul secundar**. Țările sunt independente în ceea ce privește politicile lor educaționale. Mai jos este prezentată o prezentare generală a principiilor UE privind curriculum-ul național, exemplificate de Republica Estonia (Curriculum național în limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024002/consolide>; curriculum național pentru învățământul secundar superior în limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024001/consolide>)

În Republica Estonia, programa națională definește **ceea ce se predă**, în timp ce **programa școlară** (a se vedea 10. *Curriculum școlar și autonomie*) se concentrează pe **modul de predare**. Programa națională este pusă în aplicare în toate școlile de bază și în toate școlile secundare superioare, indiferent de statutul juridic al școlii. Printre altele, curriculum-ul este un instrument util pentru **dezvoltarea valorilor**.

Valorile fundamentale ale curriculumului național estonian:

- Educația de bază oferă sprijin egal pentru **dezvoltarea mentală, fizică, morală, socială și emoțională** a elevilor. Școlile de bază creează condiții pentru dezvoltarea echilibrată de către elevi a unei varietăți de abilități și pentru realizarea de sine, precum și pentru formarea unei viziuni asupra lumii bazate pe cunoaștere.
- Conform curriculumului național, școala de bază formează sistemul de valori care servește drept bază pentru **fericirea în viața personală și interacțiunea reușită a societății**. Pe această bază, valorile sunt împărțite în valori **umane generale** și valori **societale** în partea generală a curriculumului.
- Școala contribuie la transformarea tinerilor în personalități creative, diverse, capabile să se autorealizeze pe deplin

în diferite roluri: **în familie, la locul de muncă și în viața publică**.

Programele naționale estoniene **se axează** pe următoarele:

- În centrul programelor naționale de învățământ se află **opt competențe generale**, a căror dezvoltare trebuie să fie susținută de întregul proces de învățare (a se vedea 7. *Competențe-cheie în serviciul valorilor*). Competența este o **combinație de cunoștințe, aptitudini și atitudini** care asigură pregătirea pentru învățarea continuă și capacitatea de a acționa eficient într-un anumit domeniu sau sector.
- Pentru dobândirea competențelor generale, **integrarea disciplinelor și a temelor principale** este utilizată în plus față de obiectivele de învățare și educaționale ale domeniilor (a se vedea 8. *Realizarea temelor în serviciul valorilor*).
- Accentul în educație s-a mutat **de la predare la învățare** și este important să se aplice principiile **evaluării formative** pentru a sprijini învățarea și dezvoltarea educabilului. De asemenea, se consideră că este important ca învățarea să fie organizată în funcție de sănătatea și capacitățile elevului. S-a făcut referire la necesitatea de a **utiliza o metodologie care să ia în considerare nevoile individuale ale elevului**.
- Pe lângă **mediul fizic de învățare, programele de învățământ subliniază importanța mediului social și mental de învățare în dezvoltarea elevilor** (a se vedea 12. *Mediul de învățare școlară în serviciul valorilor*). Profesorilor și școlilor li se acordă suficientă libertate pentru a organiza predarea și educația într-o manieră centrată pe elev, luând în considerare caracteristicile și resursele specifice ale școlii.
- **Programele școlare** ale școlilor secundare de bază și superioare sunt pre-

zentate pe **domenii de studiu**. În învățământul secundar superior, materiile sunt împărțite în cursuri. Încărcătura academică minimă necesară pentru finalizarea învățământului secundar superior este de 96 de cursuri (volumul fiecărui curs este de 35 de lecții). Cursurile sunt împărțite în cursuri obligatorii și cursuri opționale.

- **Principiile generale** ale planurilor de învățământ pe domenii abordează posibilitățile de integrare în cadrul și între domeniile de studiu, punerea în aplicare a temelor principale și evaluarea rezultatelor învățării pe o bază comună.
- Programa școlară stabilește **rezultatele pentru etapele școlare**, și **organizarea timpului de predare** este prezentată **pe etape școlare** (mai degrabă decât în funcție de note); școlile pot face schimbări în ceea ce privește notele.

În Estonia, programa națională cuprinde o **parte generală** și anexe. **Anexele** conțin **programele pentru domeniile de studiu și disciplinele opționale, precum și descrieri ale subiectelor principale**.

Partea generală a curriculumului național pentru școlile de bază acoperă următoarele subiecte:

- valori fundamentale
- obiective didactice și educaționale
- conceptul de învățare și mediul de învățare
- competențele și prioritățile de predare și educare în primul, al doilea și al treilea ciclu de învățământ
- organizarea studiilor
- evaluarea și absolvirea școlii de bază
- programa școlară

(Curriculum național în limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024002/consolide>; curriculum național pentru învățământul secundar superior în limba engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024001/consolide>)

Știați că...

Organizarea timpului de predare indică cât timp este alocat diferitelor materii. Timpul de predare este organizat în școala de bază în funcție de etapele școlare (clasele 1 - 3, 4 - 6 și 7 - 9). În Moldova, timpul de predare este organizat pe clase. Din motive de claritate, organizarea timpului de predare este comparată între cele două țări pe un singur criteriu, în funcție de etapa școlară.

CURRICULUMUL / DISCIPLINELE DE ÎNVĂȚĂMÂNT

MOLDOVA	ESTONIA
Limba și comunicarea	Limba și literatura
	Limba străină
Matematica și știința	Matematica
	Discipline științifice
Educație social - umanitară	Discipline sociale
Artă	Artă
Sport	Educația fizică
Tehnologii	Tehnologie
Dezvoltare personală	

GRILA DE ORE COMPARATIVĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL OBLIGATORIU ÎN ESONIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA

DISCIPLINĂ	1-3		4-6		7-9	
	EE	MO	EE	MO	EE	MO
Limba estoniană / românia, rusă; literatura	19	22	15	19	12	15
Limba estoniană / românia ca limbă secundară	13	22	8	19	8	15
Limba străină A	3	4	9	6	9	6
Limba străină B	0	0	3	4	9	6
Matematica	10	12	13	12	13	12
Științele naturii	3	2	7	2	2	0
Geografie	0	0	0	2	5	3
Biologie	0	0	0	1	5	6
Chimie	0	0	0	0	4	5
Fizica	0	0	0	1	4	6
Istoria	0	0	3	5	6	6
Studii sociale	2	6	3	6	4	6
Muzica	6	3	4	3	3	1
Artă	4	3	3	3	3	1
Educație tehnologică, muncă manuală, gospodărire	0	0	5	0	5	3
Educație fizică	8	6	8	6	6	6
Resurse libere	8	3	10	3	4	3

Luați o scurtă pauză

Comparați organizarea timpului de predare în școlile de bază estoniene și moldovenești.

Acordați o atenție deosebită științelor, limbilor străine și materiilor opționale. Ce diferențe observați? Credeți că timpul de predare în Moldova ar trebui redistribuit?

Știați că...

Numărul disciplinelor opționale la diferite niveluri de învățământ este stabilit în programa națională sau în alt document relevant.

- Libertatea școlilor de a alege materii opționale variază de la țară la țară. Cursurile opționale în sine și volumul lor maxim posibil în curriculum pot fi foarte diferite. În Estonia, o școală poate alege între cursurile opționale enumerate în programa națională (pentru școlile de bază, de exemplu, studii religioase, antreprenoriat, informatică, educație profesională) sau poate dezvolta un curs bazat pe specificul școlii și al regiunii.
- Conform programei naționale estoniene pentru școlile de bază, școlile sunt libere să decidă asupra utilizării a opt lecții pe săptămână la nivelul învățământului primar (clasele 1 - 3) și a șase lecții pe săptămână la nivelurile învățământului gimnazial (doi și trei) (clasele 4 - 6 și 7 - 9). Școlile în care limba de predare este rusa pot decide asupra utilizării a două, una și, respectiv, trei lecții pe săptămână. În aceste școli, limba estonă este predată începând cu clasa I, în plus față de limba rusă.
- În învățământul secundar superior, programa națională specifică numărul minim de cursuri opționale pentru fiecare domeniu, de exemplu șase lecții de limbi străine și opt lecții de științe naturale. Exemple de discipline opționale la matematică: Logică; Elemente de matematică economică; Planimetrie I. Geometria triunghiurilor și a cercurilor. Exemple de discipline opționale la științele naturii: Geoinformatică; Globalizarea lumii; Chimia elementelor. Exemple de discipline opționale în domeniul științelor sociale: Psihologie; Oameni și drept; Civilizații din afara Europei. Exemple de cursuri opționale care vizează mai multe domenii: Mecanică și robotică; Modelare 3D.
- Școlile elaborează ele însele programele/curricula cursurilor opționale sau utilizează modelele de programe

prevăzute în anexele la programa școlară/curricula națională. Există două materii pentru care, în Estonia, pot fi utilizate numai programele de studiu stabilite în programa națională. Acestea sunt studiile religioase și apărarea națională (numai la nivelul secundar superior).

- Școlile colaborează cu diferite organizații pentru a oferi cursuri opționale. De exemplu, un angajat al Consiliului de salvare poate preda un curs de protecție civilă într-o școală secundară superioară. Nu este necesar ca întregul curs să se desfășoare în incinta școlii. De exemplu, elevii pot participa la pregătirea unui plan regional de protecție civilă, pot prezenta principiile acestuia locuitorilor mai în vârstă etc.

Exemplu Curs opțional de **apărare națională** în școlile secundare superioare estoniene:

- Teoria politicii moderne de securitate și apărare, structura forțelor de apărare
- O prezentare practică a armelor și formațiunilor, topografie, primul ajutor, protecției mediului în cadrul forțelor de apărare
- Cursul se bazează pe o programă obligatorie și pe un manual de apărare națională
- Durata cursului este de 70 de lecții, dintre care 35 de lecții teoretice și 35 de lecții practice în tabără
- Școlile pot integra părțile teoretice și practice ale studiilor de apărare națională sau pot organiza cursuri separate pentru fiecare dintre acestea
- Toate școlile sunt obligate să ofere educație teoretică în domeniul apărării naționale

Luați o scurtă pauză

Comparați procedura de selecție a disciplinelor opționale în Moldova și Estonia, disciplinele opționale în sine și numărul acestora. Care sunt asemănările și diferențele? Are nevoie Moldova de schimbări? Dacă da, care sunt acestea?

Știați că...

Conform ultimului recensământ (2011), aproximativ 30% din populația Estoniei este vorbitoare de limbă rusă. Până în 2024, în Estonia a existat o singură programă școlară națională, iar învățământul preșcolar și școlile de bază se predă fie în estonă, fie în rusă. În învățământul secundar superior (echivalentul liceului în Moldova), tranziția la învățământul în limba estonă s-a încheiat în 2011. De atunci, cel puțin 60% din studiile din învățământul secundar superior se desfășoară în limba estonă.

- **Predarea limbii și culturii materne** continuă în școlile de învățământ general.
- De la 1 septembrie 2024, Estonia a lansat tranziția către **predarea integrală în limba estonă**; în instituțiile preșcolare și în clasele I și a IV-a, studiul are loc în limba estonă. Trecerea la învățământul în limba estonă se va încheia în 2029, ceea ce înseamnă că întregul sistem școlar va funcționa numai în limba estonă.
- Înainte de 1 septembrie 2024, unul din patru copii vorbitori de limbă rusă din Estonia a studiat într-o școală cu limba estonă ca limbă de predare sau într-o clasă de imersiune lingvistică. Imersiunea lingvistică este o metodologie prin care învățarea începe în limba țintă, mai degrabă decât în limba maternă.
- Cea mai mare provocare este deficitul de profesori calificați și lucrul cu elevii cu nevoi educaționale speciale.
- În **școlile private**, învățământul este disponibil și în **alte limbi**, cum ar fi rusa.

Luați o scurtă pauză

Moldova și Estonia sunt similare în ceea ce privește dimensiunea și populația, având o singură limbă oficială. Ar putea modelul estonian să fie potrivit pentru Moldova? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

Știați că...

Studiile și competențele în limbi străine sunt importante pentru națiunile mici. În Estonia, programa națională pentru școlile de învățământ general prevede trei limbi străine.

- Prima **limbă străină (A) este de obicei predată din prima clasă a școlii de bază și este engleza, franceza sau germana**. Limba străină A este de obicei engleza.
- **Predarea celei de-a doua limbi străine (B)** începe în a doua etapă a școlii/gimnaziu. Școlile sunt obligate să ofere **opțiuni între două sau mai multe limbi**. Programa națională permite predarea oricărei limbi străine ca a doua limbă străină în școlile de bază, ținând seama de posibilitățile școlii și de preferințele elevilor. Engleza, germana, franceza, spaniola, finlandeza, suedeza, rusa, letona sau alte limbi sunt studiate ca limbă străină B.
- Un elev a cărui limbă maternă nu este estona nu trebuie să aleagă o limbă străină B.
- **La nivelul secundar superior estonian** (clasele 10-12), definiția tradițională a limbilor străine A și B a fost abandonată, iar studiile lingvistice se bazează pe nivelurile de competență lingvistică. La absolvirea învățământului secundar superior, **un elev trebuie să dețină nivelul B de competență (utilizator independent de limbă) în cel puțin două limbi străine**.
- Pentru a absolvi învățământul secundar superior, elevii susțin un examen de stat în limba engleză și/sau un examen internațional de limbă **străină echivalent cu examenul de stat (în germană, rusă sau franceză)**.
- Elevii din învățământul secundar superior studiază adesea o a treia **limbă străină**.

Luați o scurtă pauză

Compararea studiilor de limbi străine și evaluarea rezultatelor în Estonia și Moldova. Care sunt asemănările și diferențele? Ar trebui Moldova să schimbe ceva în vederea integrării în Uniunea Europeană? Ce?

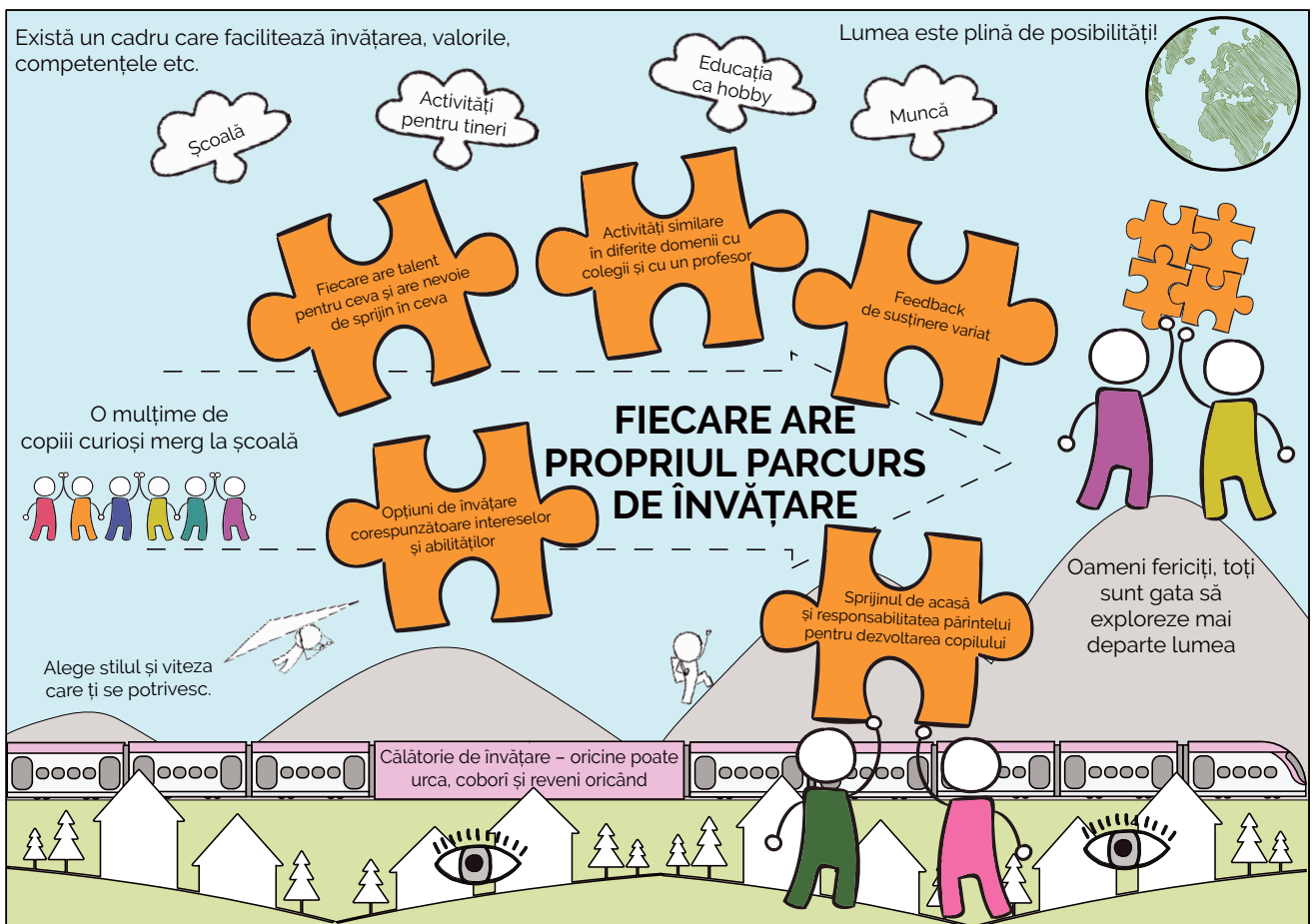

Luați o scurtă pauză

În 2024, experții estonieni au făcut următoarele observații și propuneri cu privire la curriculum-ul moldovenesc. Cu ce sunteți de acord sau nu? Ce schimbări considerați importante în ceea ce privește documentele care reglementează educația și punerea în aplicare a competențelor-cheie?

- Documentele care reglementează instruirea și conținutul acestora sunt structurate într-o manieră ierarhică și greoaie. O serie de aspecte importante, cum ar fi evaluarea, sunt reglementate

de Codul educației. Bazele curriculumului sunt stabilite într-un document separat. Următorul pas în ierarhia documentelor este curriculumul de bază, urmat de Cadrul de Referință al Curriculumului Național pentru învățământul general. Documentul este întocmit anual și stabilește repartizarea timpului pentru instruire pe materii/ discipline școlare și clase de studiu. Planul-cadru reprezintă ultimul nivel al documentelor educaționale. În consecință, educația în învățământul general este reglementată de documente separate, chiar dacă acestea se află într-o dependență ierarhică. Acest model este destul de greoi și nu încurajează punerea în aplicare a principiilor generale, inclusiv a competențelor-cheie și a valorilor, în curricula. Acestea pot rămâne la nivel de documente generale și nu pot ajunge la rezultatele învățării sau la evaluare.

<https://oppekava.ee/oppekavade-ajakohastamine/>

- Moldova a depus mari eforturi pentru a se baza pe standardele internaționale în sistemul său educațional, adoptând clasificarea ISCED UNESCO a ciclurilor școlare. Documentele-cheie ale UE privind educația (recomandările Consiliului Europei și ale Comisiei Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, documentele privind valorile europene comune) sunt, de asemenea, integrate în mod oficial în curriculum. Cu toate acestea, punerea în aplicare a competențelor-cheie nu este abordată nici în documentele naționale, nici în studiile practice, planurile de învățământ sau curricula.

Dezvoltarea curriculumului național

Dezvoltarea curriculumului național este o sarcină continuă. **Ca regulă generală, curriculum-ul este actualizat la intervale de 10 ani sau mai mult**, iar procesul durează câțiva ani. Dezvoltarea curriculumului **nu recunoaște „revoluțiile”**, ci dezvoltarea pașnică. Dezvoltarea curriculumului este susținută de **cercetare și dezvoltare sistematică**.

Discuțiile, negocierile cu diferitele grupuri țintă și formarea cadrelor didactice și a directorilor de școli joacă un rol important în procesul de pregătire și **dezvoltare a curriculumului național**. Printre altele, aceasta consolidează o **înțelegere comună a valorilor**.

Un exemplu de dezvoltare a curriculumului național în Estonia

Procesul de elaborare a curriculumului a început în 2008. În primul rând, au fost pregătiți termenii de referință, pe baza cărora valorile fundamentale ale școlilor de învățământ general au fost descrise în *secțiunea 3 din Legea privind școlile de bază și școlile secundare superioare din 2011*. Acest lucru a asigurat un acord societal și politic mai larg la nivel parlamentar cu privire la valorile fundamentale. De aici, valorile fundamentale au fost transferate în programele școlare naționale, iar aceste valori au rămas în vigoare până în prezent; a se vedea *secțiunea 3 din Legea privind școlile de bază și școlile secundare superioare* (în limba

rusă: https://www.riigiteataja.ee/akt_seosed.html?id=13332410&vsty=TVK) și, de exemplu, secțiunea 2 din Curriculum național pentru școlile secundare superioare (în engleză: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529042024001/consolide>).

Dezvoltarea curriculumului este împărțită în diferite **etape de dezvoltare**, a căror punere în aplicare necesită resurse umane, financiare și de timp:

- Elaborarea unor **termeni de referință realiști**
- **Implicarea cadrelor didactice practicieni** în procesul de elaborare a curriculumului
- **Elaborarea și publicarea primului proiect**
- **Discuții publice** ample
- Elaborarea **proiectului final** de curriculum și a unui **plan pentru punerea sa în aplicare**
- **Coordonarea** în cadrul diferitelor ministere
- **Adoptarea** noului curriculum
- Elaborarea de **ghiduri metodologice, formare pentru directorii de școli și profesori**
- Pregătirea de **noi materiale didactice, după caz**

Structura **termenilor de referință** pentru dezvoltarea curriculumului în Estonia:

- **Punctele de pornire** pentru activitatea de dezvoltare curriculară. De exemplu, curriculum-ul actual și criticile constructive din partea diferitelor grupuri țintă, documentele naționale de dezvoltare, inclusiv planul de dezvoltare a sistemului de învățământ general
- **Prioritățile** activității de dezvoltare curriculară. De exemplu, elaborarea obiectivelor de învățare și a competențelor generale
- **Proiecte de legislație și materiale de orientare** care urmează să fie create pe parcursul elaborării curriculumului. De exemplu, modificări legislative, noi programe de studii, materiale metodologice

- **Poziții inițiale** privind **structura și organizarea studiilor** în școlile de bază și în școlile secundare superioare. De exemplu, numărul maxim de ore pe săptămână, durata anului școlar, specificarea disciplinelor școlare.
- **Procesul de elaborare a curriculumului**, și anume sarcinile și responsabilitățile
- **Programul de dezvoltare a curriculumului**, și anume etapele procesului de dezvoltare cu termenele limită pentru fiecare etapă

Luați o scurtă pauză

Propuneri din partea **experților moldoveni** pentru elaborarea unui curriculum național în țara lor de origine, iunie 2024

- Ar trebui creată o **echipă** care să fie implicată în **mod constant** în **dezvoltarea curriculumului**. Acesta trebuie să includă cadre didactice universitare, precum și cadre didactice din învățământul general
- **Gestionarea competență** a procesului
- **Acordul societății cu** privire la prioritățile de dezvoltare curriculară
- Atenție la **feedback și evaluare**
- Utilizarea experienței internaționale, luarea în considerare a acesteia în elaborarea și punerea în aplicare a curriculumului
- **Manuale interesante, adaptate vârstei**
- **Formarea continuă a directorilor de școli și a cadrelor didactice** este importantă pentru punerea în aplicare a schimbărilor în curriculum

Luați o scurtă pauză

Recomandările **experților internaționali estonieni** pentru Moldova în 2024

- **Pentru a promova coeziunea în societate**, este important ca școlile din Republica Moldova să aplice un **curriculum unic, independent de limba de predare**, iar conținutul învățării să fie același în școlile românești și rusești. Școlile cu predare în limba rusă se

deosebesc doar prin faptul că limba rusă este predată ca limbă maternă, iar limba română ca a doua limbă

- Elaborarea unor **termeni de referință puternici**, cu **sprijin la nivelul factorilor de decizie**
- **Implicarea reprezentanților școlilor cu diferite limbi de predare și diferite regiuni geografice** în elaborarea curriculumului
- **Oferirea unei dimensiuni societale mai largi**, adică implicarea diferitelor grupuri ale societății, inclusiv antreprenori, părinți, elevi, persoane cu nevoi speciale și alții
- După modificări semnificative ale curricula, ar trebui planificate în paralel resurse pentru publicarea de **noi materiale** didactice; această perioadă nu poate fi extinsă la mai mulți ani. **De asemenea, ar trebui planificate resurse pentru formarea profesională continuă a cadrelor didactice**

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Cel mai important lucru pentru școală este să pregătească membri activi ai societății.
- Toate curricula disciplinelor opționale pentru școli trebuie să fie strict prescise.
- Numărul de lecții nu trebuie să fie fix pentru fiecare clasă.
- Dezvoltarea curriculumului este un proces continuu.
- Elevii trebuie să se simtă întotdeauna fericiți la școală.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

Reacții de răspuns

- Vă rugăm să analizați curriculum-ul moldovenesc actual în grup cu colegii dumneavoastră.

Analiza SWOT este o tehnică care poate fi aplicată produselor, serviciilor sau oricărui tip de efort pentru a-i evalua punctele forte

și punctele slabe, oportunitățile și amenințările externe. SWOT este un acronim în limba engleză, care constă în patru parametri (puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări) care servesc drept bază pentru evaluare.

Parametrii de pe axa de analiză sunt la rândul lor împărțiți în factori interni (puncte forte, puncte slabe) și externi (oportunități, amenințări) sau factori de sprijin (puncte forte, oportunități) și factori de subminare (puncte slabe, amenințări). Chiar dacă analiza SWOT este o metodă destul de populară și versatilă, trebuie întotdeauna să se țină cont de faptul că este oarecum subiectivă și nu trebuie luată ca un imperativ, ci doar ca un ghid. Este mai degrabă un instrument principal de utilizat pentru a vă concentra gândurile înainte de a trece la o analiză mai detaliată.

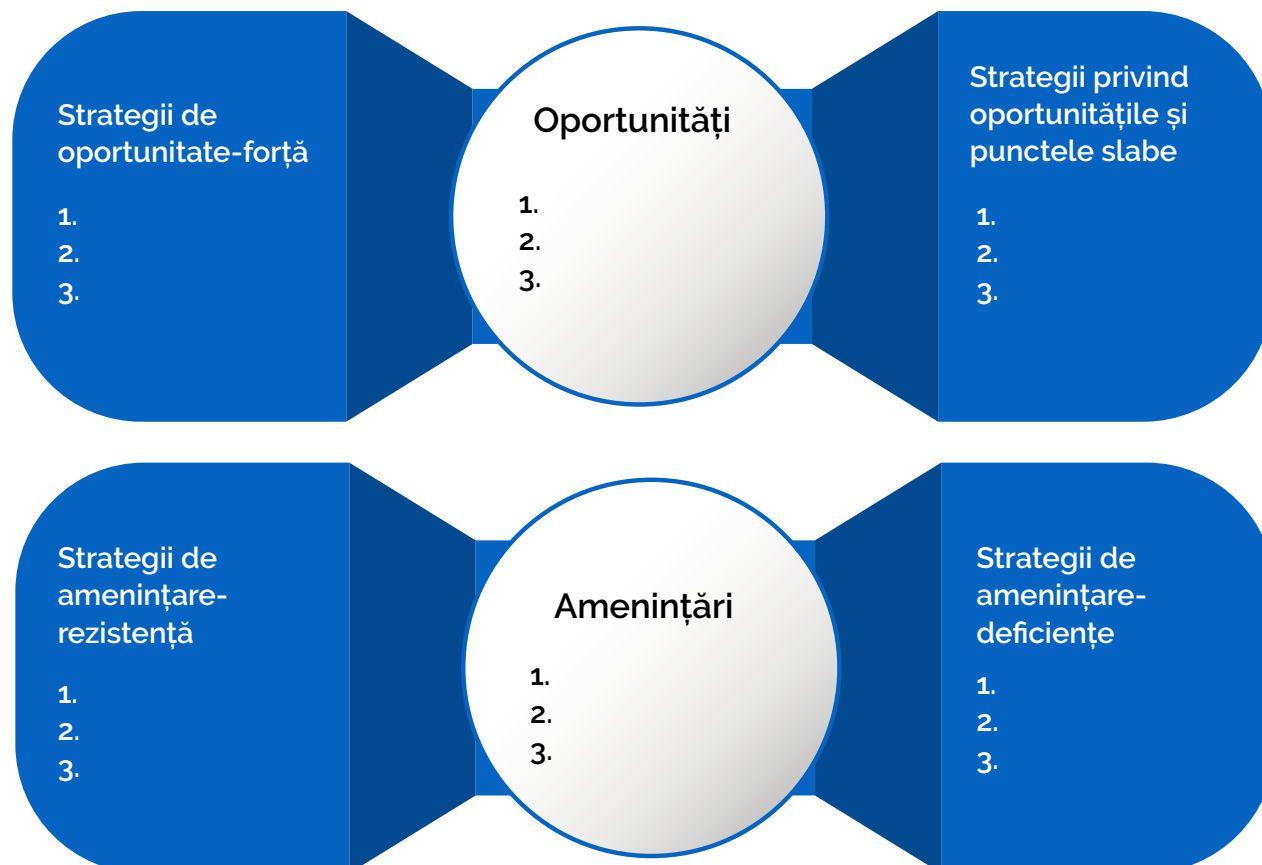
Acesta este un SWOT extins care se concentrează pe modul de a utiliza mai bine oportunitățile și de a evita mai bine amenințările. În societatea moldovenească, de exemplu, nu există niciun acord cu privire la valorile care trebuie incluse în curricula națională. Aceasta este o slăbiciune internă. O oportunitate externă care poate fi utilizată pentru a depăși slăbiciunea poate consta în disponibilitatea resurselor financiare pentru a efectua cercetarea și comunicarea necesare. O amenințare externă care trebuie evitată pentru a menține vulnerabilitățile la distanță este impactul politicilor altor națiuni asupra politicilor educaționale ale diferitelor părți ale Moldovei. Elaborarea unei politici naționale comune în domeniul educației va permite reducerea punctelor slabe și protejarea împotriva amenințărilor (strategii amenințări-puncte slabe).

Puncte forte

- 1.
- 2.
- 3.

Puncte slabe

- 1.
- 2.
- 3.

7. Competențe-cheie în serviciul valorilor

În 2006, Parlamentul European și Consiliul au emis o **recomandare privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții** (Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, în limba engleză: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006H0962>). În 2018, Consiliul Europei a revizuit recomandarea (în română și engleză: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01))).

Competențele-cheie sunt înțelese ca o **combinație de cunoștințe, aptitudini și atitudini**. Acestea sunt necesare în toate domeniile și sprijină împlinirea personală, coeziunea socială, cetățenia activă și competitivitatea profesională a indivizilor.

Competențele-cheie sunt:

1. **Competențe de alfabetizare**
1. **Competențe de multilingvism**
1. **Competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii**
1. **Competențe digitale**
1. **Competențe personale, sociale și de a învăța să înveți**
1. **Competențe civice**
1. **Competențe antreprenoriale**
1. **Competențe de sensibilizare și expresie culturală**

Sunt **profesorii înșiși dispuși să studieze**? Să aruncăm o privire mai atentă asupra **competențelor personale, sociale și de a învăța să înveți**

Competența personală, socială și de a învăța să înveți este capacitatea de a reflecta asupra propriei persoane, de a gestiona eficient timpul și informațiile, de a lucra cu ceilalți într-un mod constructiv, de a rămâne rezilient și de a gestiona propria învățare și carieră. Aceasta include capacitatea de a face față incertitudinii și complexității, de a învăța să înveți, de a-ți susține starea de bine fizică și emoțională, de

a-ți menține sănătatea fizică și mentală și de a duce o viață conștientă sănătoasă și orientată spre viitor, de a empatiza și de a gestiona conflictele într-un context favorabil incluziunii și susținerii.

De ce are **nevoie un profesor pentru a dobândi competențe la locul de muncă**?

- Să mențină diferite modalități de învățare, să identifice oportunitățile disponibile și să dobândească noile cunoștințe, competențe și calificări necesare pentru atingerea obiectivelor profesionale, personale și sociale
- Să învețe din experiență și din greșeli, să se adapteze și să-și descopere abilitățile personale și să fie deschis la schimbare pentru a se dezvolta în societate ca persoană
- Să se adapteze, să ia inițiativa și să găsească noi soluții
- Să facă față situațiilor conflictuale și să găsească noi soluții
- Să lucreze în condiții de stres și să gestioneze stresul
- Să rezolve probleme complexe, să lucreze sub presiune
- Să atingă obiectivele și să respecte termenele limită
- Să știe când să ceară ajutor
- Să se cunoască pe sine însuși și limitele sale

Un exemplu de dezvoltare a competenței de a învăța să înveți în procesul de învățare

- Disponibilitate de a învăța lucruri noi, de a încerca să se îmbunătățească
- Dorința de a căuta noi mijloace de învățare, prin activități, din diferite greșeli
- Dorința de a învăța pe cont propriu, de a se plasa într-un mediu nou și provocator, de a gândi critic
- Cunoștințe pentru a analiza care abordare de învățare este cea mai bună pentru sine

Abilități care reflectă **dobândirea competenței de a învăța să înveți:**

- Dedicăți timp învățării
- Învățați
- Lucrați în echipă și învățați de la alții
- Explorați și învățați independent
- Fiți curioși cu privire la lumea înconjurătoare și deschiși la oportunități
- Demonstrați motivație și angajament față de învățare
- Învățați din greșeli
- Faceți față dificultăților
- Reflectați asupra dumneavoastră

Testați-vă

Testați-vă competențele personale, sociale și de învățare. Evaluați-vă pe o scară de la 1 la 10 (1 - minim, 10 - maxim).

- Sunt capabil să dedic timp învățării independente și dobândirii de noi competențe.
- Sunt capabil să colectez informații în scopuri de cercetare.
- Pot observa și profita de oportunități.
- Pot să fac un pas înapoi și să am o viziune realistă asupra lucrurilor.
- Îmi urmez obiectivele chiar dacă am dificultăți.
- În caz de eșec, sunt capabil de auto-critică.
- Pot face față presiunii.
- Pot să-mi recunosc limitele abilităților mele și știu când să cer ajutor.
- Sunt capabil să identific și să înțeleg o situație de conflict.
- Sunt capabil să rămân calm într-o situație de conflict.
- Pot lua măsuri pentru a rezolva o situație conflictuală.
- Pot aplica soluții specifice și constructive la o situație de conflict.

Feedback

Într-o țară în care mai multe limbi sunt utilizate în mod activ, este interesant să vă testați **competențele multilingve**. Vă rugăm să răs-

pundeți la întrebări pentru cel puțin două limbi străine.

Autoexprimarea orală

- Pot rezolva probleme chiar și atunci când comunic cu competențe lingvistice limitate.
- Pot folosi o limbă străină în situații cotidiene: conversații în magazine, birouri, discuții la locul de muncă, lucru în grup, discuții.
- Pot comunica, folosind vocabularul și gramatica potrivite.
- Pot comunica, folosind accentul și pronunția corecte.

Scriere

- Pot comunica în scris, folosind un limbaj și fraze relevante într-o situație profesională.
- Pot traduce texte scrise.
- Sunt conștient de diferența dintre limbajul formal și cel informal și o pot aplica pentru a comunica eficient în ambele situații.
- Sunt capabil să îmi organizez și să îmi structurez gândurile pentru a crea rapoarte structurate fără erori gramaticale.

Înțelegerea

- Pot să ascult și să înțeleg mesaje orale, inclusiv de la un vorbitor nativ.
- Înțeleg comunicarea non-verbală într-o limbă străină.
- Înțeleg utilizarea unor niveluri lingvistice specifice (limbaj oral, informal, formal).
- Pot înțelege texte scrise: conținut de bază (nivel de bază - am o înțelegere limitată a conținutului), detalii (nivel mediu - nu înțeleg fiecare cuvânt, dar înțeleg ideea generală), conținut clar (înțeleg fiecare cuvânt).

Ca regulă generală, **competențele-cheie sunt enumerate și în documentele educaționale naționale**.

Un exemplu de competențe, inclusiv de competențe-cheie și competențe generale, în programa națională estonă pentru școlile de bază (secțiunea 4)

(1) În sensul curriculumului național, competența reprezintă ansamblul cunoștințelor, aptitudinilor și atitudinilor relevante care asigură capacitatea de a opera productiv într-un anumit domeniu de activitate sau domeniu.

(2) Curriculumul național face distincție între **competențele generale, competențele pe domenii și competențele urmărite la fiecare din ciclurile școlare**. Dezvoltarea competențelor este descrisă în programa școlară.

(3) Competențele generale sunt competențe în cadrul și în afara domeniilor de studiu care sunt importante în dezvoltarea unei persoane ca om și cetățean. Competențele generale sunt formate **prin intermediul tuturor disciplinelor** predate, precum și în **cadru activităților din afara clasei și a școlii**. Dezvoltarea competențelor generale este monitorizată și ghidată de profesori în cooperare reciprocă, precum și în cooperare între școală și familie.

În plus, **integrarea disciplinelor și învățarea subiectelor principale** sunt utilizate pentru a dobândi competențe generale; acestea din urmă sunt discutate mai jos în capitolul 8. *Subiecte principale în serviciul valorilor*. Atunci când se dezvoltă competențele-cheie, este important să se monitorizeze dacă se utilizează **metode și evaluări** adecvate.

Competențele variază în funcție de **nivelurile de învățământ/ciclurile școlare (etape școlare în Estonia)**.

Un exemplu de competențe referitoare la națiune și stat în programa națională estonă pentru școlile de bază, pe niveluri de învățământ/ cicluri școlare

Etapa I (clasele 1 - 3)

- Este conștient de identitatea sa etnică și adoptă o atitudine respectuoasă față

de poporul său

- Își respectă orașul sau regiunea de origine, patria și statul estonian, îi cunoaște simbolurile și respectă normele de conduită asociate cu acestea

Etapa II (clasele 4-6)

- Își apreciază etnia și cultura printre alte etnii și culturi, adoptă față de oameni o atitudine lipsită de prejudecăți, recunoaște diferențele dintre oameni, opinii și situații și înțelege nevoia de compromis
- Simte că este un cetățean al statului său și respectă normele sociale

Etapa III (clasele 7-9)

- Își cunoaște și își respectă limba și cultura și contribuie la conservarea și dezvoltarea limbii și culturii estoniene
- Are o concepție și o cunoaștere a diferitelor culturi ale lumii, respectă persoanele de alte etnii
- Este un cetățean activ și responsabil, interesat de dezvoltarea democratică a școlii sale, a regiunii în care locuiește și a statului

Un exemplu de competențe-cheie în domeniul științelor naturii în etapa a II-a de învățământ (clasele 4-6)

O vizită de studiu la un parc național sau o zonă de conservare a naturii pentru etapa II a școlii de bază

Discipline integrate: științe naturale, artă, educație fizică

Subiecte principale: mediu și dezvoltare durabilă, mediul informațional, sănătate și siguranță
Competențe generale: competență personală, socială și de a învăța să înveți; competență matematică și competență în știință, tehnologie și inginerie

Mijloace didactice: fișă de lucru, dosar informativ

Un exemplu de competență civică la lecția de biologie în școala de bază

Competența civică a unui elev de școală primară este înțeleasă ca fiind capacitatea de a se autoactualiza, de a funcționa ca un cetățean activ, conștient, util și responsabil și de a sprijini dezvoltarea democratică a societății și situația independentă a statului; de a cunoaște și de a respecta valorile și standardele din societate și regulile diferitelor medii, precum și diversitatea societății și caracteristicile speciale ale religiilor și grupurilor etnice; de a se angaja în cooperare cu alte persoane în diferite situații; de a accepta diferențele interpersonale și de a le lua în considerare atunci când interacționează cu oamenii.

Temele lecției de biologie: ecologia și protecția mediului; omul; ereditatea și variabilitatea; evoluția.

Teme principale: învățarea pe tot parcursul vieții și planificarea carierei; inițiativa cetățenilor și antreprenoriatul; identitatea culturală; mediul informațional; sănătatea și siguranța; valori și moralitate.

Competența civică se realizează prin exemple din viața de zi cu zi, jocuri de rol (de exemplu, planificarea familiei), discuții (de exemplu, comportamentul în cazul diferitelor probleme de sănătate) și lucrări de grup.

Profesorul sprijină elevii să recunoască și să se gândească la participarea lor în societate și la importanța a ceea ce fac, precum și la experiența lor.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Competențele-cheie acoperă diverse subiecte, iar dezvoltarea lor îi privește și pe părinți.
- Toate lecțiile din cadrul tuturor disciplinelor școlare sunt adecvate pentru dezvoltarea competențelor-cheie.

- Dezvoltarea competențelor generale vizează, în special, elevii din învățământul primar.

Vă rugăm să explicați de ce credeți acest lucru.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Competența multilingvistică nu se referă la limba maternă.
- Testele scrise cu întrebări cu variante multiple de răspuns nu sunt adecvate pentru evaluarea competențelor-cheie.

Vă rog să explicați de ce credeți acest lucru.

Reacții de răspuns

- Clasificați cele opt competențe-cheie în ordinea preferată a importanței. Este interesant de observat că, în proiectele internaționale, adulții încep lista cu alfabetizarea, multilingvismul și competențele personale, sociale și de a învăța să înveți.
- Dați exemple de modul în care vă puteți dezvolta competența civică în activitatea dumneavoastră de profesor. Țineți cont de vârsta elevilor. Conceptul de competență civică în școala de bază a fost descris mai sus.
- Vă rugăm să reveniți la competențele de bază ale ciclului școlar în ceea ce privește naționalitatea și statul și să propuneți un eveniment tematic în afara clasei pentru fiecare ciclu școlar, care să fie adecvat pentru elevii de vârsta respectivă.

8. Temele cross-curriculare în serviciul valorilor

Temele cross-curriculare sunt un **mijloc de integrare** a competențelor generale și a celor legate de domeniu, a disciplinelor și a domeniilor și sunt **luate în considerare în dezvoltarea mediului școlar**. Temele cross-curriculare din curriculum sunt **transversale, acoperă domenii care sunt prioritare în societate** și conduc la înțelegerea dezvoltării societății în ansamblu, sprijinind **capacitatea elevilor de a-și aplica cunoștințele în diferite situații**.

În Estonia, temele cross-curriculare sunt enumerate în programa națională (secțiunea 14).

- **Învățarea pe tot parcursul vieții și planificarea carierei** - obiectivul este ca elevul să devină o persoană pregătită pentru învățarea pe tot parcursul vieții, să îndeplinească diferite roluri în medii educaționale, de viață și de muncă în schimbare și să își modeleze viața prin decizii conștiente, inclusiv prin alegeri rezonabile ale carierei.
- **Mediu și dezvoltare durabilă** - obiectivul este ca elevul să devină o persoană activă din punct de vedere social, responsabilă și conștientă de mediul înconjurător, care să păstreze și să protejeze mediul, să valorizeze durabilitatea și să fie pregătită să găsească soluții la problemele legate de mediu și de dezvoltarea umană.
- **Inițiativă civică și antreprenoriat** - se urmărește ca elevul să devină un membru activ și responsabil al comunității și societății, care înțelege principiile și mecanismele de funcționare a societății și importanța inițiativelor cetățenești, se simte membru al societății și se inspiră din tradițiile culturale și direcțiile de dezvoltare ale țării în activitățile sale.
- **Identitate culturală** - se urmărește ca elevul să devină o persoană conștientă din punct de vedere cultural, să înțeleagă rolul culturii în modelarea gândirii și comportamentului oamenilor, să cunoască modul în care culturile s-au schimbat de-a lungul istoriei, să dobândească o idee despre versatilitatea culturilor și despre particularitățile stilurilor de viață determinate de cultură, să valorizeze cultura nativă și diversitatea culturală și să fie tolerant din punct de vedere cultural și pregătit pentru cooperare.
- **Mediul informațional și utilizarea mass-media** - se urmărește ca elevul să devină o persoană conștientă de informație, care percepe și recunoaște în mod adecvat mediul informațional înconjurător, este capabilă să îl analizeze critic și să utilizeze conținuturi și surse din sfera mass-media, recunoaște calitatea de autor, poate produce conținuturi media de calitate, acționează în conformitate cu obiectivele sale și cu etica comunicării din societate, se comportă în siguranță și este responsabilă pentru comportamentul său în mediul informațional.
- **Tehnologie și inovare** - obiectivul este ca elevul să devină o persoană conștientă de informație, care percepe și recunoaște mediul informațional înconjurător și este capabilă să îl analizeze critic și să acționeze în conformitate cu scopurile sale și cu etica de comunicare a societății.
- **Sănătate și siguranță** - obiectivul este ca elevul să devină un membru al societății sănătos din punct de vedere mental, emoțional, social și fizic, capabil să urmeze un stil de viață sănătos, să acționeze în siguranță și să ia parte la dezvoltarea unui mediu favorabil sănătății.
- **Valori și morală** - obiectivul este ca elevul să devină o persoană avansată din punct de vedere moral, care cunoaște valorile și principiile morale general recunoscute în societate și le respectă în școală și în afara școlii, nu rămâne indiferentă atunci când acestea sunt ignorate și intervine în funcție de capacitățile sale atunci când este necesar.

Curriculumul național specifică **conținuturile la diferite cicluri școlare** pentru fiecare temă cross-curriculară.

Un exemplu de abordare a temei cross-curriculare „Valori și morală”

La etapa I a școlii/ învățământ primar (cl. 1-3), accentul se pune pe cunoașterea de sine, pe dobândirea bunelor maniere și pe dezvoltarea unui grup de clasă care acordă prioritate justiției, onestității, empatiei, toleranței, demnității umane, respectului față de sine și față de ceilalți, respectării promisiunilor și participării democratice și naționalității. Principalele metode de studiu sunt sarcinile care implică narațiuni, jocuri de rol, discuții și explicațiile profesorului, în timpul cărora elevii învață să își recunoască experiențele și să observe și să reflecteze asupra acțiunilor lor.

La etapa a II-a/ gimnaziu (cl.4-6), tema este abordată prin recunoașterea și reflecția asupra standardelor morale și prin formarea toleranței și a respectului pentru oameni diferiți. Printr-o abordare care oferă perspective diferite, scopul este de a dezvolta opiniile personale ale elevului pe fundalul standardelor morale umane. Ideile elevilor ar trebui tratate cu flexibilitate, lăsându-le posibilitatea de a-și menține opinia. Analiza narațiunilor, metodele active de învățare, lucrul în grup, discutarea cazurilor de conflict și jocul de rol sunt principalele metode de învățare. Materialele didactice sunt utilizate pentru a prezenta elevilor exemple și idealuri morale pozitive. În viața școlară de zi cu zi, elevilor li se oferă oportunități de a aplica cunoștințele dobândite.

La etapa a III-a (cl.7-9), abordarea se axează mai clar pe dimensiunea societală, istorică și culturală a valorilor și standardelor morale. O introducere în diferitele viziuni și religii ale lumii (în istorie și în prezent) sprijină dezvoltarea toleranței și a respectului, precum și a abilităților de orientare în materie de viziuni ale lumii. Prin colectarea de informații din diferite surse,

discuții pe diferite teme și experiență, elevii sunt îndrumați să discute despre valori și probleme morale, să compare diferite puncte de vedere și să își justifice opiniile, ținând cont de o atitudine lipsită de prejudecăți, plină de tact, deschisă și respectuoasă față de diferite perspective. Este oportun să se desfășoare proiecte de cercetare care să permită o abordare mai profundă și mai diversă a problemelor.

Studiul temelor cross-curriculare din curriculum se **realizează**, în primul rând, în următoarele:

- **Structura mediului de învățare** - conținutul și obiectivele temelor sunt luate în considerare în dezvoltarea mediului de învățare mental, social și fizic al școlii. A se vedea mai multe detalii în secțiunea 12. *Mediul de învățare școlară în serviciul valorilor.*
- **Predarea disciplinelor** - pornind de la temele cross-curriculare, tratarea adecvată a subiectelor, exemplele și metodele sunt introduse în predarea disciplinelor; se realizează în comun proiecte interdisciplinare, cu mai multe clase și proiecte școlare.
- **Selectarea disciplinelor opționale** - disciplinele opționale sprijină obiectivele temelor cross-curriculare, a se vedea mai multe detalii în secțiunea 6. *Curriculum național din învățământul general* și dezvoltarea acestuia în serviciul valorilor.
- **Proiectul de creație** pentru școala primară sau proiectul **de cercetare** pentru școala secundară superioară care derivă din temele cross-curriculare sau integrează subiecte.
- Organizarea, acolo unde este posibil, în colaborare cu proprietarul școlii, instituții și întreprinderi regionale, alte instituții de învățământ și culturale și asociații civice, a **activităților de învățare extracurriculare și a activităților cercurilor pe interese și participarea la proiecte regionale, naționale și internaționale.**

Un exemplu de abordare a temei cross-curriculare "Valori și morală" în predarea disciplinei

Tema cross-curriculară "Valori și moralitate" este considerată, în general, ca făcând parte din sfera istoriei și a studiilor sociale. Cu toate acestea, subiectul poate fi abordat la toate disciplinele și la toate nivelurile de vârstă. De exemplu, la o lecție de matematică în clasele primare se poate vota unde să se meargă într-o excursie și se poate întocmi un grafic al rezultatelor votului. În acest fel, copiii pot învăța despre o abordare democratică. O lecție de educație fizică poate fi folosită pentru a aborda atitudinile care respectă drepturile omului prin discutarea diferitelor abilități fizice ale elevilor.

De asemenea, este posibil să organizați o săptămână a cetățeanului în școală, unde fiecare clasă are o sarcină adecvată vârstei, iar elevii mai mari îi învață pe cei mai mici. De exemplu, elevii mai mari pot efectua teste tematice pentru elevii mai mici.

Un exemplu de abordare a temei principale "Valori și morală" Importanța limbajului corpului (etapa școlară I, clasele 1 - 3)

Sunteți un scriitor care scrie o piesă despre intimidare. Printre altele, trebuie să fii atent la mișcarea personajului și la limbajul corpului pe scenă. Gândiți-vă la modul în care oamenii se comportă atunci când se simt bine sau rău. Împărțiți descrierile în coloane!

vorbesc clar
privesc în jos
stau cocoșați
stau calmi
își freacă mâinile
stau cu capul sus
mormăie
se agită
privesc drept înainte
nu vorbesc clar

Un exemplu de abordare a temei cross-curriculare "Valori și morală" Zi obișnuită de școală (etapa a III-a, clasele 7-9)

Standardele comportamentale sunt valori permanente. Care sunt valorile pe care le susținem? Cum vrem să fim tratați? Cum îi tratăm pe ceilalți? Urmăriți cu atenție videoclipul și discutați întrebările puse! Videoclipul nu are text: <https://labivadteemad.weebly.com/3-kooliaste1.html>

- Care ar putea fi motivul pentru care fata este singură/nu are prieteni? Cum se simte când ceilalți îi șoptesc pe la spate și râd de ea? Care sunt valorile oamenilor care râd? Care ar putea fi motivul pentru dezvoltarea unor astfel de valori?
- Ce fel de sentimente pot provoca astfel de cuvinte și comportamente fizice? De ce este fata tratată în acest fel?

Un exemplu de subiect principal "Identitate culturală" la o lecție de limba engleză (etapa a III-a, clasele 7-9)

Urmăriți videoclipul și răspundeți la întrebări în limba engleză. Video: <https://labivadteemad.weebly.com/3-kooliaste6.html>

Temele cross-curriculare necesită abordări **metodologice** diferite.

Un exemplu de utilizare a învățării în aer liber.

În condiții meteorologice adecvate, lecțiile se desfășoară în curtea școlii sau într-un parc din apropierea școlii. Lecțiile se pot desfășura în aer liber pe parcursul întregii zile de școală. Învățarea în aer liber nu necesită resurse financiare mari și, deoarece se desfășoară în imediata vecinătate a școlii, este și sigură.

- Eveniment de orientare "Cunoaște-ți școala" în curtea școlii. O lecție integrată de matematică și educație fizică pentru clasa a III-a. Copiii sunt împărțiți

în echipe și li se cere să calculeze câte ferestre, copaci, locuri de parcare etc. există în curtea școlii.

- Matematică, clasa a V-a. Cum se utilizează un cântar? La începutul lecției, elevii măsoară diferite obiecte în exterior, de exemplu, parcare, trotuarul, locul de joacă. Apoi desenează o schemă a obiectului la scara aleasă de ei. Elevii lucrează în echipe de câte trei.
- Lecție de studii sociale, clasa a IX-a. Elevii vizitează magazinele din apropierea școlii și înregistrează prețurile produselor alimentare similare. Mai târziu, în cadrul discuțiilor din clasă, ei învață să întocmească un buget și să decidă din ce magazine ar trebui să cumpere diferite bunuri.

Proiectul de creație din școala primară și proiectul de cercetare din școala secundară superioară sunt abordări metodologice diferite.

Un exemplu de definiții ale activității creative și ale cercetării

- În cea de-a treia etapă a școlii de bază estoniene (clasele 7-9), școala de bază organizează activități creative pe baza temelor cross-curriculare sau prin integrarea disciplinelor, și anume o lucrare de cercetare, un proiect, o lucrare de artă sau ceva similar.
- Condiția prealabilă pentru finalizarea învățământului secundar superior este pregătirea și susținerea unui proiect de cercetare sau a unei lucrări practice.
- Subiectul mai larg al activității creative sau de cercetare este ales de școală, în timp ce elevii fac o alegere mai detaliată a subiectului lor. Lucrările pot fi efectuate individual sau colectiv. Procesul de lucru este descris în programa școlară.
- Activitatea creativă este obligatorie pentru absolvirea școlii de bază, iar munca de cercetare este obligatorie pentru absolvirea învățământului secundar superior.

Exemple de subiecte de lucrări creative

- Un model al atracțiilor din mediul dvs. de acasă
- Efectuarea unui test între ore
- Memoriile celor mai cunoscuți absolvenți ai școlii - o lucrare de cercetare
- Crearea unui videoclip de prezentare a școlii
- O vizită ghidată a mediului familial (într-o limbă străină)
- O expoziție de fotografie de natură
- Un joc de orientare pentru elevii de școală primară

Exemple de teme de cercetare

- Experiențele studenților din cadrul programului de schimb de studenți Youth for Understanding (YFU) în timpul pandemiei COVID-19
- Impactul cotelor de gen pentru partidele politice și sistemele electorale asupra reprezentării și participării femeilor în politică
- Rolul banilor în politică și impactul acestora asupra democrației
- Impactul realității virtuale și augmen-tate asupra educației
- Cum afectează stigmatizarea socială sănătatea mintală și bunăstarea
- Sinuciderea asistată de medic și eutanasia
- Prezentare generală a istoriei școlii

Exemple de teme de lucrări practice

O lucrare practică constă în etape de pregătire, execuție și apărare.

- Lucrare de artă, de exemplu o pictură
- Eveniment, de exemplu, o conferință
- O afacere studentească
- Material de învățare, de exemplu, un mediu web

Adevărat sau fals?

- Este mai ușor să abordați subiecte importante în cadrul materiilor opționale.
- Competențele-cheie și subiectele principale sunt direct legate între ele.
- Problema identității culturale nu poate fi abordată în cadrul unei lecții de matematică.
- Tema cross-curriculară "Tehnologie și inovare" este incompatibilă cu disciplina limba maternă.
- Temele cross-curriculare nu sunt incluse în documentele educaționale ale Moldovei, dar sunt abordate.
- Vă rog să vă explicați punctul de vedere.

Reacții de răspuns

- Educația prin cercuri de interese este foarte importantă din punctul de vedere al educației valorice. Ce com-

- petențe-cheie și teme cross-curriculare dezvoltă și abordează cercurile de interese sportive și muzicale? În cazul muzicii, concentrați-vă și asupra identității etnice. Vă rugăm să furnizați cel puțin trei exemple cu competențe-cheie și teme cross-curriculare.
- Imaginați-vă că sunteți elev în clasa a XI-a. Trebuie să scrieți un proiect de cercetare. Vă rugăm să vă selectați subiectul și să vă justificați alegerea. Ce este nou în legătură cu acest subiect? La ce competențe-cheie și teme cross-curriculare se referă subiectul dumneavoastră?
- Dați trei exemple de predare în afara clasei. Marcați subiectele pe care le integrați și competențele-cheie și temele cross-curriculare pe care le abordați. De exemplu, vizitați un concert sau un muzeu împreună cu elevii dumneavoastră.

9. Profesorul ca persoană cheie în dezvoltarea valorilor

Suntem obișnuiți să evaluăm profesorii în funcție de cunoștințele și competențele lor. **Cu toate acestea, comportamentul și atitudinile zilnice** ale profesorului au o influență considerabilă. Un profesor care ridică mâna împotriva unui copil este inacceptabil. Modul în care un profesor reacționează la hărțuirea la școală sau recunoaște eforturile unui elev cu rezultate școlare modeste este foarte important. **Valorile și educația pentru valori sunt o parte inevitabilă a activității profesorului.**

Valorile profesorului au impact în ceea ce privește:

- conținutul subiectului;
- metode de învățare;
- alegerea și utilizarea metodelor de evaluare;
- relații și comportament;
- relația elevilor cu subiectul;
- relația elevilor cu ei înșiși și cu abilitățile lor;
- cooperarea.

Fapt interesant

Adolph Diesterweg, educator german din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Profesorul este cel mai educativ subiect din școală.

Albert Schweitzer, teolog, muzician, filosof și medic german din prima jumătate a secolului XX

Exemplul nu este cel mai important lucru în influențarea celorlalți. Este singurul lucru.

Luați o scurtă pauză și amintiți-vă de profesorul dvs

Gândiți-vă pentru o clipă la un profesor/persoană specială din trecutul dumneavoastră și la o situație, activitate, caz, poveste sau sentiment specific legat de acea persoană care a avut un impact de durată asupra dumneavoastră.

Un **profesor** poate servi, de asemenea, drept **exemplu** dacă nu îl învață pe copil să-și urmeze propriul model, ci să devină o persoană conștientă de sine

- care are încredere în ea însăși,
- înțelege consecințele acțiunilor sale și este responsabil pentru acestea; și
- are o atitudine deschisă și respectuoasă față de ceilalți. **Fiecare elev recunoaște o atitudine deschisă și sinceră.**

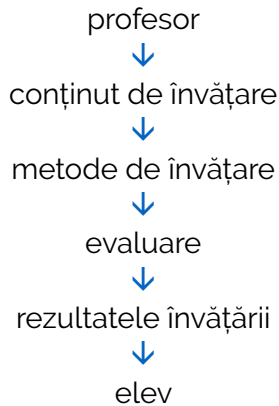
Exemplu: Cum să construiești și să mențineți relații de sprijin reciproc cu elevii

- Este important ca profesorul să fie disponibil pentru elevi.
- Profesorul este responsabil pentru propriile așteptări și atitudini față de elevi. O relație de sprijin se bazează în primul rând pe cordialitate și acceptare.
- Profesorii ar trebui să aibă grijă de propriile abilități sociale pentru a oferi elevilor cel mai bun exemplu posibil.
- O relație de susținere este susținută de alegerea unui răspuns adecvat la situație:
 1. Dacă un elev are o problemă, este important să îl ascultați într-o manieră de acceptare și susținere.
 2. În cazul în care comportamentul elevului este inacceptabil pentru profesor, acesta ar trebui să se impună și să își prezinte cerințele într-un mod care să nu afecteze elevul.
 3. În cazul unui conflict, ar trebui evitate soluțiile de forță și ar trebui aplicate principiile reciproc avantajoase, bazate pe ascultarea reciprocă și exprimarea dorințelor sau opiniilor, iar ulterior ar trebui găsită o soluție acceptabilă pentru ambele părți.

Luați o scurtă pauză și gândiți-vă dacă vă puteți comporta întotdeauna în acest fel.

Munca profesorului **s-a schimbat considerabil în ultimele două decenii.**

Luați o scurtă pauză și puneți elevul pe primul loc

Clasificați aceste noțiuni după cum credeți de cuviință astăzi. Profesorul este ultimul pe această listă.

Formarea profesorilor și meseria de profesor nu sunt populare în multe țări. Principala preocupare este prestigiul scăzut al profesorului în societate, volumul mare de muncă și un salariu care nu corespunde volumului de muncă și responsabilității. În țările clasate pe primele locuri în ceea ce privește rezultatele educaționale, formarea profesorilor se caracterizează prin **cerințe academice ridicate** și un **sistem de sprijin** bine conceput.

Un exemplu de formare a profesorilor estonieni

Conform rezultatelor PISA, învățământul din Estonia se numără printre cele mai bune din lume.

- Meseria de profesor necesită o diplomă de masterat și formare pedagogică. Excepție fac profesorii din învățământul preșcolar și profesorii de specialitate din școlile profesionale.

- În primul an de activitate, un profesor poate participa la un an de inițiere și poate beneficia de sprijin din partea mentorilor, a cadrelor didactice universitare și a altor profesori tineri.
- Liderii școlari dispun de fonduri pentru formarea profesională continuă a profesorilor.

În același timp, școlile trebuie să fie flexibile atunci când există un deficit de profesori și să găsească persoane motivate care sunt gata să urmeze o formare profesională continuă.

Exemplu de inginer în construcții care lucrează cu succes într-o școală secundară superioară

- O persoană tânără care nu are experiență în predare,
- Nici o formare a profesorilor,
- Motivație ridicată de a lucra ca profesor,
- Educație în inginerie și arhitectură,
- Experiență pe termen lung într-o mare întreprindere de construcții,
- Un nivel ridicat de cunoaștere a limbii estoniene (școala secundară superioară lucrează în estonă),
- Deschidere și interes față de dobândirea de noi cunoștințe.

Soluție

- Angajat ca profesor de matematică într-o școală secundară superioară,
- Sprijinit și asistat pe deplin de un mentor la școală,
- Disponibilitatea unui program de recalificare de un an (pedagogie, metodologie),
- Supravegherea de către școală, asistență și sprijin în funcție de necesități.

Dezvoltarea valorilor este un lucru care trebuie învățat, dar introducerea sa ca subiect separat în programele de formare a profesorilor nu a dat rezultate. Fiecare membru al personalului academic care pregătește profesori trebuie să abordeze dezvoltarea valorilor în rândul educabililor, deoarece acesta este un **subiect esențial în formarea profesorilor.**

Un exemplu de dezvoltare a valorilor în formarea profesorilor

Problemele legate de dezvoltarea valorilor pot fi incluse în **practica pedagogică a studentului universitar**. Studenții alcătuiesc un **portofoliu** în cursul practicii lor pedagogice.

În timpul **practicii de observare**, studentul răspunde la următoarele întrebări:

- Care sunt oportunitățile de educație pentru valori în contextul școlii respective?
- Ce oportunități sunt utilizate și ce oportunități suplimentare există?
- Ce funcționează de fapt în contextul școlar real și ce nu? Care sunt factorii care împiedică atingerea idealurilor?

În cursul **practicii de bază**, studentul își analizează activitățile. Studentului i se cere să includă analiza în portofoliul său, împreună cu exemple de cazuri în care educația pentru valori este realizată în viața de zi cu zi a școlii, atât în cultura școlară, cât și în lecțiile disciplinare.

Studentul răspunde la următoarele întrebări:

- Ce valori urmez în activitatea mea didactică?
- Ce cred eu că este educația pentru valori și de ce este ea necesară?
- Ce legături pot găsi între predarea materiilor și educația pentru valori?

Luați o scurtă pauză și răspundeți la aceste întrebări despre valori și dezvoltarea valorilor

- În ce măsură valorile mele ca profesor corespund valorilor școlii mele (dacă au fost formulate)? Cum pot fi comparate?
- Cât de mult îmi asum responsabilitatea pentru dezvoltarea și reputația școlii?
- Cum pot contribui la dezvoltarea școlii mele?
- Cum pot consolida o cultură școlară pozitivă în școala noastră? Cât de mult

ne sprijinim reciproc în loc să ne denigrăm, să ne ridiculizăm și să bârfim?

- Ce valori sunt reflectate în modul în care comunic, predau și îmi folosesc timpul și limba? În ce măsură aceste valori sunt în concordanță cu valorile și obiectivele școlii noastre? Despre ce vorbim unii cu alții și în ce ordine?
- Cât de mult evidențiază poveștile noastre ceea ce este pozitiv, de dorit și de succes?
- Care a fost ultimul lucru pe care l-am învățat? Cât de mult sunt interesat să mă dezvolt și să primesc feedback cu privire la munca mea?
- Când am vorbit ultima dată cu un coleg despre problemele din activitatea profesorului sau despre alegerile profesionale și valorice? Când le-am spus despre un succes?
- Cât de bine îmi cunosc elevii? Pot să subliniez cel puțin un detaliu despre fiecare elev care îi aduce bucurie, de exemplu, ceea ce îl interesează sau ceea ce reprezintă o parte importantă a identității sale?
- Care sunt valorile predate elevilor prin regulile și acordurile dintre mine și ei și prin evenimentele noastre comune? Cât de mult pot participa elevii la aceste decizii?
- Cât de mult doresc elevii să vorbească cu mine despre bucuriile și preocupările lor? În ce măsură îndrăznesc să pună întrebări?
- Elevii se pot dezvolta și pot fi fericiți în cadrul lecțiilor mele? Cum îi pot ajuta pe copii să dobândească abilitățile sociale necesare în relațiile lor? În ce măsură sarcinile de învățare fac posibilă colaborarea în vederea atingerii unui obiectiv comun?
- Cum îi pot ajuta pe părinții elevilor mei să aibă încredere în școală? Cum pot sprijini cel mai bine elevii din medii familiale diferite, în loc să rămân în capcana învinuirii sau să rămân o victimă?

Luați o scurtă pauză și răspundeți la aceste întrebări în calitate de profesor

- La ce materii (altele decât a mea) reușește elevul?
- Ce subiecte sau domenii îl interesează pe elev?
- Ce abilități secundare sunt dificile pentru elev? Ce abilități secundare dobândește foarte repede?
- Care sunt abilitățile de învățare ale copilului?
- Care sunt relațiile elevului cu colegii de clasă (de exemplu, în timpul sarcinilor de grup)?
- Care sunt sentimentele, preferințele și nevoile elevului în legătură cu atenția pe care o primește?
- Elevul are nevoi speciale și de ce natură?

Luați o scurtă pauză și gândiți-vă dacă faceți următoarele lucruri ca profesor.

- Îl ascult pe elev și reflectez la ceea ce spune.
- Ofer elevului feedback substanțial cu privire la sarcinile îndeplinite, sursele eventualelor greșeli și posibilele soluții sau modalități de rezolvare a acestora.
- Îl încurajez pe elev să încerce activități noi, inclusiv pe cele la care nu este cel mai bun.
- Îmi raportez domeniul de studiu la exemple și situații vitale care trebuie rezolvate și care sunt relevante pentru elev.
- Accept dorințele și nevoile elevului.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Cunoștințele și competențele unui profesor sunt mai importante decât valorile.
- Un profesor are doar responsabilități și nici un drept la școală.
- Elevii nu observă atitudinile profesorului.
- Autoritatea unui profesor poate fi consolidată doar prin forța legii.
- Valorile nu pot fi ajustate la situații.

Vă rog să vă explicați punctul de vedere.

Reacții de răspuns

- Enumerați cele mai importante trei valori pentru profesorii moldoveni care asigură dezvoltarea școlii moldovenești.
- După ce ați analizat secțiunile anterioare ale materialului de dezvoltare a valorii și afirmațiile și întrebările prezentate aici, puteți concluziona ce cunoștințe și abilități trebuie să vă dezvoltați pentru a fi și mai buni în dezvoltarea valorii decât sunteți astăzi.
- Fiecare sistem de învățământ este la fel de puternic ca și formarea profesorilor săi. Vă rugăm să evidențiați trei puncte forte ale sistemului de formare a cadrelor didactice din Moldova și trei domenii care necesită încă o activitate serioasă. Comparați formarea cadrelor didactice în Estonia și Moldova pe baza informațiilor disponibile. Ce poate face Moldova pentru a populariza meseria de profesor?

10. Curriculum școlar și autonomie

Autonomia școlară, sau libertatea școlii, este o oportunitate și o obligație de a dezvolta **propriul curriculum al școlii** pe baza curriculumului național. Să aruncăm o privire asupra autonomiei școlare în Estonia. De asemenea, fiecare școală are propriul plan de dezvoltare care stabilește, printre altele, valorile școlii.

Planul de învățământ al școlii **este documentul de educație și dezvoltare de bază** care descrie disciplinele școlare și activitățile care trebuie realizate pentru punerea în aplicare a planului de învățământ. Oferta educațională a școlii stabilește, în primul rând, opțiunile făcute din planul-cadru de învățământ pe baza caracteristicilor specifice ale școlii. Oferta educațională a școlii este elaborată ținând seama de **situația locală, de preferințele personalului școlar, ale părinților și ale elevilor, precum și de resursele mentale și materiale care urmează să fie utilizate.**

Planul managerial de activitate cuprinde o **parte generală** și planul de învățământ cu disciplinele de studiu :

- Valorile și caracteristicile școlii, obiectivele de învățare și educație ale școlii, posibilitățile de integrare în cadrul și în afara disciplinelor obligatorii, precum și principiile de dezvoltare a competențelor generale și de abordare a temelor cross-curriculare din curriculum
- Organizarea studiilor - repartizarea timpului de predare pe materii și clase
- Activități planificate pentru diversificarea mediului de studiu, inclusiv activități de sprijinire a punerii în aplicare a curriculumului, vizite de studiu etc.
- Procedura de selecție a subiectelor, de supraveghere, de pregătire și de evaluare a proiectelor de creație din școala de bază și a proiectului de cercetare din învățământul secundar superior
- Organizarea sprijinului și evaluarea dezvoltării și învățării elevilor
- Principiile de organizare a studiilor pentru elevii cu cerințe educaționale

speciale, procedura de implementare a serviciilor de sprijin

- Organizarea formării profesionale, inclusiv informarea și consilierea profesională
- Organizarea de servicii de informare și consiliere pentru elevi și părinți
- Cooperarea profesorilor și principiile de planificare a muncii
- Procedura de actualizare a programei școlare

O atenție deosebită este acordată sprijinirii dezvoltării competențelor-cheie, abordării temelor cross-curriculare și integrării temelor.

Luați o scurtă pauză

Gândindu-vă la natura specifică a școlii dumneavoastră, răspundeți la următoarele întrebări.

- Care sunt caracteristicile speciale ale școlii dumneavoastră care ar putea fi luate în considerare și evidențiate la elaborarea curriculumului (regiune, specializări academice, valorile școlii etc.)? Cum iese în evidență școala dumneavoastră?
- În ce fel este specială zona dvs.? Cum ați descrie-o?
- Ce preferințe dorește personalul școlii dvs. să includă în curriculum?
- Ce preferințe doresc familiile elevilor din școala dumneavoastră să includă în curriculum?
- Ce preferințe doresc elevii școlii dvs. să includă în curriculum?
- Cum ați descrie resursele intelectuale disponibile în școala dumneavoastră?
- Cum se manifestă natura specifică a școlii în dezvoltarea competențelor-cheie, în domeniile de studiu, în integrarea disciplinelor?
- Cum se evidențiază caracterul special al școlii dvs. și competențele specifice ale curriculumului prin intermediul

evenimentelor școlare? Ce evenimente obișnuite folosiți pentru a vă pune în aplicare planul de învățământ, de exemplu, săptămâna tematică, învățarea bazată pe proiecte?

- Cum integrați învățarea informală, cum folosiți diferite medii de învățare, cum ar fi învățarea la muzeu, vizitele de studiu, cooperarea cu instituțiile și organizațiile din zona dumneavoastră?

Toți cei care participă la procesele de studiu și educație ale școlii participă la elaborarea planului de învățământ/ programului anual de activitate. Școala implică elevii, **părinții** și reprezentanții altor părți interesate și, dacă este necesar, alți angajați ai școlii în pregătirea curriculumului. **Directorul școlii este responsabil** pentru pregătirea, punerea în aplicare și dezvoltarea curriculumului.

Luați o scurtă pauză

Elaborarea planului de învățământ este un proces care implică diverse părți, motiv pentru care este important ca echipa de elaborare a programei să răspundă la următoarele întrebări.

- Ați împărtășit valorile și obiectivele școlii dumneavoastră cu comunitatea școlară?
- Competențele solicitate de curriculumul național au fost prezentate diferitelor părți interesate și în ce mod?
- Cum implicați personalul didactic și pedagogic al școlii în pregătirea curriculumului?
- Pe cine altcineva din personalul școlii considerați necesar să includeți în dezvoltarea curriculumului? Cum îi implicați?
- În ce format implicați elevii în pregătirea curriculumului?
- În ce format implicați părinții în pregătirea curriculumului?
- Ce alte grupuri țintă sunt importante pentru implicarea școlii dumneavoastră? Cum îi implicați?

- Descrieți pe scurt procesul de creare a planului de învățământ/ ofertei educaționale a școlii - care sunt etapele procesului, cine este responsabil pentru fiecare etapă și cum sunt detaliate etapele desfășurate în sarcini mai mici?

Oferta educațională a școlii și eventualele modificări sunt supuse, înainte de adoptare, **avizului consiliului de administrație al școlii, consiliului reprezentativ al elevilor și consiliului profesorilor**. Sarcina consiliului de administrație al școlii este de a desfășura activități comune ale cadrelor didactice, ale consiliilor municipale rurale sau orășenești, ale părinților (dupa modelul din Estonia), ale absolvenților și ale organizațiilor care sprijină activitățile școlii în vederea monitorizării desfășurării activităților de studiu și educație ale școlii și de a contribui la crearea de condiții mai bune pentru aceste activități.

Luați o scurtă pauză

Având în vedere importanța implicării, nu trebuie să uitați de aceste aspecte atunci când vă elaborați oferta educațională a școlii.

- Implicați consiliul de administrație al școlii în procesul de elaborare a planului de învățământ înainte de a vă exprima o opinie cu privire la acesta? Care ar putea fi rolul membrilor consiliului de administrație în pregătirea materialelor aferente implementării curriculumului școlar?
- Implicați consiliul elevilor în procesul de elaborare a planului de învățământ înainte de a-și exprima opinia cu privire la acesta? Care ar putea fi rolul membrilor consiliului elevilor în pregătirea materialelor aferente implementării curriculumului școlar?
- Implicați consiliul profesorilor în procesul de elaborare a curriculumului școlar înainte de a vă exprima opinia cu privire la acesta? Care ar putea fi rolul membrilor consiliului profesorilor în pregătirea curriculumului școlar?

Luați o scurtă pauză

Forma de **educare a valorilor**, adică **modul** în care se fac lucrurile, este un aspect important. Sunt abordate aceste probleme în școala dumneavoastră?

- Cum **comunică** profesorul cu copiii și colegii?
- Ce **metode de învățare** sunt utilizate?
- Pentru ce se oferă **feedback**?
- Cum sunt organizate **mediul de învățare și materialele didactice**?
- Cum sunt **stabilite normele**?
- Care este **rolul elevului** în timpul lecției și ce se întâmplă în timpul **pauzelor**?

Un exemplu de caracteristici speciale ale unui program școlar

Școala secundară superioară estonă Narva:

- Cooperarea dintre elev și profesor este axa abordării învățării.
- Rolul profesorului este de a crea un mediu favorabil în care elevul se poate transforma într-un cetățean al lumii care își poate gestiona viața și poate fi antreprenor și activ din punct de vedere social.
- Activitățile de învățare se bazează pe nevoile elevului și pe cunoștințele și competențele sale anterioare.
- Depinde de persoana care învață să își asume responsabilitatea pentru propria dezvoltare și să avanseze ca persoană care învață, valorificându-și la maximum abilitățile, interesele și competențele de învățare.
- Bunăstarea generală a elevului și imaginea de sine pozitivă sunt o condiție prealabilă pentru o învățare eficientă.

Evaluarea programei școlare

- **Teste și examene naționale standardizate.** Examenele de stat de la sfârșitul școlii de bază și al învățământului secundar superior oferă o imagine de ansamblu a nivelului de cunoștințe al elevului și a parcurgerii curriculumu-

lui. Aceste rezultate sunt un indicator important pentru a stabili dacă școala îndeplinește cerințele curriculumului național.

- **Ministerul Educației exercită supravegherea de stat, controlul de supraveghere și supravegherea administrativă.** Supravegherea acoperă:

1. organizarea activităților de studiu și educație, inclusiv punerea în aplicare a curriculumului;
2. sprijin pentru dezvoltarea elevilor, inclusiv servicii de sprijin;
3. pregătirea și calificarea personalului didactic și educațional. Funcția de supraveghere a ministerului este susținută de **sisteme informatice** în care sunt disponibile o serie de date, iar **școlile au obligația de a furniza astfel de date.**

- **Școala** analizează și dezvoltă curriculum-ul pentru a asigura conformitatea cu curriculum-ul național. Această activitate necesită contribuția directorului școlii și a tuturor profesorilor.
- **Evaluare internă și externă.** Școlile efectuează o evaluare internă a punerii în aplicare a curriculumului și a calității studiilor. În plus, evaluatori și experți independenți efectuează evaluări externe pentru a oferi feedback obiectiv cu privire la activitățile școlilor.

Autonomia școlii este exprimată prin curriculum. **Administrația și profesorii** au, de asemenea, autonomie. Autonomia vine la pachet cu un nivel considerabil de **responsabilitate**.

Autonomia sau independența și capacitatea de decizie a **profesorului** în rolul său sunt importante, deoarece **performanța și rolul profesorului în societate** depind de acestea.

Un exemplu de autonomie a profesorilor în diferite țări.

Profesorii estonieni și germani (bavarezi) doresc să fie autonomi în clasele lor. Pentru aceștia, libertatea profesorului înseamnă, mai presus de toate, libertatea de a alege ce metode să utilizeze, precum și anumite competențe decizionale cu privire la conținutul care urmează să fie predat. Cu toate acestea, ca regulă generală, profesorii se așteaptă ca programa școlară să le prescrie ceea ce predau. În schimb, profesorii finlandezi văd autonomia ca pe o oportunitate de a contribui la deciziile privind politica educațională națională.

Luați o scurtă pauză

și decideți cum vede profesorul moldovean rolul profesorului:

- Profesorii sunt "sarea pământului"; istoric, profesorii au o mare autoritate în comunitate.
- Profesorii sunt farul moral al societății.
- Profesorii sunt furnizori de servicii educaționale.

Justificați-vă alegerea și descrieți nivelul de autonomie al profesorului în acest rol.

Un **bun lider școlar** este în serviciul comunității sale școlare și îndeplinește următoarele sarcini:

- Modelează valorile fundamentale și viziunea școlii și le transmite întregii comunități școlare, este un vizionar și un lider al culturii școlare
- Analizează și gestionează dezvoltarea școlii (înțelege ce trebuie să facă pentru a avansa) Liderul școlii observă ce se întâmplă în școală și are un contact strâns cu specialiștii de sprijin
- Se implică în mod deliberat în consolidarea echipei. Motivează și observă dezvoltarea profesională a profesorilor și o recunoaște, este empatic și ascultă. Liderul școlii nu ignoră problemele, ci le abordează cu abilitate și găsește soluții, de exemplu în cazul epuizării sau incompetenței unui profesor

- facilitează și sprijină colaborarea între profesori, precum și sprijinul și consilierea profesională reciprocă, de exemplu prin participarea la lecțiile celorlalți
- Funcționează cu mai multe rețele de cooperare

Luați o scurtă pauză

Dacă sunteți **director de școală**, răspundeți la întrebările de mai jos. Dacă nu sunteți director de școală, încercați să vă puneți în rolul directorului școlii dvs. atunci când răspundeți la întrebări.

- Care este viziunea mea pentru școală în cinci ani? De ce aspecte ale culturii noastre școlare pot fi mândru? Cum pot fi ele amplificate? Cât de uniform sunt distribuite evenimentele comune ale școlii noastre pe parcursul anului școlar?
- Ce aspecte ale culturii noastre școlare trebuie să fie schimbate? Ce afectează motivația, angajamentul și entuziasmul? Ce simboluri sau practici au fost epuizate și trebuie să fie eliminate, fie reînnoite serios?
- Ce valori reflectă modul meu de comunicare - cât de incluziv și bidirecțional este acesta? Ce valori reflectă alegerile mele - atât în deciziile financiare, cât și în prioritizarea activităților; cum ne începem întâlnirile, săptămâna de lucru, ziua?
- Care sunt relațiile mele cu personalul școlii? Ce probleme îmi sunt aduse la cunoștință? Când a fost ultima dată când profesorii au râs și au glumit în prezența mea? Cât de mult comunic cu pedagogul social și cu psihologul, am timp să îi ascult? Există probleme nerezolvate pe care le-am amânat?
- Cum sprijin dezvoltarea profesorilor? Cum pot recunoaște profesorii altfel decât formal?
- Ce pot face pentru a sprijini cooperarea între profesorii din școala noastră? Când se pot întâlni profesorii pentru a discuta despre muncă? Când se pot

întâlni profesorii pentru a se relaxa împreună?

- Ce aş dori să înveţi în contextul dezvoltării şcolare; în ce domeniu aş dori să primesc formare? Care sunt opţiunile mele pentru a face acest lucru? Unde pot primi feedback sincer cu privire la atitudinile mele şi la valorile reflectate în modul în care lucrez? Cât de mult sunt interesat de feedback? Cu cine pot discuta probleme profesionale?
- Îndrăznesc elevii să vorbească cu mine?
- Cât de bineveniţi se simt părinţii la şcoală şi atunci când vorbesc despre dezvoltarea şcolii? Ce se poate face pentru a construi încrederea reciprocă, în special în rândul părinţilor care sunt ostili sau indiferenţi faţă de şcoală?
- Cum am implicat diferitele părţi interesate în dezvoltarea vieţii şcolare? Ce ştiu ei despre ceea ce se întâmplă în şcoală şi despre modul în care pot contribui?

Următoarele întrebări sunt adresate liderilor şcolari:

- Şcoala dispune de un sistem transparent de salarizare şi de organizare a lecţiilor?
- Ce metode folosesc pentru a le oferi profesorilor un program de lucru flexibil? De exemplu, poate un profesor să obţină o zi liberă, dacă este necesar, şi cum?

Un exemplu al importanţei autonomiei în sistemul educaţional

Estonia evaluează **autonomia** şcolilor, precum şi pe cea a directorilor de şcoli şi a cadrelor didactice (a se vedea mai multe detalii în Eve Eisenschmidt et al. 2021). Autonomia este însoţită de următoarele:

- Profesorii au studii de master.
- Şase la sută din PIB este alocat educaţiei (această cifră este printre primele trei din Uniunea Europeană).

- Planificarea strategică este o parte integrantă a sistemului educaţional.
- Calitatea educaţiei este evaluată atât prin evaluare internă, cât şi externă.
- Educaţia în limba estonă este gratuită, inclusiv învăţământul superior.
- Se aplică conceptul de educaţie incluzivă.
- Toţi elevii pot primi sprijin gratuit din partea unui psiholog, precum şi a unui logoped, fie la şcoală, fie la o instituţie specializată.
- Toţi elevii beneficiază de masă şi transport şcolar gratuit.
- Educaţia pe interese oferă o gamă largă de opţiuni pentru autodezvoltare în muzică, sport, artă, tehnologie şi alte domenii.

Provocările sistemului educaţional estonian (Eisenschmidt, Heidmets ... 2021) :

- Trebuie stabilită o finanţare durabilă pentru activităţile finanţate în prezent din fondurile Uniunii Europene.
- Personalul didactic îmbătrâneşte; tinerii trebuie să fie motivaţi să înceapă să lucreze ca profesori.
- Remuneraţia profesorilor trebuie să fie competitivă, obiectivul în Estonia fiind de 120% din salariul mediu.
- Un profesor la 13 elevi este un semn de ineficienţă; diferenţele regionale sunt uriaşe.
- Urbanizarea, oamenii se stabilesc în oraşe, ceea ce duce la închiderea şcolilor mici din zonele rurale.
- Un mediu şcolar multinaţional şi multicultural, la care s-au adăugat refugiaţi de război ucraineni în ultimii ani.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Autonomia școlară este obligatorie în toate țările.
- Curriculumul este aprobat de Ministerul Educației.
- Rolul părinților în elaborarea ofertei educaționale a școlii este mai mare decât cel al elevilor.
- Autonomia școlară limitează puterile liderului școlar.
- Autonomia școlară înseamnă mai puțin control din partea ministerului.

Vă rog să vă explicați punctul de vedere.

Reacții de răspuns

- Mai sus sunt enumerate provocările actuale cu care se confruntă sistemul educațional din Estonia, o țară similară Moldovei din punct de vedere al populației, teritoriului și poziției geografice. Care dintre aceste provocări sunt familiare Moldovei?
- Are școala moldovenească nevoie de un grad mult mai mare de autonomie? Este școala moldovenească pregătită pentru acest lucru?
- Cum ar trebui să fie re-proiectată evaluarea educației în Moldova în cazul autonomiei școlare? Care este rolul digitalizării educației în acest sens?

11. Cultura și valorile școlare

Cultura școlară este un set de norme, valori, credințe, ritualuri, simboluri și povești care alcătuiesc identitatea școlii.

Valorile școlare sunt modelate de **elevi, profesori, conducătorul școlii și mediul fizic**. Valorile școlii sunt stabilite în **curriculum** și în **regulamentul intern**. Acestea sunt discutate de comunitatea școlară înainte de adoptare.

EU SUNT CEL CARE VA SCHIMBA LUMEA

- **Imaginea de sine pozitivă**
Conștientizarea de sine; dezvoltarea creierului și a gândirii: parcurs de învățare și carieră; sănătate mentală și fizică.
- **Viziune asupra lumii bazată pe știință**
Cunoștințe academice vaste.
- **Limbă și cultură**
Cultura locală; cultura estonă; identitate culturală; diversitate culturală; moralitate și etică; valori.
- **Competențele viitorului**
Competențe de comunicare și exprimare; competențe de cooperare; competențe de rezolvare a problemelor; gândire critică; creativitate; antreprenoriat; competențe digitale și tehnologice; competențe de învățare
- **Educație globală**
Provocări globale; durabilitate; Europa și democrația; drepturile omului.

© Liceul Național Estonian din Narva

© Liceul Național Estonian din Narva

Luați o scurtă pauză

și urmăriți un videoclip despre valorile unei școli secundare superioare estoniene. Elevii din clasele 10-12 studiază la Școala secundară superioară Kristjan Jaak Peterson din Tartu. Valorile fundamentale ale școlii sunt enumerate pe site-ul web al școlii: centrarea pe elev, educația de calitate și durabilitatea. Subtitrare în limba rusă: <https://www.youtube.com/watch?v=YAHGrAlsPGI&t=61s>.

- Ce valori credeți că caracterizează Școala secundară superioară Kristjan Jaak Peterson?
- Videoclipul transmite o mulțime de informații despre comunitatea școlară. Cine face parte din comunitatea școlară?
- Videoclipul a revenit în mod repetat la problema conectării comunității școlare. Ce exemple puteți da din videoclip?
- Videoclipul a evidențiat bunele relații din comunitatea școlară. Ce exemple puteți da din videoclip?
- S-a menționat în videoclip că, dacă este necesar, profesorul își cere scuze elevilor. S-a întâmplat acest lucru în experiența dumneavoastră?
- Ce ați observat despre mediul școlar? Cum influențează mediul școlar valorile în exemplul din acest videoclip?
- S-a menționat în videoclip că ușile deschise sunt un semn de comunicare deschisă. Ușa de la camera directorului adjunct era deschisă?
- Care este rolul evenimentelor din afara clasei, conform videoclipului? Ce valori transmit aceste evenimente?
- Ați observat ce s-a discutat în videoclip despre mâncarea din școli?
- Școala este numită după poetul romantic Kristjan Jaak Peterson. Care sunt valorile comune ale lui Peterson, unul dintre primii elevi de etnie estonă de la începutul secolului al XIX-lea, și ale membrilor actuali ai comunității școlare?
- Cum pot fi măsurate valorile? Această întrebare a fost pusă la începutul

videoclipului. Cum pot fi măsurate valorile?

Luați o scurtă pauză

și citiți regulamentul de ordine interioară al Școlii de bază Ristiku din Tallinn, capitala Estoniei. Elevii din clasele 1-9 studiază la școala de bază. Este important ca întreaga comunitate școlară, inclusiv elevii mai tineri, să fie implicată în discutarea și aprobarea regulamentului intern al școlii. Acest lucru arată că vocea lor este auzită. Votul cu privire la orice subiect controversat ilustrează faptul că cei care strigă cel mai tare nu câștigă neapărat. Ce valori puteți găsi în aceste reguli ale casei?

1. Ajung în clasă la timp. Aduc obiectele de care am nevoie pentru a participa la lecție. Dacă întârzii, îl anunț pe diriginte și pe profesorul de la disciplina de studiu de motivul întâzierii.
2. Merg la școală în haine curate și modeste. Îmi las hainele și încălțăminte de exterior în vestiar. Întotdeauna îmi schimb încălțăminte de interior la școală.
3. Sunt conștient de faptul că părintele/îngrijitorul meu va informa dirigintele sau pedagogul social despre absența mea și motivele acesteia prin telefon, e-mail, e-school sau agenda elevului cât mai curând posibil și nu mai târziu de prima zi a absenței mele.
4. Sunt conștient de faptul că, din motive de securitate, școala ține o evidență a persoanelor prezente în clădirea școlii. Dacă un elev părăsește școala în timpul zilei, elevul trebuie să anunțe dirigintele sau directorul școlii. Părintele va fi informat în cazul în care un elev lipsește de la orice lecție sau de la o zi întreagă de școală.
5. Îmi pregătesc materialele necesare pentru o lecție. Învăț cât de bine pot și urmez instrucțiunile profesorului. În timpul unei lecții, nu mă ocup de nimic care nu are legătură cu lecția și nu îi deranjez pe ceilalți.
6. Sunt conștient de faptul că nu este permisă utilizarea dispozitivelor electronice în timpul unei lecții, decât cu permisiu-

- nea profesorului. Păstrez astfel de dispozitive în geantă pe modul silențios. Elevii din clasele 1-5 și elevii din casa modulului nu au voie să utilizeze dispozitive electronice pe parcursul zilei școlare.
7. Particip la orele de meditații, îmi fac temele acolo și profit de ocazie pentru a consulta profesorii de la disciplinele de studiu.
 8. Am grijă de curățenia din clasă și îmi mențin spațiul de lucru ordonat. Sunt conștient de faptul că elevul și părințele/îngrijitorul sunt responsabili pentru orice echipament deteriorat de elev.
 9. Când îmi fac temele, repet și memorez ceea ce am învățat la lecție. Dacă nu mi-am terminat temele pentru acasă, îl anunț pe profesorul de la disciplina de studiu înainte de începerea lecției. Voi prezenta tema pentru acasă după ce am făcut-o, fie înainte, fie după lecții, conform înțelegerii cu profesorul.
 10. Este strict interzis fumatul, consumul de băuturi alcoolice, băuturi energizante, băuturi cu un conținut ridicat de zahăr și substanțe narcotice în încăperile și pe teritoriul școlii și în timpul vizitelor de studiu.
 11. Sunt conștient de faptul că elevii din clasele 1-6 trebuie să aibă o agendă de elev al școlii elementare Ristiku. O port întotdeauna cu mine și mă asigur că este completată în mod corespunzător. Prezint agenda mea la cerere.
 12. Respect regulile în cantină, bibliotecă, ateliere și la ora de informatică.
 13. Sunt prietenos și politicos cu colegii și adulții, atât la școală, cât și în afara școlii. Îi tratez pe ceilalți așa cum vreau eu să fiu tratat.
 14. Sunt responsabil pentru obiectele mele personale și le țin aproape de mine.
 15. În calitate de monitor de clasă, îndeplinesc sarcinile care mi-au fost atribuite.
 16. Sunt conștient de faptul că, în caz de violență fizică între elevi, un angajat școlar are dreptul și obligația de a separa fizic elevii dacă aceștia ignoră solicitările verbale.

17. Pentru a-și proteja drepturile, elevii au dreptul să se adreseze dirigintelui, pedagogului social, directorului școlii sau organizațiilor de protecție a copilului.
18. Sunt conștient de faptul că, prin încălcări repetate ale regulamentului școlii, îmi voi pune în pericol continuarea studiilor la școala elementară Ristiku.

Un exemplu de joc de valori dezvoltat în Estonia la Centrul de Etică al Universității din Tartu

Discuția este cea mai bună modalitate de a identifica valorile.

Un joc de valori poate fi creat pentru elevii de toate vârstele, precum și pentru profesori.

Scopul jocului de valori este de a:

- discuta valorile într-o situație ludică; discuția este cea mai bună modalitate de a identifica valorile;
- dezvolta o înțelegere practică a modului în care valorile sunt exprimate în viața școlară de zi cu zi;
- analiza alegerile dvs. și explora alte puncte de vedere.

Jocul valorilor este un **instrument de dialog** cu un conținut serios și un format distractiv. Jocul se bazează pe descrieri ale **unor situații specifice** care:

- 1) sunt realiste, abordând viața școlară de zi cu zi;
- 2) au fost colectate de la elevii înșiși;
- 3) **implică un conflict de valori**, permițând elevilor să reflecteze și să discute despre exprimarea și ierarhia valorilor.

Înainte de a începe jocul, fiecare jucător are nevoie de **cărți simple cu numere de la unu la șase**.

Regulile principale ale jocului sunt următoarele:

- Fiecare grup de discuții include între **5 și 6 participanți**.
- Toată lumea citește descrierea situației cu soluții alternative.

- **Fiecare jucător selectează** soluția pe care ar folosi-o în situația respectivă (cartea cu numere). Este important ca aceștia să nu arate cartea selectată celorlalți jucători.
- **După ce fiecare și-a ales soluția**, membrii grupului își arată cărțile celorlalți. **Fiecare își justifică** alegerea.
- Urmează o discuție pentru a **ajunge la un consens** în cadrul grupului, **luând în considerare punctele de vedere ale tuturor membrilor**.
- Odată ce se ajunge la un consens, se va oferi **un feedback imediat**: soluțiile alternative includ raționamentul.

Prima situație de joc și răspunsurile (pentru elevii din clasele 7-9)

Profesorul este intimidat

Clopoțelul sună la începutul lecției. Stau în clasă, intră profesoara. În loc să o salute, băieții încep să arunce cu bile de hârtie în ea. Profesoara le cere băieților să se oprească, dar aceștia ignoră cererea. Acești băieți au mai insultat-o pe profesoară. Se pare că profesoara decide să nu reacționeze. Ce voi face?

1. Voi cere permisiunea de a părăsi sala de clasă. Îl voi suna pe directorul școlii pentru că, din nou, profesoara nu poate face față băieților.
2. Eu nu voi face nimic și nu-mi voi vedea de treaba mea; profesoara trebuie să se apere singură.
3. După lecție, le voi spune băieților că nu trebuie să se comporte așa cu profesoara.
4. Voi spune cu voce tare: „Să începem lecția.”
5. De fapt, este destul de amuzant. Voi arunca și câteva mingi de hârtie.
6. Mă hotărâsc să îi povestesc profesoarei despre situație.

Soluții explicate. Nu citiți înainte ca grupul dvs. să ia o decizie și să ajungă la un consens.

1. Voi cere permisiunea de a părăsi sala de clasă. Îl voi suna pe directorul școlii pentru că, din nou, profesoara nu poate face față băieților.

Vă asumați multe responsabilități și reacționați activ; se pare că apreciați ordinea și regulile. Totuși, este de datoria dumneavoastră să rezolvați situația? O lăsați pe profesoară în afara rezolvării problemei, iar acest lucru ar părea mai degrabă o plângere.

2. Eu nu voi face nimic și -mi voi vedea de treaba mea; profesoara trebuie să se apere singură.

Considerați că este important ca fiecare să-și rezolve propriile probleme și să-și asume propriile responsabilități. Cu toate acestea, tu suferi și ceilalți elevi care ar dori să înceapă lecția. Acționând în acest fel, nu sprijiniți învățarea, ci mai degrabă bătăușii.

3. După lecție, le voi spune băieților că nu trebuie să se comporte așa cu profesoara.

Apreciați ordinea și regulile, probabil și demnitatea umană. Gândiți-vă ce vă deranjează cel mai mult în această situație: credeți că nimeni nu ar trebui să fie umilit sau credeți că este important să existe ordine în școală?

4. Voi spune cu voce tare: „Să începem lecția.”

Intervenți activ și încercați să vă impuneți. Acest lucru sprijină profesoara și demnitatea umană, dar necesită curaj și autoritate în cadrul grupului. Alți colegi de clasă, cărora le-ar fi fost teamă să intervină singuri, vă pot sprijini.

5. De fapt, este destul de amuzant. Voi arunca și câteva mingi de hârtie.

Acest lucru nu va rezolva situația în niciun fel. De asemenea, ați ceda provocării și ați lăsa deoparte demnitatea umană, precum și valorile. Nu sprijiniți nici pe profesoară, nici pe ceilalți colegi care ar dori să învețe.

6. Mă hotărâsc să îi povestesc profesoarei despre situație.

Ați delega problema unei persoane mai competente, dar ați rămâne un spectator în această situație. Alegeți calea sigură și

sunteți precaut în ceea ce privește viitorul. Poate fi important pentru dvs. să rezolvați astfel de situații cu prudență și încet.

A doua situație de joc și răspunsurile (pentru elevii din clasele 7-9)

Un test eșuat

Merg la școală luni dimineața. Lecția de istorie conține un test neașteptat. Nu am citit această parte, așa că așez în secret manualul pe genunchi sub birou și copiez conținutul. Profesorul observă, îmi ia foaia de test pe jumătate terminată, îmi dă punctajul minim și îmi spune că nu pot repeta testul. Știu că, în conformitate cu regulamentele în vigoare, ar trebui să pot repeta testul. Ce voi face?

1. Voi obține textul regulamentului și mă voi adresa profesorului pentru a-mi cere drepturile după aceea.
2. Decid să învăț totul acasă și să fiu pregătită să susțin excelent următoarele teste.
3. Voi merge la profesor după lecție și îi voi cere o a doua șansă.
4. Voi reclama consiliului reprezentativ al elevilor faptul că procedura de evaluare din școala noastră nu este conformă cu regulamentele naționale în vigoare.
5. Nu voi lua nicio măsură. Data viitoare, va trebui să fiu mai inteligent dacă vreau să trișez.
6. Mi-e rușine că am trișat. Profesorul are dreptul să mă pedepsească.

A doua situație de joc. Nu citiți înainte ca grupul dvs. să ia o decizie și să ajungă la un consens.

1. Voi obține textul curriculumului național și mă voi adresa profesorului pentru a-mi cere drepturile după aceea. Vă apărați singuri și căutați informații. Ar trebui să luați în considerare faptul că formularea de cereri îl va face pe profesor să refuze. Ar trebui să vă gândiți la ceea ce este important pentru dvs. - îmbunătățirea rezultatelor la test sau respectarea regulilor de către profesor.

2. Decid să învăț totul acasă și să fiu pregătită să susțin excelent următoarele teste. Se pare că doriți să fiți evaluat mai degrabă pentru cunoștințele dvs. decât pentru copiat. Cu toate acestea, dacă considerați că ați fost tratat incorect, trebuie să spuneți acest lucru.

3. Voi merge la profesor după lecție și îi voi cere o a doua șansă.

Acesta este un mod rezonabil de a rezolva situația și de a vă apăra drepturile. Este nevoie de curaj și calm. De asemenea, trebuie să recunoașteți că ați făcut o greșală. Cu toate acestea, acest lucru ar putea fi interpretat și ca târguială sau cerșetorie.

4. Voi reclama consiliului reprezentativ al elevilor faptul că procedura de evaluare din școala noastră nu este conformă cu regulamentele în vigoare naționale.

Veți preda subiectul unor persoane competente. Dar cum vă veți rezolva situația personală care a început cu înșelăciunea? Lăsați o jumătate din adevăr nespunsă și acest lucru nu este corect.

5. Nu voi lua nicio măsură. Data viitoare, va trebui să fiu mai inteligent dacă vreau să trișez.

Pe de o parte, vă recunoașteți greșeala. Pe de altă parte, veți alege din nou calea fraudei. Un astfel de comportament nu va rezolva problema rezultatului dumneavoastră și nici nu va pune la îndoială decizia profesorului.

6. Mi-e rușine că am trișat. Profesorul are dreptul să mă pedepsească.

Crezi că înșelatul este greșit. Vă predați pentru că înțelegeți greșeala. Pe de altă parte, aprobați comportamentul excesiv de autoritar al profesorului. Se pare că considerați un rezultat negativ drept o pedeapsă adecvată.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Regulile școlii sunt la latitudinea directorului.
- Mediul fizic nu este important în contextul valorilor școlii.
- Jocul valoric este o parte obligatorie a educației valorice.
- Decizia privind valorile școlii aparține în mod principal profesorilor.
- Comunitatea școlară este formată din profesori, elevi și directorul școlii.

Vă rog să vă explicați punctul de vedere.

Reacții de răspuns

- Descrieți identitatea organizației în care lucrați. Amintiți-vă conceptul de cultură școlară.
- Spuneți-ne o poveste despre școala dvs. care evidențiază valorile acesteia.
- Ce ați observat atunci când ați jucat jocul valorilor? Ce ați învățat jucând jocul valorilor? Ce concluzii ați tras cu privire la munca dvs. atunci când ați jucat jocul valorilor?

12. Mediul de învățare școlară în serviciul valorilor

Mediul de învățare este împărțit în **mediu de învățare fizic, emoțional și mental/intelectual**. Profesorul nu este doar responsabil de materia sa, ci este și purtătorul de valori și organizatorul mediului școlar.

Mediul fizic de învățare:

- Școala este un centru modern de învățare în care materialele tipărite, audio și vizuale sunt disponibile pentru utilizare. Școala dispune de o conexiune permanentă la internet, de calculatoare pentru utilizare individuală și de instrumente pentru crearea colectivă de texte (Google Docs);
- camere pentru lucrul la proiecte și lucrul în grupuri mici;
- săli de clasă cu un interior flexibil care poate fi reproiectat cu ușurință pentru diferite forme de învățare;
- camere adecvate vârstei din punct de vedere estetic (elevii din școala primară și cei din liceu au nevoi diferite în ceea ce privește mobilierul și combinațiile de culori);
- soluții acustice (ecou în săli de clasă și coridoare, rezistență la zgomot).

Luați o scurtă pauză și reflectați asupra mediului fizic din școala dumneavoastră.

- În interesul cui sunt organizate școala și clasa?
- În ce măsură elevul își poate baza învățarea pe nevoile sale? Poate elevul să se ridice în picioare în timpul unei lecții, să bea apă, să ceară deschiderea unei ferestre, să meargă la toaletă?
- Cum sunt aranjate băncile în clasă?
- Elevii au posibilitatea de a studia în afara clasei?
- Ce este afișat pe pereții școlilor și ai claselor? Ce valori reflectă avizierele, tablourile de onoare și pereții școlii?
- Care sunt posibilitățile elevilor de a fi

activi fizic?

- Ce activități sunt disponibile pentru elevi în timpul pauzelor?
- Sunt elevii capabili să comunice cu profesorul (în afara lecției) și unde?
- Ce spun toaletele și sala de mese despre valorile școlii?
- Au elevii suficient timp să se concentreze, să gândească, să tragă concluzii și să fie singuri?
- Cât de îndrăzneți sunt elevii să își asume riscuri și să ofere soluții diferite și poate bizare, fără teama de a primi o notă proastă sau de a fi ridiculizați?
- Sunt apreciate independența și opiniile divergente la școală și în ce mod?

Un exemplu de mediu școlar fizic în slujba valorilor.

Schools in Motion (*Școli în mișcare*) reprezintă sănătatea comunității școlare. Toți copiii și tinerii cu vârste cuprinse între 5 și 17 ani ar trebui să fie activi fizic timp de cel puțin 60 de minute în fiecare zi; aceasta este o condiție prealabilă pentru sănătatea, dezvoltarea și capacitatea lor de învățare. Jumătate dintre copii și tineri nu fac suficientă mișcare. Pentru a face față acestei provocări, cercetătorii de la Universitatea din Tartu au inițiat o rețea de școli în mișcare. Fiecare școală și fiecare clădire școlară este potrivită pentru exerciții și se poate alătura inițiativei "Școli în mișcare". Citiți mai multe în limba engleză: <https://www.liikumakutsuv-kool.ee/english/>.

Oportunități de activitate fizică în timpul lecțiilor:

- Pauze de mișcare
- Săli de clasă care sprijină mișcarea
- Învățarea în mișcare
- Lecții în aer liber, a se vedea și 8. *Temele cross-curriculare în serviciul valorilor*
- Echipamente pentru exerciții și jocuri

Posibilități de promovare a activității fizice în timpul pauzelor

- Pauză în aer liber
- Pauză de dans
- Pauză de joc
- Sala de sport și sala de ceremonii pauză
- Echipament pentru exerciții în școală (de exemplu, o masă de tenis de masă)

Mediu de învățare emoțional

- Securitate, eliberare de temeri, confort
- Concentrarea pe învățare și creativitate
- Recunoașterea pozitivă pentru eforturile depuse în vederea excelenței și pentru eforturile depuse
- Căutarea și susținerea plăcerii cognitive și estetice

Mediu de învățare intelectuală

- Școala este formată din elevi, profesori și personal auxiliar. Școala este o organizație de cooperare și învățare, având elevii în centrul său.
- Încurajarea generării de cunoștințe. Crearea de cunoștințe este procesul de creare de noi cunoștințe, fie singur, fie împreună cu alții; rezultatele sale sunt împărtășite cu alții și se obține feedback.
- Un proiect de cercetare ca parte firească a procesului de învățare; despre munca creativă și cercetare, a se vedea și 8. *Temele cross-curriculare în serviciul valorilor.*

Un exemplu de securitate, eliberare de temeri și confort într-o școală estonă

Elevii participă la viața școlii și pot avea un impact real. De exemplu, consiliul reprezentativ al elevilor și proiectul de buget incluziv în învățământul secundar superior. Consiliul reprezentativ al elevilor este ales în fiecare toamnă. La început, toți elevii se pot nominaliza singuri sau pe alții, apoi au loc dezbateri și întreaga comunitate școlară alege consiliul elevilor. Consiliul elevilor se întâlnește cu directorul școlii o dată pe lună și discută problemele apărute (cum ar fi încălțăminte de interior, recunoașterea profesorilor, organiza-

rea evenimentelor școlare, organizarea disciplinelor opționale și a prelegerilor). Există probleme pe care profesorii sau conducerea școlii s-ar putea să nu le cunoască, dar care sunt importante pentru elevi - acesta este un format în care elevii nu se tem să vorbească despre problemele și așteptările lor.

O dată pe an, un proiect de buget global este anunțat în rândul elevilor. Toți elevii pot participa la generarea de idei, apoi mentorii lucrează cu elevii pentru a dezvolta un plan de acțiune și un buget. Ideile vor fi apoi prezentate și întreaga școală va vota pentru proiecte. Proiectul câștigător va primi finanțare din partea școlii. Anul trecut, Narva Estonian Upper Secondary School (pentru elevii din clasele 10-12) a finanțat balul de primăvară al școlii cu un buget de 1.500 de euro. Studenții au căutat sponsori suplimentari și artiști liber profesioniști.

Un exemplu de concentrare pe învățare și creativitate

Cursul MINA+ (I+) a fost dezvoltat în Școala secundară superioară estonă din Narva, fiind obligatoriu pentru toți elevii. Cursul este susținut de consilierul școlar și de psihologul școlar. Acesta se concentrează pe dezvoltarea abilităților de învățare, pe alegerea carierei și pe soluționarea sarcinilor academice. În timpul cursului, fiecare tânăr participant învață despre sine și despre stilul său de învățare. Sarcinile sunt îndeplinite individual și în grup. Scopul este de a sprijini alegerile și abilitățile tinerilor de a-și planifica timpul, de a căuta și de a găsi informații și de a susține curajul de a pune întrebări profesorilor și conducerii școlii dacă ceva nu este clar. De asemenea, elevii sunt încurajați să iasă din tipare, să fie curajoși și să înceapă proiecte care necesită creativitate și inițiativă. Cursul sprijină propriile obiective ale școlii, reducerea sarcinilor academice și îmbunătățirea rezultatelor academice.

Un exemplu de recunoaștere pozitivă a eforturilor depuse pentru excelență și efort

La sfârșitul fiecărui an universitar, la Narva Estonian Upper Secondary School are loc un eveniment de recunoaștere, în cadrul căruia excelența și efortul în diverse domenii sunt recunoscute pe lângă rezultatele academice bune. Titlul de *Surpriza anului* este acordat unui elev care a realizat ceva neașteptat. Titlul de *Saltul de dezvoltare al anului* este acordat unei persoane care a avansat în dezvoltarea sa personală. De exemplu, poate fi un elev ale cărui rezultate la învățatură au fost modeste la începutul anului școlar, dar s-au îmbunătățit până la sfârșitul anului. În plus, școala secundară superioară își recunoaște elevii pentru organizarea diferitelor evenimente școlare și promovarea vieții școlare. În acest fel, școala nu recunoaște doar rezultatele academice, ci și efortul și dezvoltarea personală a fiecăruia.

Un exemplu de căutare și susținere a plăcerii cognitive și estetice

Școala secundară superioară estonă din Narva remarcă și recunoaște tinerii care dau un exemplu prin comportamentul lor, îmbrăcăminte sau orice altceva. Conducerea școlii și profesorii aranjează mobilierul și aduc flori la școală, astfel încât toată lumea să se poată bucura de un mediu plăcut. De asemenea, adulții dau un exemplu prin sortarea deșeurilor și ridicarea chiar și a celor mai mici resturi, deoarece exemplul personal este cel mai bun instrument de educație. Dacă liderul școlii nu dă un exemplu prin propriul comportament, elevii nu vor repeta acel comportament.

Sunteți de acord cu următoarele afirmații?

- Recunoașterea ar trebui acordată, în primul rând, pentru rezultatele bune ale învățării.
- Tăcerea în clasă este valoarea supremă.
- Autonomia și libertatea privesc doar profesorii, nu și elevii.
- O sală de clasă tipică cu bănci școlare este potrivită pentru orice activitate.
- O clasă bună are postere pe toți pereții.

Vă rog să vă explicați punctul de vedere.

Reacții de răspuns

- Modernizarea mediului fizic de învățare necesită bani. Ați încercat să modernizați mediul de învățare cu bani puțini sau deloc? Există modalități de a face acest lucru. Vă rugăm să dați exemple.
- Dați cel puțin trei exemple pozitive ale mediului emoțional de învățare din școala moldovenească.
- Dați cel puțin trei exemple pozitive ale mediului de învățare intelectuală din școala moldovenească.

13. Model școlar bazat pe valori

Dezvoltarea modelului unei școli bazate pe valori în Estonia a fost determinată de faptul că, de regulă, învățământul secundar superior este evaluat pe baza rezultatelor academice, adică a rezultatelor la examenele finale, în timp ce nu se acordă atenție **vieții școlare în ansamblu sau unei abordări noi și moderne a învățării**.

Aproape 100 de experți din rândul liderilor școlari, profesorilor, specialiștilor de sprijin, părinților și personalului universitar și ministerial din Estonia au participat la elaborarea modelului pe parcursul unui an. Au fost evidențiate patru domenii strâns legate ale vieții școlare:

- **învățare și educație**
- **mediul școlar**
- **management**
- **cooperare și bune relații**

Fapte interesante

Potrivit autorilor modelului estonian, bonitatea unei școli poate fi evaluată pe scurt folosind aceste cinci afirmații:

- O școală cu un mediu favorabil
- O școală care aplică o abordare holistică în raport cu elevii și profesorii. Nu toată lumea este la fel de bună la toate, dar toată lumea este bună la ceva
- O școală cu o atitudine umană
- O școală în care învățarea și munca sunt valorizate și apreciate
- O școală în care oamenii cooperează

Să aruncăm o privire asupra acestor indicatori pentru două domenii de interes (învățare și educație, cooperare și bune relații). Acest **chestionar de autoanaliză** este unul dintre instrumentele de evaluare. Atrage atenția asupra deficiențelor organizației și ajută la îmbunătățirea și stabilirea obiectivelor. **Autoanaliza și consilierea** ajută, de asemenea, o școală să își găsească punctele forte, caracteristicile speciale, oportunitățile de dezvoltare și aspectele principale.

Evaluarea unei școli nu se limitează la autoanaliză; a se vedea mai multe detalii în secțiunea 10. *Curriculum școlar și autonomie*.

Luați o scurtă pauză.

Atunci când citiți ghidul de autoanaliză, găndiți-vă la exemple. Părțile relevante ale textului sunt marcate.

Învățarea și educația

- Profesorul depune eforturi pentru a se asigura că elevul este un participant activ la procesul de învățare, că elevul este interesat de învățare și că aceasta îi face plăcere.
- Personalul școlii depune eforturi pentru a identifica nevoile individuale ale fiecărui elev și le ia în considerare în procesul de învățare și educație (elevii talentați și cei care au nevoie de sprijin în procesul de învățare primesc o atenție separată).

Exemplu

- Profesorii disciplinei cooperează între ei.
- Subiectele sunt integrate.
- Învățarea bazată pe entuziasm, adică este susținută motivația de a învăța.

Exemplu

- Sarcinile de învățare sunt legate de viața practică.

Exemplu

Exemplu

- Profesorii aplică principii de evaluare care sprijină învățarea.
- Se oferă feedback individual consecvent cu privire la învățare și comportament.
- Studenților li se oferă diverse activități pe interese/ cercuri.
- Activitățile în afara lecțiilor sunt bine planificate (excursii, târguri, zile ale familiei etc.).

- Greșelile sunt privite ca oportunități de învățare.
- Educația pentru valori este oferită în mod activ:
 - dezvoltarea creativității
 - antreprenoriat, compasiune
 - responsabilitatea față de societate și față de patrie
 - respect pentru toate ființele vii

Exemplu

Cooperare și bune relații

- Există cooperare între membrii comunității școlare:
 - profesor-profesor
 - profesor-elev
 - elev-elev
 - profesor-părinte
 - cadre didactice - cadre de conducere
 - părinți - personal de sprijin
 - profesori-personal auxiliar
 - elevi- personal auxiliar
 - școala și comunitatea în general

Exemplu

- Sunt utilizate diverse forme de cooperare.
- Membrii comunității școlare se înțeleg bine între ei și sunt capabili să își rezolve neînțelegerile reciproce.
- Cei care au nevoie de asistență sunt observați și ajutați.
- Școala cooperează cu alte școli sau instituții pentru a-și împărtăși experiența, preocupările și bucuriile.

- Se oferă sprijin pentru activitățile și obiceiurile părinților care sprijină învățarea și educația și pentru practicile de cooperare cu școala.

Exemplu

- Elevii, profesorii, alți membri ai personalului școlar și părinții gestionează și/sau sunt implicați în diverse proiecte școlare.
- Informațiile primite în cadrul evenimentelor de formare sunt partajate cu colegii.
- Școala are propriul personal de sprijin pentru rezolvarea problemelor.
- Serviciul de sprijin este dezvoltat pentru a se asigura că elevii nu au dificultăți cu studiile.

Reacții de răspuns

- Selectați trei afirmații din listă pe care organizația dumneavoastră le consideră cele mai importante.
- Care sunt aspectele importante la care organizația dumneavoastră nu lucrează încă?
- Ce ar putea motiva organizația dumneavoastră să abordeze aceste aspecte?

Rezumat

Autorii instrumentului metodologic sunt încrezători că cititorii și gânditorii atenți vor dobândi noi cunoștințe și abilități prin intermediul acestor pagini. Cititorul va reflecta asupra propriilor valori și asupra celor ale națiunii și patriei sale. Poate că legăturile dintre curriculumul național și fericirea tuturor, sau autonomia profesorului și natura relativă a valorilor, au devenit mai clare. Am încercat să facem conexiuni între documentele oficiale și viața reală, între idealurile educației și viața de zi cu zi.

Instrumentul metodologic include cel mai probabil întrebări și soluții care pot conduce la dezbateri. Nu există un răspuns unic la aceste întrebări; fiecare dintre noi are dreptate, dar trebuie să găsim o modalitate de a avansa în educația unei anumite țări. Nu există stat puternic fără educație bună. Vremea în care un grup restrâns de oameni decideau asupra dezvoltării educației a trecut. Curriculumul național și conținutul acestuia, programele școlare și conținutul acestora, metodologia și evaluarea - toate acestea necesită participarea activă a profesorilor, părinților, politicienilor și societății în ansamblu.

Nu poate exista un stat fără valori comune. Trebuie să se convină asupra valorilor, acestea trebuie discutate și dezbătute, iar adevărul trebuie să fie căutat. Nu există nicio cale de a ajunge acolo fără profesori și fără școală.

Valorile umane nu apar de la sine; ele pornesc de acasă, din viața de zi cu zi de acasă. Unele valori sunt validate de-a lungul vieții școlare, altele sunt înlăturate, altele noi vor apărea și multe vor fi acceptate. Valorile unei persoane vor fi fost dezvoltate în momentul în care aceasta termină școala și își începe viața independentă. Cercetătorii sunt convinși de acest lucru.

Statul înseamnă oamenii săi - oameni cu principiile lor diferite și adesea contradictorii. Cu toate acestea, un teritoriu, o istorie, o limbă și o cultură comune îi unesc pe oameni. Educația este o contribuție majoră la găsirea acestui teren comun. Experții estonieni speră că acest instrument didactic îi va ajuta pe colegii noștri moldoveni să găsească și să dezvolte valori comune. Acest material se bazează în mare parte pe experiența din țara noastră, pe care dorim să o împărtășim cu colegii noștri din Moldova.

Definiții

Abilitate - capacitatea de a aplica cunoștințe și de a le utiliza pentru a îndeplini sarcini și a rezolva probleme.

Abilități de învățare, abilități de studiu - abilitățile necesare pentru învățare, de exemplu abilități de citire, utilizarea cărților de referință sau a AI.

Activități extracurriculare - activități în cadrul cărora elevii utilizează gratuit spațiile școlare și biblioteca, resursele de învățare, sportive, tehnice și de altă natură, în conformitate cu normele stabilite de școală.

Afterschool - o formă de îngrijire la școală, care permite elevilor să primească sprijin și supraveghere în timp ce își fac temele și se angajează în activități de petrecere a timpului liber.

Ajutor de învățare, ajutor de predare - un obiect, fenomen, situație etc. utilizat în cadrul studiilor.

Anul de inducție - un program de sprijin de un an pentru noii profesori, în timpul căruia aceștia beneficiază de mentorat din partea personalului didactic universitar și a profesorilor cu experiență.

Apărarea națională - activități menite să mențină independența și suveranitatea statului, integritatea inseparabilă și indivizibilă a teritoriului, apelor teritoriale și spațiului aerian, ordinea constituțională și siguranța publică.

Aprecieri, evaluare - evaluarea cunoștințelor și competențelor cursantului pe baza cerințelor stabilite.

Atitudine - atitudinea dumneavoastră față de ceva sau opinia dumneavoastră despre ceva.

Autoanaliza - o evaluare a trăsăturilor de caracter, a abilităților și a motivelor dumneavoastră, adesea bazată pe cunoașterea trecutului dumneavoastră.

Autoevaluare, autoevaluare - aprecierea/evaluarea propriei persoane și a activităților sale.

Autonomia profesorului - libertatea de a pune în aplicare curriculumul și de a influența activitățile educaționale.

Buget incluziv - bugetul unei municipalități sau al unei alte instituții, de exemplu, o școală, o parte din care este decisă de locuitorii din zonă, de elevi sau de întreaga comunitate școlară.

Cerc de hobby, grup de hobby - o formă organizată de activitate de hobby la școală sau în afara școlii.

Cetățenie activă - implicarea activă a oamenilor în dezbaterile și rezolvarea problemelor sociale, pe baza inițiativei cetățenilor și a asociațiilor de cetățeni.

Coeziune socială - coeziunea/integritatea societății.

Coeziunea societății - implicarea membrilor societății pentru a spori sentimentul de comunitate și pentru a reduce diferențele dintre grupurile societății, de exemplu între diferite grupuri etnice.

Competența legată de domeniu - expertiza într-un anumit domeniu, de exemplu, competența în științele naturale sau în arte.

Competență, competență - o combinație de cunoștințe, abilități și atitudini care asigură pregătirea pentru o activitate pe tot parcursul vieții într-un anumit domeniu sau sector.

Competențe cetățenești, competențe civice - cunoștințele, abilitățile și atitudinile unei persoane care îi permit să recunoască, să înțeleagă și să participe activ în societate și în politică.

Competențe cognitive - utilizarea gândirii logice, intuitive și creative.

Competențe generale - competențe referitoare la subiecte sau domenii multiple care sunt esențiale pentru dezvoltarea unei persoane și a unui

cetățean, de exemplu, competența de a învăța să înveți, competența de autodeterminare, competența antreprenorială.

Competențe sociale - competențele de care are nevoie o persoană pentru a comunica cu ceilalți și a-i influența.

Competențe-cheie - competențe necesare pentru ca fiecare persoană să se realizeze și să se dezvolte personal, să fie cetățean activ, să fie inclusă social și să aibă un loc de muncă, de exemplu, competențe în limba maternă, competențe IT, competențe de a învăța să înveți.

Comunitatea școlară, corpul școlar - personalul și elevii unei școli.

Conceptul de învățare - o înțelegere a scopurilor și a modului de învățare, a relațiilor dintre participanții la procesul de învățare și a aplicării practice a acestei înțelegeri.

Consiliere - a se vedea consilierea profesorilor.

Consilierea cadrelor didactice - o activitate care sprijină dezvoltarea obiceiurilor de autorefecție și a competențelor profesionale și motivează cadrele didactice să se îmbunătățească profesional în mod intenționat.

Consiliu de administrație, curatoriu, consiliu consultativ - un organ de conducere și supraveghere a unei instituții de îngrijire a copilului sau a unei școli de învățământ general.

Consiliul profesoral - organizarea, analiza și evaluarea studiilor și a educației și luarea deciziilor necesare pentru gestionarea școlii în limitele competenței sale. Consiliul profesorilor este format din profesorii școlii și un reprezentant al elevilor; consiliul profesorilor este condus de directorul școlii.

Consiliul reprezentativ al elevilor - un organism reprezentativ non-formal al elevilor unei școli, ales de elevi dintre ei. Acesta permite elevilor să reprezinte și să apere corpul elevilor în interiorul și în afara școlii.

Control de supraveghere - a se vedea supraveghere.

Cultura școlară - valorile, atitudinile, normele și rolurile care decurg din natura școlii ca organizație, împreună cu subcultura fiecărei școli, constând în valorile, atitudinile, normele și rolurile grupurilor non-formale.

Cunoștințe - cunoștințe despre fapte, reguli, modele etc. dobândite prin studii sau experiență.

Curriculum național pentru învățământul secundar - obiectivele de studiu și educație, organizarea studiilor și standardul învățământului secundar general stabilite prin legislație.

Curriculum național pentru școlile de bază - obiectivele de studiu și educație, organizarea studiilor și standardul educației de bază stabilite prin legislație.

Curriculum, program de studii - documentul sursă pentru studii și educație, care determină obiectivele de studiu și educație, conținutul și volumul studiilor, principiile metodologice și bazele de evaluare, cerințele pentru mediul de învățare etc.

Curs de subiect - o unitate cuprinzătoare a unui subiect, de exemplu, un curs de mecanică în programa de fizică pentru școlile secundare superioare.

Curs opțional - un subiect opțional din curriculum.

Cursant independent, cursant autodidact - un cursant care își pregătește propriul plan de învățare și îl urmează.

Dezvoltare durabilă - dezvoltare orientată către îmbunătățirea calității vieții oamenilor în conformitate cu disponibilitatea resurselor naturale și toleranța față de mediu, menținând în același timp biodiversitatea.

Dezvoltarea valorilor - educația elevilor cu privire la valori, precum și crearea unui mediu general care promovează anumite valori și permite reflecția asupra valorilor.

Domeniu de studiu specializat - un set de discipline menite să ofere studenților cunoștințe avansate într-un anumit domeniu, cum ar fi științele, științele naturii sau informatica.

Domeniu tematic - un grup de discipline cu un scop și un conținut similar în programa școlilor de învățământ general, de exemplu, științele naturii, artele.

Dorința de a apăra - intenția și dorința de a vă apăra țara și poporul.

Drepturile omului - drepturile inerente ale fiecărui individ, indiferent de rasă, sex sau religie; se bazează pe Convenția ONU privind drepturile copilului.

Educația valorilor - un proces în care valorile cuiva sunt modelate în mod deliberat prin sugestie, clarificare, discuție și reflecție.

Educație de bază, învățământ secundar inferior - educație care urmează învățământului primar și precede învățământul secundar, obligatorie în multe țări.

Educație extracurriculară, educație prin hobby - educație adecvată intereselor elevului, în plus față de curriculum-ul formal.

Educație globală - educație care are ca scop creșterea numărului de cetățeni care sunt conștienți de provocările globale și de impactul acestora și care fac o diferență prin acțiunile și responsabilitatea lor.

Educație în aer liber, învățare în aer liber - învățare în afara clasei, de exemplu, într-un mediu natural.

Educație incluzivă - copiii cu nevoi educaționale speciale sunt educați împreună cu colegii lor într-o școală locală.

Educație profesională, formare profesională - învățarea despre sine, locuri de muncă, profesii și oportunități de studiu pentru a fi pregătit în sensul dezvoltării profesionale pe tot parcursul vieții.

E-school - un sistem online de informare privind studiile în Estonia, mediul de comunicare dintre școală și casă.

Etapă școlară - fiecare subdiviziune consecutivă a educației de bază; în Estonia, etapele I (clasele 1 - 3), II (clasele 4 - 6) și III (clasele 7 - 9).

Etică, morală - un sistem de principii, valori și norme dezvoltate în societate care definește și reglementează comportamentul; conștiință.

Evaluare internă - o analiză sistematică a învățării, educației și managementului și evaluarea performanței într-o instituție de învățământ pe baza obiectivelor sale.

Evaluarea externă a rezultatelor învățării - verificarea și evaluarea rezultatelor învățării specificate în programa școlară națională prin intermediul testelor naționale de diagnosticare, al examenelor standard finale ale școlii de bază și al examenelor de stat.

Evaluarea formativă - evaluarea rezultatelor învățării în timpul procesului de învățare.

Examen de stat, examen național - un examen organizat la nivel național.

Exercițiu de cercetare al elevilor - cercetare supravegheată și susținută efectuată de elevi în mod individual sau colectiv; conform programei naționale estoniene pentru învățământul secundar superior, un exercițiu de cercetare este o condiție obligatorie pentru finalizarea învățământului secundar superior.

Feedback - informații pentru elev și profesor cu privire la procesul de învățare și la rezultatele învățării.

Feedback individual - vezi feedback.

Formare practică pedagogică, practică pedagogică - în mare parte stagii de practică în profesiile didactice și educaționale.

Grup de interese - un grup de interese mai mult sau mai puțin organizat care încearcă să aibă un impact asupra problemelor care îi privesc interesele.

Identitate - a se vedea identitate etnică, identitate națională.

Identitate etnică - conștiință etnică, conștiința de sine ca reprezentant al unui grup etnic, legată de percepția și aprecierea în sine a caracteristicilor grupului etnic.

Identitate națională, identitate statală - sentimentul de a face parte dintr-un stat, autodefinirea în funcție de stat.

Imersiune lingvistică - o metodă de învățare a limbilor străine în care cel puțin jumătate din studii sunt efectuate în limba țintă.

Îndrumare pentru învățare - sprijinirea elevilor în studiile lor la școală.

Inițiativă studentescă - o întreprindere creată de studenți în cadrul cursului lor de economie.

Integrare - a se vedea integrarea subiectelor.

Integrarea disciplinelor - integrarea disciplinelor cu scopul de a economisi timp, de a reduce povara asupra studenților și de a forma abilități practice pentru a-și aplica cunoștințele, de exemplu, învățarea integrată a disciplinelor și a limbilor străine pentru a învăța o limbă prin intermediul diferitelor discipline.

Învățământ secundar general - un set de cerințe stabilite în programele naționale pentru școlile secundare de bază și superioare.

Învățarea non-formală - învățarea voluntară în diferite medii din afara școlii, cu scopul dezvoltării personale.

Învățarea pe tot parcursul vieții, educația continuă - învățarea pe tot parcursul vieții.

Învățarea prin proiecte - învățarea specifică legată de programa școlară pe parcursul studiilor, la care participă întreaga clasă, de exemplu, o lecție în aer liber sau o zi de învățare în aer liber.

Lucrare creativă - un proiect individual sau colectiv supravegheat, o cercetare sau o lucrare creativă (film video, lucrare muzicală etc.) realizată de elevi; conform programei naționale estoniene pentru școlile de bază, un exercițiu de lucru creativ este

o condiție obligatorie pentru finalizarea școlii de bază.

Mediul de învățare - o combinație de factori care afectează învățarea (metode de învățare, auxiliare de învățare, colegi de curs, săli de clasă, mediu virtual etc.)

Mediul de învățare - o combinație de factori care afectează învățarea (metode de învățare, auxiliare de învățare, colegi de curs, săli de clasă, mediu virtual etc.)

Mentor - un angajat experimentat și calificat care sprijină un specialist la începutul carierei sale.

Metodă de învățare - a se vedea metodă.

Metodă, tehnică - un curs planificat de acțiune care vizează atingerea unui obiectiv în domeniul cercetării, învățării sau educației.

Motivația pentru învățare, motivația pentru studii - un set de motive care îi determină pe studenți să învețe.

Multilingvism - cunoașterea și utilizarea în egală măsură a mai multor limbi.

Nevoi educaționale speciale - necesitatea de a schimba sau de a adapta programa școlară și/ sau mediul de învățare pentru un cursant diferit de colegii săi.

Organizarea studiilor - organizarea activității instituției de învățământ, inclusiv cerințele și cotele de admitere a studenților, definirea domeniilor și formelor de studiu, programele de studii corespunzătoare standardului educațional, limba de predare, precum și durata studiilor și a vacanțelor.

Organizarea timpului de predare - un document care stabilește disciplinele predate într-o școală, numărul de lecții și distribuția acestora în funcție de disciplină și clasă sau etapă școlară (de exemplu, în Estonia).

Partener social - un partener de cooperare în mare parte non-formal și nereglementat în promovarea educației, de exemplu, o companie sau o asociație non-profit.

Pedagog social - o persoană care a obținut studii superioare profesionale și a dobândit cunoștințele și abilitățile necesare pentru activitatea pedagogică în vederea ameliorării problemelor sociale.

PISA - Programul pentru evaluarea internațională a elevilor, care acoperă competențele de citire, științele naturii și alfabetizarea matematică.

Portofoliu - o colecție de lucrări ale unui elev, cum ar fi un dosar de proiect sau un dosar de mostre.

Procesul de învățare - procesul prin care un cursant dobândește cunoștințe, competențe și valori.

Procesul de studiu - procesul de predare; procesul de predare și învățare.

Programa școlară - document de studiu și educație de bază elaborat pe baza curriculumului național, care stabilește obiectivele de studiu și educație, conținutul și volumul studiilor, principiile metodologice și bazele de evaluare, precum și cerințele pentru mediul de învățare, ținând seama, printre altele, de nevoile locale, de preferințele personalului școlar, ale părinților și ale elevilor și de resursele mentale și materiale disponibile.

Programa școlară - un document care cuprinde obiectivele și conținutul învățării, metodologia și principiile de evaluare pentru o singură materie.

Protecția civilă - activități de protecție a persoanelor, bunurilor, infrastructurii și mediului împotriva consecințelor dezastrelor naturale și provocate de om și a altor situații de urgență.

Regulamentul intern, regulamentul de procedură - un cod de conduită obligatoriu elaborat în comun de comunitatea școlară.

Reinstruire, recalificare - dobândirea de noi cunoștințe și competențe în contextul schimbării rapide a cerințelor profesionale și a condițiilor de muncă, precum și al utilizării noilor tehnologii.

Săptămâna tematică - o săptămână dedicată unei anumite teme, în timpul căreia sunt organizate evenimente, reuniuni și comunicări tematice. De exem-

plu, o săptămână a educației civice sau o săptămână a antreprenoriatului în școala primară.

Școală de bază, școală cuprinzătoare - o școală de învățământ general care oferă educație de bază, clasele 1-9 în Estonia.

Școală secundară superioară, gimnaziu, liceu - o școală secundară de învățământ general sau nivelul său superior în diferite sisteme școlare; clasele 10-12 în Estonia.

Serviciu de sprijin - un serviciu care sprijină capacitatea unei persoane de a face față situației, de exemplu, formare, consiliere.

Standard de educație de bază - a se vedea standard de educație.

Standard de educație secundară generală - a se vedea standard de educație.

Standard de educație, standard educațional - cerințe generale pentru un nivel de educație sau o etapă școlară.

Supraveghere de stat - a se vedea supraveghere.

Supraveghere, monitorizare - control sau inspecție periodică pentru a se asigura că o activitate, o operațiune etc. se desfășoară fără perturbări sau încălcări.

Temă principală a curriculumului - un instrument de integrare a disciplinelor, o temă care acoperă un aspect important al societății, de exemplu, mediul și dezvoltarea durabilă, sănătatea și siguranța sau mediul informațional, care este abordată în diferite discipline în funcție de natura specifică a disciplinei.

Valoare - o semnificație pozitivă a unui lucru, fenomen sau ființă care ghidează acțiunile și deciziile oamenilor în diferite situații.

Literatura utilizată

Basáñez, M. E. (2015). A World of Three Cultures: Honor, Achievement and Joy. Oxford: Oxford University Press.

Eesti inimeste väärtustest ja identiteedist. 2019. Tallinn: Inimõiguste keskus. <https://humanrights.ee/2019/09/eesti-inimeste-vaartustest-ja-identiteedist/>

Eisenschmidt, E., M. Heidmets, M. Kitsing, M. Kasesalk, K. Vanari (2023). Aim High and Work Hard. Building a World-Class Learning System in Estonia. Washington DC: National Center on Education and the Economy.

Eneseanalüüsi käsiraamat haridusasutustele (2020). Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Erss, M., V. Kalmus (2018). Discourses of teacher autonomy and the role of teachers in Estonian, Finnish and Bavarian teachers' newspaper in 1991-2010. In: Teaching and Teacher Education. Volume 76: 95-105.

Hannus, K (2015). Kodanikupädevus bioloogias. <https://prezi.com/qxogf4wegovm/kodanikupadevus/>

Harro-Loit, H. (2011). Väärtusarenduse analüüs – miks ja kuidas? Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus, Eesti Keele Sihtasutus.

Harro-Loit, H., H. Hirsnik (2020). Klassijuhataja käsiraamat. Väärtuskasvatuse teejuht õpetajale ja koolijuhile. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Harro-Loit, H., H. Hirsnik (2021). Väärtusarenduse analüüs edasijõudnutele. Käsiraamat koolidele ja lasteasutustele. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Howells, K. (2018). The future of education and skills, education 2030: the future we want. Working paper. Paris: OECD.

Ingelhart-Welzel Cultural Map of the World. Moldovan Press. <https://moldovanpress.wordpress.com/2010/09/10/ingelhart-welzel-cultural-map-of-the-world/>

Jaani, J., Ü. Luisk (2010). Läbivad teemad õppekavas ja nende rakendamine koolis. Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.

Kikas, E. (Ed) (2010). Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Kiuru, H. (2011) Eri rahvusi ühendava riigiidentiteedi kujunemine eesti- ja venekeelsete koolide õpilastel. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool. <https://dSPACE.ut.ee/items/26146208-5a1d-4e06-824a-b0d7c14ed5da>

Mehisto, P. and M. Kintsing (2021). Estonia: Co-constructing the future we need now. Tartu. <https://www.educationestonia.org/innovation/>

Navi, T, K. Simm (2022). Mis on Sulle kallis? Väike väärtus- ja filosoofiraamat. Tõlge vene keelde: Boriss Baljasnõi, Darja Barševa. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

OECD Learning Compass 2030 (2019). A Series of Concept Notes. Paris: OECD.

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade ajakohastamise kontseptsioon (2020). Tööversioon 15.08.2019. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Pädevuste käsiraamat (2019). Õpi mõistma ja hindama kaheksat võtmepädevust. Tartu: Johannes Mihkelsoni keskus. Aasta

Raiker, A. (Ed) (2021). Teacher education and the development of democratic citizenship in Europe. London, New York: Routledge.

Saart, K. (2013) Väärtuskasvatus koolis ja selle võimalused (bioloogia tunni näitel). Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/97f96685-bd16-4477-bd9c-7a70ea89a30e>

Schihalejev, O. (2011). Väärtuskasvatus õpetajakoolituses. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Schihalejev, O. (2012). Õppemeetodid väärtusarenduse teenistuses – miks ja kuidas? Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Sepp, A., K. Kalamees-Ruubel, U. Läänemets (2010). Haridus ja rahvuslik identiteet ühiskonna sidusususe kujundajana. In: Riigikogu toimetised. 22: 136-142.

Sutrop, M., T. Kõnnusaar (Eds) 2017. Väärtusarenduse võimalusi. Kogemused ja praktilised vahendid. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Sutrop, M., H. Toming, T. Kõnnusaar (2017). Hea kooli käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Sutrop, M., P. Valk, K. Velbaum (2010). Väärtused ja väärtuskasvatus: valikud ja võimalused 21. sajandi Eesti ja Soome koolis. Eesti keele Sihtasutus.

Vanari, K.; Lamesoo, K.; Poll, K.; Leppik, K. (2021). Lõpparuanne projektile "Riikliku õppekava katsetamise uuringu läbiviimine". Tallinna Ülikool. Tartu Ülikool. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/rok_katsetuse_lopparuanne_2020_kaanepildiga.pdf

Vihalemm, P., M. Lauristin (Eds) (2017). Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ 2002-2014 tulemused. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus 2017.

Õpilaste mäng „Väärtuste avastajad“ 7.-9. klassile (2016). Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus. <https://eetika.ee/et/sisu/opilaste-mang-vaartuste-avastajad>

Cuprins

1. Valori, educație și dezvoltare a valorilor	2
2. Documente de bază care consacră valorile umane generale și valorile societale.	7
3. Valori societale și identitate națională	11
4. Societatea moldovenească în World Values Survey	17
5. Un nou concept de învățare pentru 2030	20
6. Curriculum național de învățământ general și dezvoltarea acestuia în serviciul valorilor	24
7. Competențe-cheie în serviciul valorilor	33
8. Temele cross-curriculare în serviciul valorilor	37
9. Profesorul ca persoană cheie în dezvoltarea valorilor	42
10. Curriculum școlar și autonomie	46
11. Cultura și valorile școlare	52
12. Mediul de învățare școlară în serviciul valorilor	58
13. Model școlar bazat pe valori	61
Rezumat	63
Definiții	64

ISBN 978-9916-4-2904-4

9 789916 429044